શ્રી મગટ પ્રભાવી પાર્શ્વનાથ-

તથા

જૈન તિર્થમાળા.

પ્રકાશક,

જૈન સસ્તી વાંચનમાળા-ભાવનગર.

લેખક,

શા. મણીલાલ ન્યાલચંદ.

વીર સં. ૨૪૫૫ વિક્રમ સં. ૧૯૮૫

કિં. ૧-૮-૦

આભાર.

આ પુસ્તક પ્રથમ અમદાવાદ નિવાસી ઝવેરી મોહનલાલ મગનભાઇ કે જેઓ જૈન સમાજનાં કેટલાય કાર્યોમાં તન મન ધનનો ભોગ આપી સેવા અર્પી રહ્યા છે. તેમના તરફથી પ્રગટ કરવામાં આવ્યું હતું અને ઘણે ભાગે તેમના તરફથી ભેટ અપાયેલું હતું. એક બે વર્ષમાંજ આ પુસ્તકની માગણી ઘણા બંધુઓ તરફથી થતાં. છ વર્ષે પણ આ પુસ્તક પ્રગટ કરવાની મેં તેઓશ્રીની પાસે માગણી કરતાં તેઓશ્રીએ પ્રેમ-પૂર્વક મારી માગણીનો સ્વીકાર કર્યો, તે માટે તેઓશ્રીનો આભાર માનું છું.

ઝવેરી મોહનલાલભાઇની વૃદ્ધાવસ્થા છતાં પણ તેઓશ્રી હજુ પણ પોતાનાથી બનતી સેવા સમાજને અર્પી રહ્યા છે આવું તેમનું પવિત્ર અને નિખાલસ જીવન બીજા ગૃહસ્થોને અનુકરણ કરવા જેવું છે.

લી૦ અચરતલાલ.

ભાવનગર—આનંદ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં શા. ગુલાબચંદ લલ્લુભાઇએ છાપી.

પ્રસ્તાવના

જૈન શાસ્ત્રમાં પાર્શ્વનાથ ભગવાન પ્રગટ પ્રભાવવાળા અને પુરિસાદાની તરીકે દરેક તીર્થંકરોમાં તે સુપ્રસિદ્ધ છે. તેમનાં ૧૦૮ નામ તથા તીર્થસ્થળો જૈન શાસ્ત્રમાં બતાવેલાં છે. દરેક નામો તથા તીર્થસ્થળો તેમના જુદા જુદા ચમત્કારો વડે કરીને પ્રગટ થયાં છે. એવી રીતે તેમના ૧૦૮ ચમત્કારો તેમજ કથાઓની ખોટ પુરી કરે તેવો કોઇ ગ્રંથ હજી સુધી પ્રગટ થયો નથી. જેની કંઇક ખોટ આ ગ્રંથે પુરી પાડી છે. આ ગ્રંથમાં તેરમા સૈકામાં થએલા જીનપ્રભસૂરિના રચેલા તીર્થ કલ્પમાંથી કેટલાક કલ્પ લેવામાં આવેલા છે. તેમજ બીજા સાહિત્યમાંથી પણ પાર્શ્વનાથનાં ચમત્કારીક દ્રષ્ટાન્તો શોધખોળ કરી લેવામાં આવેલાં છે, તથા ભરોસાપાત્ર દંતકથાઓને પણ સ્થાન આપવાની કાળજી રાખવામાં આવી છે.

આજ કંઈ વરસોથી મહેનત છતાં પાર્શ્વનાથ સંબંધી અમને પુરેપુરૂ સાહીત્ય પ્રાપ્ત થયું નથી. છતા જેટલું મલ્યું તેમાં સુધારો વધારો કરી પ્રગટ કરવા કાળજી રાખવામાં આવેલી છે. તેમાં દ્રષ્ટ દોષથી અથવા તો બીજી કોઇપણ રીતે ઐતિહાસિક દ્રષ્ટિથી બહાર લખાણું હોય એવું જો વાંચકને સમજાય તો તે અમને જણાવશે તો ફરી વખત તે બાબતમાં સુધારો કરવામાં આવશે.

પાર્શ્વનાથનાં એક હજાર ને આઠ નામ પણ શાસ્ત્રમાં છે. તેમાંથી અમને મલ્યાં તેટલાં લીધાં છે. અને તે કક્કાવલી પ્રમાણે પ્રગટ કર્યાં છે. વળી ૧૦૮ ગામ (તીર્થ સ્થળ) સંબંધી સ્તવન જે સંવત ૧૬૬૭ માં શાંતિકુશલગણિનું રચેલું છે, તે પણ પ્રગટ કર્યું છે. પાર્શ્વનાથના ચમત્કાર સંબંધી જેટલી કથાઓ મલી તેટલી પ્રગટ કરી છે. કોઇ જાણકાર વધારે જાણતા હોય તે અમને સુચના કરશે, તો બીજી વખત પ્રગટ કરવામાં આવશે.

આ પ્રસ્તુત અમુલ્ય સાહિત્યની શોધખોળ ઝવેરી મોહોલાલ મગનભાઇ પોતે ખંતથી કેટલો વખતથી કરી રહ્યા હતા, અને આ સર્વ સાહિત્ય તેમનું જ એકત્ર કરેલું હતું. તેમના આવા અનુપમ પ્રયાસ માટે જૈન સમાજ તેમનો આભારી થશે, જૈન સાહિત્યમાં રસ લઇ અને પ્રભુ ભક્તિનો ખ્યાલ કરી એક હાથે તેમણે બે કામ કર્યાં છે, જૈન સાહિત્યની જમાના પર્યંત નહિ ભૂલાય:તેવી સેવા બજાવી બીજો પ્રભુ ભક્તિનો ઉત્તમ દાખલો બતાવી આપ્યો છે. ટુંકમાં તેમના એકત્ર કરેલા સાહિત્યને પુસ્તકની શૈલીમાં મુકી સુધારો વધારો કરી લેખકે તો લખવા માત્રની જ કાળજી રાખી છે. પન્યાસ ગુલાબવિજય મહારાજ સાહેબે તીર્થ કલ્પનું ભાષાન્તર કરાવામાં મદદ કરી છે જેથી તેઓશ્રીનો તથા બીજા મદદ કરનારાઓનો અહીં આભાર માનવામાં આવે છે. ઇતિ.

સંવત ૧૯૮૫ આશો શુદી ૭ } લેખક,
મણીલાલ ન્યાલચંદ શાહ,

समर्पण.

अनेक गुणगणालंकृत परम पूज्य कृपालु शांत
दांत महंत सौधर्म वृहत्तपागच्छीय जैना-
चार्य श्री १००८ श्रीमद्विजय-
भूपेन्द्रसूरीश्वरजी महाराज-
श्री के पवित्र कर-
कमलों में ।

जिन्हों के पवित्र गुणों की एवं शुद्ध चारित्र की सुरभि सर्वत्र प्रसारित हो रही है, जिनके उपदेशामृत के पान से अनेक भव्यजीवों को सद्धर्म की प्राप्ति हुई है, उस परम पवित्र महात्मा के करकमलों में इस पुस्तक को समर्पण करता हुआ मैं अपने आप को कृतार्थ समझता हूँ।

विनीत—

भूरमल ।

આભાર.

શેઠશ્રી ચમનમલજી ડુંગાજી કે જેઓ બેંગલોરમાં એક જાણીતા વેપારી હોઈને શ્રી સંઘના દરેક કાર્યમાં આગળ પડતો ભાગ લેછે. દરેક ધાર્મીક કાર્યમાં તેઓ-શ્રી પ્રેમથી પોતાનો ફાળો આપી રહ્યા છે તેઓશ્રીએ પુજ્ય આચાર્ય મહારાજશ્રી વિજયભૂપેન્દ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજશ્રીની ભક્તિ નિમિત્તે આ પુસ્તકની ગસો નકલના અગાઉથી ગ્રાહક થઇ મારા કાર્યને સહાનુ-ભુતીઆપી છે તે માટે તેમનો આભાર માનું છું વળી તેમના સુપુત્ર ભુરમલભાઇ સાહિત્યપ્રેમી, ધર્મપ્રેમી–અને સરળ સ્વભાવી હોઇને દરેક ધાર્મીક કાર્યમાં તન, મન, ધનથી સેવા અર્પી રહ્યા છે. તે જાણી વધુ આનંદ થાય છે. આવા ગ્રહસ્થોનું અનુકરણ બીજા ગ્રહસ્થોએ કરવા જેવું છે.

લી. અચરતલાલ.

ધર્મ પ્રેમી:—

શેઠ શ્રી ચમનમલજી ડુંગાજી.

આહોર—હાલ (બેંગલોર)

જન્મ સં. ૧૯૨૫ પોશ શુદ ૮

ભારત પ્રેસ—ભાવનગર

श्री वर्त्तमान जैनाचार्य श्रीमद् विजयभूपेन्द्र सूरीश्वरजी महाराज की

संक्षिप्त-जीवनरेखा.

महान् पुरुषों को जहाज की उपमा दी जाती है। जिस प्रकार जहाज खुद भी अगाध समुद्र को पार करती है, और उसमें बैठनेवालों को भी सकुशल किनारे पहुँचाती है, उसी प्रकार महान् पुरुष भी अपना कल्याण साधन कर परम पद प्राप्त करते हैं, और भव्य जीवों को भी अपने आदर्श जीवन से अपने सदृश बनाने में सहायता देते हैं। महान् पुरुषों का जीवन परोपकार परायण होता है, इसीलिये महात्माओं के जीवन लिखने की आवश्यकता रहती है, क्यों कि-चरित्र नायकों के जीवन में ऐसी घटनाएं अवश्य रहती हैं, जिनसे उनकी उत्कृष्टता स्वयं सिद्ध हो जाती है।

महात्मा पुरुषों के जीवन लिखने की परिपाटी कोई नवीन नहीं, किन्तु परंपरा से चली आती है, इसी पद्धती को शिरोधार्य कर मैंने भी अपनी मत्यनुसार यह संक्षिप्त जीवनी लिखने का प्रयास किया है।

आपके निरन्तर प्रयास से थराद, वागरा, सियाणा आदि स्थानों में पाठशालाएँ व कन्याशालाएं स्थापित हुई हैं और सुचारुरूप से चल रही हैं, और उन्नतिपथ में अग्रसर हो रही हैं। आधुनिक उन्नति के साधनरूप 'सेवा समाज' 'समाजोद्धारक संस्था' 'लाइब्रेरी' आदि धर्म में जागृति पैदा कराने वाली संस्थाएं आपके सदुपदेश से स्थापित हुई हैं, और समाजोन्नति के इस प्रकार के कार्यों में हज़ारों रुपया आपके सदुपदेशसे सद्‌गृहस्थ व्यय करते हैं। इनके अतिरिक्त स्वर्गीय–श्रीमद्विजयराजेन्द्र सूरीश्वरजी महाराज द्वारा संकलित 'श्री अभिधान–राजेन्द्र' कोष के संशोधनादि कार्य में आप· निजी परिश्रम व उपदेश सह द्रव्यरूप से सहायता करा कर सान्तःकरणतः गुरु भक्ति का विशेष परिचय दे रहे हैं। आप महोदयने गुरु महाराज के साथ व स्वतंत्रतया भी श्री शत्रुंजय, तलाजा, श्री गिरनारजी, गोगा, भावनगर, घरतेज, वेरावल बंदर, प्रभास पाटण, वनथली, अहमदावाद, पाटण, पानसर, तारंगा, भोयणी, श्री संखेश्वरजी, पंचासरजी, भीलड़िया पार्श्वनाथजी, श्री मांडवगढ़, मगसीजी, श्री केसरीयाजी, आवुजीकी गोडवाड़ की पंचतीर्थी व कुंभारियाजी आदि पवित्र 'महान्' तीर्थस्थानों की यात्रा कर अपनी आत्मा को निर्मल किया है और कर रहे हैं।

प्रयास—

आपका प्रयास समयानुकूल कार्य कर देश व धर्म की उन्नति करने में ही रहता है। विशेष कर जैन-गुरुकुल, जैन-महाविद्यालय, जैन-पाठशालाएं, कन्याशालाएं, जैन व जैनेतर अनाथाश्रम, आदि सुसंस्थाएं स्थापित करा मनुष्यावतार को उभयलोक में हितकारी बनाने में ही आप सदा व्यस्त रहते हैं।

प्रभाव—

आपश्री के प्रभाव से जहाँ २ आपका शुभागमन होता है वहाँ २ बहुत काल से घर किये हुए समाज विषयक झगड़े आपके शान्तोपदेशसे शान्त होते हैं और भविष्य में एकता, आनन्द व प्रेम के भाव सदा के लिये स्थापित होते हैं।

निश्चलता—

क्रियाकांड आदि में आप कदापि प्रमाद सेवन नहीं करते हैं क्षुधा, पिपासादि परिसह होने पर भी आप पंचमहाव्रत, पंच समिति, त्रिगुप्ती, प्रतिक्रमण, प्रतिलेखन, लोच, विहार, गौचरी आदि साध्वाचार में आप आगेवान रहते हैं और अपने आज्ञावर्ती साधु साध्वियों को भी इसी प्रकार वर्ताने में दत्तचित्त हैं। वर्तमान में आपकी आज्ञा में ९० उपरांत साधु

साध्वियों का संप्रदाय सानन्द रत्नत्रय का आराधन कर अपने जन्म को कृतार्थ कर रहे हैं।

अंतिम निवेदन—

अन्त में हमारा यही निवेदन है, कि—आप अपने सुधांशुरश्मि समान निर्मल वाणी द्वारा भविकजन कुमुदवन को सदा तृप्त करते रहें। अब हम इस आन्तरिक भावना के साथ इस लघु लेख को समाप्त करते हैं, आशा है कि—भविष्य में शीघ्र ही हमें गुरु महाराज व आप महोदय की शुभ कृपासे उक्त जीवनी को विस्तृतरूप से लिखने का सौभाग्य प्राप्त हो।

विनीत चरण सेवक—
भूरमल।

અનુક્રમણિકા.

શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુની ચમત્કારીક કથાઓ—

શ્રી તીર્થમાળાની અનુક્રમણીકા.

॥ ॐ नमः ॥

ॐ ह्रीँ श्रीँ पार्श्वनाथाय नमः

પ્રગટપ્રભાવી-પાર્શ્વનાથ

યાને

શ્રી પાર્શ્વનાથના ચમત્કારો.

मंगलस्तोत्र

मंगलं भगवान् वीरो, मंगलं गौतमः प्रभुः
मंगलं स्थूलिभद्राद्या, जैनधर्मोऽस्तु मंगलम्. १

नाभेयाद्या जिनाः सर्वे, भरताद्याश्चक्रवर्त्तिनः
कुर्वन्तु मंगलं श्रियो, विष्णवः प्रतिविष्णवः २

नाभि सिद्धार्थभूपाद्या, जिनानां पितरस्तु ये
पालिताखंड साम्राज्या, जनयंतु जयं मम. ३

मरुदेवी त्रिशलाद्या, विख्याता जिन मातरः
त्रिजगज्जनितानंदा, मंगलाय भवंतु मे. ४

पुंडरिक गौतमाद्या, प्रमुखा गणधारिणः
श्रुतकेवली अन्योपि, मंगलाय दिशंतु मे. ५

ब्राह्मीचंदनबालाद्या, महाशक्त्यो महत्तराः
अखंडशीललीलाद्या, यच्छन्तु मम मंगलम्. ६

चक्रेश्वरी सिद्धायिका, मुख्य शासनदेवता
सम्यग्देव्या विघ्नहरा, रचयंतु जयश्रियं. ७

कपर्दि मातंगा मुख्या, यक्षा विख्यात विक्रमाः
जैन विघ्नहरा नित्यं, देया सुर मंगलानि मे. ८

यो मंगलाष्टकं सदा पठुभिरधिते
प्रातर्नरः सुकृतभावितचित्तवृत्तिः
सौभाग्यभाग्यकालितोद्युतसर्वविघ्नो,
नित्यं स मंगलमयं लभते जगत्याम्. ९

શ્રી ગોડીપાર્શ્વનાથનું સ્તવન.

દોહરો.

વદન અનોપમ ચંદલો, ગોડી મંડણ પાસ;
પ્રત્યક્ષ પરચા પુરે, સકલ મનોરથ ખાસ.

ઢાલ.

શારદ નામ સોહામણો, મન આણી હો અવીહડ રંગ;
પાસ તણો મહીમા કહું, જસ કીર્ત્તિ હો ગાજે ગંગ. ગોડી૦ ૧

પરચા પુરે ચિંતામણી હો, તું લીલ વિલાસ;
અંતરિક મોરે મન વસે, વરકાણો હો તું સોહે પાસ. ગોડી૦ ૨

અલવર રાવણ રાજીયો, જીરાવલો હો તું જાગે દેવ;
કલીજુગ પાસ સંખેશ્વરો, બલીહારી હો તોરી કીજે સેવ. ગોડી૦ ૩

ચોરવાડ મક્ષીજીયો, દેવપાટણ હો ડાકરીયો પાસ;
દાદો નવખંડ જાણીયે, ફલોધી હો રાય રાણો દાસ. ગોડી૦ ૪

પંચાસરો મહી મંડલે, ભલે ભાવે હો નારંગો નામ;
નવપલ્લવ કો કો કહે, અજારે હો તું સોહે થામ. ગોડી૦ ૫

લોઢણ તીવરી જાણીયે, ઉથામણ હો મહીમા ભંડાર;
સીરોડી ત્રેવીસમો, કુકડેસર હો સેવક સાધાર. ગોડી૦ ૬

લોયણ પાસ ત્રંબાવટી, નાકુંડા તું હો ઘૃતકલ્લોલ;
સહસફણોને સામલો, પાસ પરગટ હો તું કુંકુમ રોલ. ગોડી૦ ૭

આરૂપ આરાસણે, ગંગાણી હો વાંદુ નિશદિશ;
ભીન્નમાલ ઉજ્જેણીયે, નીંબાજે હો જાણે જગદીશ. ગોડી૦ ૮

ભીડભંજન ભલે સાંભળો, કરહેડા હો નાગેંદ્રો જોય;
જેસલમેરે તું જયો, અમીઝરો હો મંડોવર હોય. ગોડી૦ ૯

સાદડી દેવસ્યો, કલિકુંડે હો સોજત પરિણામ;
પલ્લવિહારો આગરે, સારણ સમે હો ભેડે અભિરામ. ગોડી૦ ૧૦

કપડવણજ કોરટે, હમીરપરે હો પીપાડે વાસ;
સેસલીયે કાંસલીયે, મેહસાણે હો મેડતે નિવાસ. ગોડી૦ ૧૧

તું ભરૂચ તું ઇડરે, ખુહાડે હો તુંહી જગડીયા ગામ;
તું દેલવાડે વડોદરે, ડુંગરપુર હો ગંધારે વખાણ. ગોડી૦ ૧૨

કડી આહિરે આબુએ, શત્રુંજય હો વાંદુ ગિરનાર;
વીજુવે રાધનપુરે, વડાલી હો સામેરા સાર. ગોડી૦ ૧૩

વીસલનગરે વ્હાલ હો, ડભોઇ હો બડો જીનરાજ;
વાડી ચેલણ પાસજી, વેરાવલ હો વડલી શીરતાજ. ગોડી૦ ૧૪

મુહરી પાસ ચેવલા, અહિચ્છત્તો હો આનંદો રાય;
નાગપુર બીંબાપુરે, નાડલાઇ હો ભીલડીયે મન જાય. ગોડી૦ ૧૫

ગાડરીયે માંડવગઢે, તંજાવર હો પીરોજાબાદ;
કુંભલમેરે ગાજીયો, રાણપુરે હો સમર્યાં દે સાદ. ગોડી૦ ૧૬

તું નાડોલે માંડીયો, સિદ્ધપુરે હો તું દીવ મોઝાર;
ચિત્રકુટે ચંદ્રાવતી, આશાઉલે હો વંશવાલે પાસ. ગોડી૦ ૧૭

મરહટ્ટ મથુરા જાણીયે, વાણારસી હો તું પાસજીણંદ;
તું સમીયાણે સાંભલ્યો, તીજારે તું હો જીણચંદ. ગોડી૦ ૧૮

વીકાનેરે વાંકલા, અજમેરે હો ડોડીઆલો પાસ;
ઇંદ્રવાડે કંટાલીયે, ખાંટે હો તું લીલવિલાસ. ગોડી૦ ૧૯

આગર મોરી આંતરે, જવાલી હો કરજ્યો ભાલ;
છિન્ન હોવે ખીલચીપુરે, બ્રહ્મેસર હો વાસે મન વાળ. ગોડી૦ ૨૦

સલખપુરે સીંધુ જ્યો, મુંજપુરે હો ઝોંટીંગો પાસ;
અમદાવાદ મનોહરૂ, કંબોઇ હો તું પાલીપાસ. ગોડી૦ ૨૧

એકસો આઠે આંગલે, નામે કરી હો થુણીયા જીનરાજ;
આરતિ ટલે અમે ગીયા, આશા ફલી હો મનની આજ. ગોડી૦ ૨૨

પાસ પ્રભાવક પ્રગટ, મહિમા નિધિ હો તું દેવ દયાલ;
એક મને જયું આદરે, તો પામે હો લચ્છી વિલાસ. ગોડી૦ ૨૩

તું મેવાસી ઉજ્જલો, તેં માંડી હો પ્રભુ મોટી જાત;
ભવના ભાજે આમલા, તુંજ આગળ હો નાશે પાસ. ગોડી૦ ૨૪

ઓશવંશે તું વસે, રાણી વામા હો તાહરી માત;
અશ્વસેન કુલચંદલો, મુજ વ્હાલ્હો હો ત્રણ જગ વિખ્યાત. ગો. ૨૫

છત્રધરે ચામર ઢળે, ઠકુરાઇ હો ત્રિગડે જીનભાણ;
ભામંડલ તેજે તપે, વંછે હો દરિસણ દિવાણ. ગોડી૦ ૨૬

ભેરવ હેત દેવાલીયો, જક્ષ જોગણ હો ડાકણ વિકાળ;
ભૂત ના માગે ખાકુલા, તું સમરથ હો ગોડી રખવાલ. ગોડી૦ ૨૭

તું મરૂધરનો બાદશાહ, એકલમલ હો તું ધીંગડ ધીંગ;
બાર ન રાખે બારણો, તો સામા હો કોણ કરે સીંગ. ગોડી૦ ૨૮

તરક સબર બીજ મીંગેકર, ઝાલે હો તું લાલ કમાણ;
નીલડે ઘોડે તું ચઢે, ફોજામાંહો તું ફેર કેકાણ. ગોડી. ૨૯

નવ નવ રૂપે તું રમે, અરવડીયા હો તુંહીજ આધાર;
સંઘ તણી સાનિધ કરે, વોલાવો હો તું મલે સાર. ગોડી૦ ૩૦

અલખ નિરંજન તું જયો, અતુલી બલ હો તું ભૂતલ ભાણ;
શાંતિ કુશલ એમ વિનવે, તું સાહિબ હો ઠાકોર સુલતાન. ગોડી૦ ૩૧

તપગચ્છ નાયક ગુણનીલો, પાયે પ્રણુમ્યા હો વિજયસેન સૂરીશ;
સંવત સોલ અડસઠે, વિનવીયે હો ગોડી જગદીશ. ગોડી૦ ૩૨

કલશ.

ત્રેવીસમા જીનરાજ જાણી, હૈયે આણી વાસના,
નર અમર નારી સેવ સારી, ગાઈએ ગુણ પાસના;
વિનયકુશલ ગુરૂ ચરણ સેવક, ગોડી નામે ગહ ગહે,
કલિકાલ માંહે પાસ પ્રગટ, સેવા કરતાં સુખ લહે. ગોડી૦ ૩૩

સંપૂર્ણમ

શ્રીપાર્શ્વનાથ પ્રભુની

ચમત્કારીક કથાઓ.

૧ શ્રી કેશરીયા પાર્શ્વનાથ.

અકોલાના રહીશ શેઠ ચતુર્ભુજ પુંજાભાઈને સંવત ૧૯૬૬ ના માહા સુદી પાંચમને સોમવારે રાતના સ્વપ્નું આવ્યું જે 'જાણે પોતે શહેરની આસપાસ જંગલમાં રખડે છે, તેવામાં દશ હાથ લાંબો એક કાળો નાગ તેની પાછળ પડયો. ચતુર્ભુજ જ્યાં જ્યાં જાય ત્યાં ત્યાં નાગપણ તેની પાછળ પાછળ જતો. આખરે તે ફરી ફરીને થાકયો, પણ નાગરાજે તેનો કેડો છોડયો નહી. છેવટે નાગને તેણે વિનંતિ કરી કે "હે નાગરાજ ! મેં તમારો કાંઈ અપરાધ કર્યો નથી; છતાં તમે શા માટે મારી પાછળ પડયા છો ?"

"અબ તુમ્હે કુછ ચમત્કાર બતલાઉં, તું પાંચસો રૂપૈયાકા ખરચા કર." નાગે મનુષ્ય ભાષામાં જણાવ્યું.

"આપ કહતે સો સબ ઠીક હૈ લેકિન મૈં તો કંગાલ હાલતમેં હું. મજુરી કરકે ઉદરપોષણ કરતા હું. પાંચસેં રૂપૈયા કહાંસે લાઉં ?" તેણે જવાબ આપ્યો.

" ક્યા તું ઇતના રૂપૈયા નહી ખરચ સકતા હય ? " નાગે કહ્યું.

" મય સચ કહતા હું. અબી મેરી પાસ કુચ્છ નહી હય. " તેણે કહ્યું.

" અચ્છા ! તું તેરી પીછે દેખ ! " નાગરાજે જણાવ્યું.

તે માણસ નાગનાં આવાં વચન સાંભળીને મનમાં ઘણો મુંઝાયો કે જરૂર હું પાછલ જોઇશ એટલે નાગ મને કરડી ખાશે, છતાં પણ આખરે જ્યારે તેણે બીતાં બીતાં પાછલ જોયું તો આશ્ચર્ય ! તે ઉભો હતો ત્યાં જંગલ નહોતું પરન્તુ એક મોટુ નગર હતું. તેમજ તેની સામે પશ્ચિમ મુખી દેરાસરમાં શ્રી પાર્શ્વનાથ સ્વામીની પીળા રંગની પ્રતિમા જોવામાં આવી. તરતજ તે તો ત્યાં ભગવંતની સ્તુતિ કરવા લાગ્યો.

નાગરાજ એ અરસામાં બોલ્યા. " દેખ, યહ ભદ્રાવતી નગરી ઔર કેસરીયા પાર્શ્વનાથજીકા બડા તીર્થ હય સો અભી વિચ્છેદ હુવા હય. યહ તીર્થકા ઉદ્ધાર કરનેકા તું પ્રયત્ન કર ? " એટલું બોલી નાગરાજ અદ્દશ્ય થતાં તેની આંખ ઉઘડી ગઈ.

પ્રાતઃકાલે ઓસવાલ પૃથ્વીરાજ બખ્તાવરમલને સર્વ હકીકત નિવેદન કરી. પછી માહાસુદી નવમીને દિવસે તે ચત્રભુજ ભદ્રાવતી (ભાંદક) રવાને થયા. ત્યાં ભાંદકની આસપાસ આખું જંગલ જોતાં જોતાં છેક સાંજના સાડા ચાર વાગે ભગવંતની પ્રતિમાનાં દર્શન થયાં. પછી સરકારમાં અરજી વગેરે કરી તે અને તેની આસપાસની જમીનનો કબજો મેલવ્યો.

જે ઠેકાણે ભગવાન પ્રગટ થયા તે મુખ્ય ગભારો કાયમ છે, અને જ્યાં પબાસણ તુટી ગયું હતું ત નવુ કરાવ્યું છે; તેમજ બીજું પણ રીપેર કામ કરાવીને તરતજ પૂજા વગેરેનો બંદોબસ્ત કર્યો.

ભગવાનની પ્રતિમા લગભગ સાડા છ ફુટ ફણા સહીત ઉંચી છે.

પૂજાનો બંદોબસ્ત કરી સાત મહીને તે તીર્થ ચાંદાના સંઘને સુપ્રત કર્યું. હાલમાં ત્યાં શ્રી સંઘ તરફથી દેરાસર તૈયાર થતાં પ્રતિષ્ઠા પણ થઇ ગયેલ છે.

ભદ્રાવતી નગરીમાં આ પ્રતિમા ૨૩૦૦ તેવીસસો વરસ પહેલાંની છે, આ જગ્યાયે ખોદકામ કરતાં બીજી પ્રતિમાઓ પણ નીકળે તેમ છે.

ઢીમા તાલુકે વાવ શ્રી કેશરીયા પાર્શ્વનાથનું દેરાસર સંવત ૧૮૨૫ માં સંઘવી સંખલમલનું બંધાવેલું છે.

શેઠ ચત્રભુજ પૂંજાભાઇ પ્રથમ તેઓ અંતરીક્ષ પાર્શ્વ-નાથના કારખાનાના મુનિમ હતા, ને હાલમાં તેઓ ભાંદકનો ને અંતરીક્ષજીનો વહીવટ કરે છે.

શેઠ કીશનચંદજી હીરાલાલ વર્ધાવાલા પણ ભાંદકજીની દેખરેખ રાખે છે.

કેશરીયા પારસનાથજી પાસે બીજું દેરાસર નાગપુર વાલા શેઠ હીરાલાલજી કેશરીમલજી તરફથી પણ બંધાયું છે. ત્યાં ધર્મશાલા વગેરેની જોગવાઇ સારી છે.

બેંગાલ નાગપુર રેલવેના વર્ધા સ્ટેશનથી ભાંદક તરફ બીજી નાની રેલવે જાય છે તેમાં ભાંદક સ્ટેશનથી લગભગ મૈલ જેટલું દૂર થાય છે.

૨ શ્રી કલિકુંડ પાર્શ્વનાથ.

શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવંતના સમયમાં અંગદેશનો ધણી ચંપા નગરીનો કરકંડુ નામે રાજા હતો. તેની રાજ્યધાનીની નજીક કાદંબરી અટવીમાં કલી નામે પહાડ અને નીચે કુંડ નામે સરોવર હતું. તે અટવીમાં યુદ્ધ કરવામાં ચપલ એવો મહીધર નામે હાથી હતો. એકદા શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવંત છદ્મસ્થાવસ્થામાં વિચરતા છતા કુંડ સરોવર પાસે કાઉસગ્ગ મુદ્રાએ ધ્યાનમાં રહ્યા. તેવારે તે પ્રભુને જોઇને ઉહાપોહ કરતાં હાથીને જાતિસ્મરણ જ્ઞાન ઉત્પન્ન થયું. તો તેને જણાયું કે " પૂર્વ ભવને વિષે તે હેમંદર નામે બ્રાહ્મણ હતો અને તેણે એક સાધુ મહારાજની મશ્કરી કરી. જેથી નમી રાજાએ તેને બાંધ્યો. એટલામાં સુપ્રતિષ્ટ નામના એક શ્રાવકે આવીને પૂછ્યું કે " આને કેમ બાંધ્યો છે ? " તે વારે રાજાએ જેવી વાત હતી તેવી કહી સંભળાવી. તે બ્રાહ્મણ વામન હતો તેથી લોકો તેની મશ્કરી કરતા. જેથી તે મનમાં મોટા શરીરને પણ ઇચ્છતો હતો.

પછી શ્રાવક, હેમંદરને લઇને ગુરૂ પાસે ગયો. ગુરૂએ ધર્મોપદેશ આપીને તેને સમકિત પમાડયું, કાળાંતરે અન-

શન કરી નિયાણું કરી આર્તધ્યાનથી હું હાથીના ભવમાં આવ્યો છું. એવી રીતે જાતિસ્મરણ જ્ઞાનથી તેણે પોતાનો પાછલો ભવ જાણી લીધો. પછી ભકિતયે કરીને તે હાથીએ તલાવમાંથી કમલો લાવીને ભગવંતની પૂજા કરી. અનુક્રમે ત્યાંથી કાલ કરી ભગવંતની ભકિતના પ્રભાવે તે હાથી વ્યંતર લોકમાં (નિકાયમાં) મહર્ધ્ધિક વ્યંતર થયો.

અહીં ભગવાન આવેલા જાણી અંગ દેશનો રાજા કરકંડુ પ્રભાતના વાંદવા આવ્યો, પણ ભગવાન ત્યાંથી વિહાર કરી ગયેલા હોવાથી રાજાને દર્શનનો લાભ થયો નહીં જેથી પોતાના આત્માની તે નિંદા કરવા લાગ્યો. “ ધન્ય છે આ હાથીને કે જેણે ભગવાનની પૂજા કરી. હું તો ભાગ્યહીન છું કે જેથી મને તો ભગવાનનાં દર્શન પણ થયાં નહીં. ” તેના આવા આંતરિક પશ્ચાત્તાપથી ધરણેંદ્રના પ્રભાવે નવ હાથની પારસનાથની પ્રતિમા ત્યાં પ્રગટ થઇ. જેથી રાજા ખુશી થયો. પછી ભવ્ય દેરાસર બંધાવી ત્રિકાલ જીનપૂજન, નાટક વગેરે કરતો કાળ નિર્ગમન કરવા લાગ્યો. તે કલિકુંડ તીર્થ તરીકે પ્રગટ થયું.

હાથીનો જીવ જે મહર્દ્ધિક વ્યંતર થયો છે તે રોજ ભગવંતની સેવા ભકિત કરનારા સંઘને સહાય કરવા લાગ્યો. તાવના જંત્ર તથા કલિકુંડ પાર્શ્વનાથના મંત્ર લોકોમાં પ્રકાશ કરવા લાગ્યો. નજીકના ગામડાના ગામડીયાં લોકો ગોકુળી તથા શહેરના લોકો કલિકુંડ તીર્થવાસી તરીકે ઓળખાવા લાગ્યા.

કલિકુંડ તીર્થ કલીકોટ પાસે છે.

પાટણમાં ઢંઢેરવાડે શ્રી કલિકુંડ પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા છે. જે માણુસ દરવર્ષે એક હાર પ્રભુને ચડાવે તેને વીંછી કરડતા નથી.

અમદાવાદમાં હઠીભાઇની બહારની વાડીયે ભમતીમાં કલીકુંડ પાર્શ્વનાથની કુંડ સહીત કાઉસગ્ગ ધ્યાને ઉભી મૂર્ત્તિ છે.

અમદાવાદમાં ચોમુખજીની પોળમાં ચોમુખજીના દેરાસરમાં કલિકુંડ પાર્શ્વનાથની મોટી પ્રતિમા સંપ્રતિ રાજાના વખતની ભરાવેલી છે.

પાટણમાં કુમારપાલ રાજાએ કુમાર વિહાર બંધાવેલ છે. જેમાં ચોમુખજીની ચાર પ્રતિમામાં એક કલિકુંડ પાર્શ્વનાથની મૂર્ત્તિ છે.

૩ શ્રી કરહેડા પાર્શ્વનાથ.

માંડવગઢના મંત્રી પેથડકુમાર તેમના પુત્ર ઝાંઝણકુમારે તીર્થયાત્રા કરવા જવાને માટે સંઘ કાઢયો. તેમાં ધર્મઘોષસૂરિ વગેરે વીશ તો આચાર્ય હતા. સીંધન મંત્રી બે હજાર ઘોડેસ્વાર સહિત સંઘની રક્ષા કરતો હતો. માર્ગમાં યાત્રાઓ કરતાં કરતાં સંઘ અનુક્રમે વાસપુરા ચીતોડ આવ્યો. વાસપુરામાં ચોવીશ તીર્થંકરોની પ્રતિમાઓની સ્થાપના કરાવી, ચીતોડમાં અનેક દેરાસરોનાં દર્શન કરી સંઘ કરહેડા આવ્યો.

ઉપસર્ગને હરવાવાલી શ્રી કરહેડા પાર્શ્વનાથની શ્યામમૂર્તિનાં દર્શન કરી ત્યાં મોટા ઓચ્છવ કર્યો. તે પછી આચાર્ય મહારાજે સંઘપતિને કહ્યું કે "જે સંઘપતિ હોય તે સંઘ જ્યાં પડાવ નાખે તે ગામમાં દેરાસર ન હોય તો નવું કરાવે અને જો તેટલી શક્તિ ના હોય તો જ્યાં તિલક થાય, સ્વામીવાત્સલ્ય થાય તે જગોએ તો અવશ્ય પ્રાસાદ કરાવે." એવી રીતે ગુરૂ મહારાજની વાણી સાંભલીને ઝાંઝણકુમાર તે ગામમાં દેરાસર કરાવવા લાગ્યા. દીવસે જેટલું કામ થતું તેટલું રાતના પડી જતું. બીજે દીવસે બીજી જગ્યાયે તૈયાર કીધું તો તે પણ પડી ગયું. એવી રીતે ત્રણ સ્થાનકો બદલ્યાં પણ દિવસના કામ કરે ને રાતના પડી જાય. વલી કરહેડા પાર્શ્વનાથનું જીર્ણપ્રાય થયેલું મંદીર સુધરાવવાનું શરૂ કર્યું તો તે પણ ક્ષેત્રપાલ પાડી નાખવા લાગ્યો. એટલું જ નહી પણ સંઘમાં રોગાદિક ઉપસર્ગ કરવા લાગ્યો. તે વારે લોકો કહેવા લાગ્યા કે "આ કોઇ દેવતાનો ઉપદ્રવ છે તો તેને શાંત કરી પછી કામ આગળ ચલાવો."

તે પછી અનેક રીતે અધિષ્ઠાયક દેવોને શાંત કરી ઝાંઝણ કુમારે અરજ કરી કે "હે દેવ ! તમે બીજી જગ્યા ન આપો તો ખેર ! પણ આ જુનું દેરાસર નવું કરવાની તો આજ્ઞા આપો ?"

પ્રધાનની એવી નમ્ર વાણી સાંભળીને દેવતાએ પ્રસન્ન થઇને તેમનું વચન માન્ય રાખ્યું. પછી સાત માળે સહીત

અનેક મંડપે કરીને યુક્ત એવો શીખરબંધ પ્રાસાદ કરાવ્યો. એવી રીતે કરહેડા પાર્શ્વનાથનું ચૈત્ય ઝાંઝણ કુમારે સુધરાવ્યું. પછી ત્યાંથી સંઘ આહારપુર આવ્યો. અનેક પ્રકારના ત્યાં ઓચ્છવ વગેરે કરી ત્યાંથી નાગડા ગામે આવ્યો. ત્યાં નવખંડા પાર્શ્વનાથની અનેક પ્રકારે ભક્તિ કરી ત્યાંથી જીરાવલી ગામે આવ્યો. ત્યાં જીરાવલા પાર્શ્વનાથની ભક્તિ કરીને અનુક્રમે સંઘ આબુજી આવ્યો. ત્યાંથી સંઘ તારંગા થઇ શત્રુંજય તીર્થની જાત્રા કરી અનુક્રમે પોતાને વતને આવ્યો.

મંત્રી પેથડ કુમારે ચોરાસી દેરાસરો બંધાવેલા છે. વલી છત્રીશ હજાર સોનૈયા જ્ઞાન ખાતે છત્રીશ હજાર સોનૈયા ગુરૂભક્તિ ખાતે અને લાખો સોનૈયા સ્વામીવાત્સલ્યમાં ખરચેલા છે.

મંત્રીશ્વરે પોતાના ધર્મદાયક ગુરૂના પ્રવેશમહોત્સવ વખતે બહોત્તેર હજાર સોનામહોરોથી ગુરૂભક્તિ કરી હતી. વિશેષ હકીકત જુઓ પેથડ કુમાર ચરિત્રમાં. મંત્રીશ્વર પેથડ કુમારે છપ્પન મણ ઘડી સુવર્ણ આપી ગિરનાર પર્વતને શ્વેતાંબરનું તીર્થ બનાવ્યું છે.

૪ શ્રી કલ્યાણ પાર્શ્વનાથ.

વીશનગરના દેરાસરજીમાં તીર્થરૂપ પ્રતિમા છે. તેના મેડા ઉપર સહસ્રફણા પાર્શ્વનાથ છે. બીજે માળે ગોડી પાર્શ્વનાથ છે. ત્યાં સંવત ૧૮૬૫ ના ફાગણ માસમાં જીર્ણોદ્ધાર થયો હતો. વડોદરામાં મામાની પોલમાં કલ્યાણ

પાર્શ્વનાથનું દેરાસર છે. પ્રતિમા શ્યામ સ્વરૂપ જાત્રા કરવા લાયક છે. પેટલાદમાં કલ્યાણ પાર્શ્વનાથનું દેરાસર છે. રાધનપુરમાં કલ્યાણ પાર્શ્વનાથનું મોટું દેરાસર છે. પન્યાસ પદ્મવિજયજી તથા રૂપવિજયજી મહારાજે પેટલાદમાં કેટલીક વિદ્યાનું સાધન કર્યું હતું. વીશનગરથી વડનગર બીજું સ્ટેશન છે. વડનગરનું બીજું નામ શાસ્ત્રોમાં આણંદપુર પણ કથન કરેલું છે. ભરત મહારાજાના વખતમાં ત્યાં સુધી શત્રુંજયની તલાટી લંબાયેલી હતી. ત્યાં પણ દેરાસર જાત્રા કરવા લાયક છે. નેમીનાથ ભગવંતની ચોરીની સ્થાપના ત્યાં આગળ છે. ત્યાંથી તારંગાજીની રેલ જાય છે.

કલ્યાણ પાર્શ્વનાથનું આગલોદમાં સં. ૧૮૬૨ માં શ્રી સંઘ તરફથી દેરાસર બંધાવ્યું છે. આગલોદ વિજાપુરથી પાંચ ગાઉ થાય છે.

કલ્યાણ પાર્શ્વનાથનું દેરાસર ઉંદરામાં સંવત ૧૯૫૧ ની સાલમાં બંધાવેલું છે.

૫ શ્રી કાપેડા પાર્શ્વનાથ.

પ્રાચિન સમયમાં જોધપુર રાજ્યમાં કોઇ મોટા હોદ્દા ઉપર જેતારણ નામે શેઠ અધિકારી હતા. કોટયાધીશની ઋદ્ધિ તેમની પાસે હતી. અન્યદા રાજ્યના ગુન્હામાં આવવાથી રાજ્યના નોકરો તેમને બેડીઓ નાખીને અને બાંધીને લઇ જતા હતા. રસ્તામાં કાપેડા ગામે રાત પડી જવાથી રાજપુરૂષોએ ત્યાં મુકામ

કર્યો. ત્યાં રાતના જેતારણ શેઠને કાલ ભૈરવ દેવે સ્વપ્નું આપ્યું કે " તારી સવામણની બેડીઓ તૂટી જશે અને રાજા તારો સત્કાર કરી તારી ઉપર પ્રસન્ન થઈ આબરૂ ઇજ્જતમાં વધારો કરે તો આ કરંડાના ઝાડ નીચે નીલવર્ણે શ્રી પાર્શ્વનાથજીની પ્રતિમા છે, તે ઘણી પ્રભાવવાળી અને ચમત્કારીક હોવાથી તું તેને પ્રગટ કરી મોટું દેરાસર બંધાવી મોટા મહોત્સવ પૂર્વક સ્થાપન કરજે " એમ કહી ભૈરવ અદશ્ય થઇ ગયો. પછી પ્રભાતના જેતારણ શેઠને જોધપુર લઇ ગયા, રાજસભામાં ખુદ રાજાની સન્મુખ રજુ કરવામાં આવ્યા. આ વખતે જેતારણ સ્વપ્ન ચિંતવવા લાગ્યા અને પાર્શ્વનાથનું હૃદયમાં ધ્યાન ધરવા લાગ્યા. ત્યાં રાજસભામાં સર્વના જોતાં છતાં તેમની બેડીઓ તુટી ગઇ. રાજા તેમજ સભા આશ્ચર્ય પામી. પછી રાજાએ પણ તેનું સન્માન સત્કાર કરી ઘણા માન સહીત તેને વિદાય કર્યો.

પછી તેમણે કાપેડા ગામે આવી કરંડાના ઝાડ પાસેથી પ્રતિમાજી પ્રગટ કર્યાં ત્યાં મોટું દેરાસર બંધાવી મોટા ઓચ્છવ પૂર્વક પ્રતિષ્ઠા કરી. સં. ૧૬૭૫ માં દેરાસર બંધાવતાં જમીનમાં ખોદકામ કરતાં માંહે ધનથી ભરેલો સુવર્ણનો ચરૂ દેખાયો. યક્ષે પણ સ્વપ્નામાં જેતારણને કહ્યું કે " આ ચરૂ ઉંધો કરીશ નહીં એટલે એમાંથી ધન કદાપિ ખુટશે નહી."

દેરાસરની નીચે ભોંયરામાં કાળભૈરવની પણ સ્થાપના કરી. દેરાસરનું કામ ચાલતું હતું તેવામાં જેતારણ શેઠ રાજ્ય સંબંધી કાર્યપ્રસંગે જોધપુર ગયા તે વખતે તેના કુટુંબમાંથી

કોઇએ ચરૂને ધન કહાડવા સારૂ ઉંધો કર્યો. તે દિવસથી શેઠ પાસેથી ધન જતું રહ્યું. ને દેરાસર પણ અધુરૂં રહ્યું, એક ભોયરૂં લાંબુ છ ગાઉ સુધીનું એ દેરાસરજીમાં છે ને ત્યાંથી ખાજરગઢ પાસે ડુંગરામાં નીકળાય છે.

મારવાડમાં એક એવી કહેવત છે કે ' આ દેરાસરજીના શિખર ઉપર જે વરસે મોર બેસે તે વરસે દુકાળ પડે. '

આ દેરાસરજીના સ્થંભ એટલા તો મોટા છે કે જેથી જોનારને એમ લાગે કે આ દેરાસર કોઇ દેવ સાનિધ્યથી બંધાયું હશે. કાલભૈરવની આજે પણ બહુ માનતા ચાલે છે. પાલીવાલા આ તીર્થ સાચવે છે.

કાપેડામાં પરઘર સહીત એક પ્રતિમાજી લીલવર્ણે ઘણા જ મનોહર છે. દેરાસર ચાર મજલાનું, શીખરબંધ પત્થરનું અને ચાર મુખવાળું છે પણ પ્રતિમાજી એક છે.

શ્રી ફલોધી પાર્શ્વનાથના તીર્થની પાસે લીલાડ નામે ગામ છે તેની પાસે કાપેડા ગામ છે. જે જોધપુર રાજયમાં આવેલું છે. અહીંયા કાપેડા પાર્શ્વનાથનું તીર્થ છે.

કાપેડા પાર્શ્વનાથને સ્વયંભુ પાર્શ્વનાથ પણ કહે છે. કાપેડા ગામ હોવાથી કાપેડા પાર્શ્વનાથ નામ પડયું છે.

૬ શ્રી કાશી–પાર્શ્વનાથ જન્મભૂમિ (વાણારસી.)

ગંગા નદીના કિનારા ઉપર આ શહેર આવેલું છે. અહીંયાં પાર્શ્વનાથનાં ચાર કલ્યાણક થયાં છે તેમજ બીજા ત્રણ તીર્થંકરોનાં પ્રત્યેકનાં ચાર ચાર મલીને બાર કલ્યાણકો થયાં છે. એમ કુલ્લે સોળ કલ્યાણકો અહીંયા થયાં છે.

અહીં રામઘાટ ઉપર બાલચંદ્રજીના ગુરૂ કુશલાજીએ મહા પરિશ્રમે પાર્શ્વનાથજીનું દેરાસર બંધાવેલું છે જે કુશલાજીનું દેરાસર કહેવાય છે તેમજ બીજાં આઠ દેરાસર જુદાં જુદાં જાત્રા કરવા લાયક છે.

૧ ભેલુપુરમાં—ભગવાન પાર્શ્વનાથનાં ચ્યવન, જન્મ, દીક્ષા અને કેવલ એમ ચાર કલ્યાણક થયાં છે. તેમનું દેરાસર છે. ત્યાં દાદાનાં પગલાં છે.

૨ ભદેલીમાં—સાતમા સુપાર્શ્વનાથનાં ચ્યવન, જન્મ, દીક્ષા અને કેવલ કલ્યાણક એમ ચાર કલ્યાણક થયાં છે, તેમનું ગંગાનદીને કીનારે રાજા વચ્છરાજનું બંધાવેલું રમણીય દેરાસર છે.

૩ સીંહપુરીમાં—અગીયારમા શ્રેયાંસનાથનાં ચ્યવન, જન્મ, દીક્ષા અને કેવલ એ ચાર કલ્યાણક સીંહપુરીમાં થયાં છે. ધર્મશાલા, બાગ દેરાસર વિગેરે સુંદર છે. કાળે કરીને આજે તે કાશીથી બે કોશ દૂર જંગલમાં છે.

૪ ચંદ્રાવતીમાં—આઠમા ચંદ્રપ્રભુનાં ચ્યવન, જન્મ, દીક્ષા

અને કેવલ એમ ચાર કલ્યાણક ચંદ્રાવતીમાં થયાં છે. આજે તે કાશીથી લગભગ છકોશ દૂર અને સીંહપુરીથી લગભગ ચાર કોશ દૂર થાય છે. ધર્મશાળા, દેરાસર, ગઢ વગેરે બંધાવેલો છે. ચંદ્રાવતી ગંગાનદીને કીનારે જંગલમાં તીર્થ છે. અને જંગલની કુદરતી ભૂમિથી ઘણુંજ રમણીય અને જોવાયોગ્ય છે. વસ્તી તેની આસપાસ થોડીક છે અને ઝુંપડાં બાંધીને રહે છે, પણ આપણા તીર્થથી જરા દૂર છે.

આ શહેર બહુ પ્રાચીન તથા જૈન વસ્તીથી ભરપૂર હતું, એમ જૈનપુરા નામના રોડ ઉપરથી કલ્પી શકાય છે. અત્યારે માત્ર પંદરેક ઘરોની વસ્તી છે.

આ પ્રખ્યાત કાશી શહેરમાં ત્રેવીશમા તીર્થંકર શ્રી પાર્શ્વનાથ આજથી લગભગ ૨૮૦૦ વર્ષ પહેલાં કાશી નરેશ અશ્વસેન રાજા અને તેમની રાણી વામાદેવી માતાની કુખે દશમા દેવલોકમાંથી પોતાનું દેવ આયુષ્ય સંપૂર્ણ થવાથી ત્યાંથી ચવીને અહીંયાં મનુષ્યપણે ઉત્પન્ન થયા. તે તીર્થંકર ભગવંતના અવતાર સ્વરૂપ હોવાથી અનંત શક્તિવાન અને જન્મથીજ ત્રણ જ્ઞાને કરીને સહીત ઉત્પન્ન થયા. તે કાલને અનુસરીને સો વર્ષના મધ્યમ આયુષ્યે ભગવંત ઉત્પન્ન થયા. પછી તરૂણાવસ્થામાં તેમનાં લગ્ન થયાં. કેટલાક વરસ સંસારમાં રહીને ત્રીશ વરસની ઉમરે ભગવંતે દીક્ષા ગ્રહણ કરી, અર્થાત્ સંસાર ત્યાગ કરી સાધુપણું અંગીકાર કર્યું. તીર્થંકરો જન્મથીજ વૈરાગ્યવંત; ત્રણ જ્ઞાને સહીત હોવાથી ભૂત, ભવિષ્ય અને

વર્ત્તમાન સર્વ કંઈ જાણી શકે છે. દીક્ષા વખતે તેમને ચોથું જ્ઞાન ઉત્પન્ન થાય છે તે પછી જ્યાં સુધી સકલ કર્મનો ક્ષય ન થાય ત્યાં સુધી તીર્થંકર ભગવંતો મૌનપણે વિચરી હમેશાં ધ્યાનમાંજ લયલીન રહે છે. પણ ઉપદેશ વગેરે કરતા નથી. કેવળજ્ઞાન ઉત્પન્ન થાય ત્યાર પછી તેઓ જગતને ઉપર ઉપકાર કરી અનેક ભવ્ય જીવોને પ્રતિબોધ પમાડી પોતે તીર્થંકર નામકર્મ ખપાવે છે.

ભગવંતને દીક્ષા લીધા પછી ચોરાસીમે દિવસે વાણારસી નગરીનાજ ઉદ્યાનમાં કેવલજ્ઞાન ઉત્પન્ન થયું. ચોરાસી દિવસ ન્યુન સીત્તેર વર્ષ પર્યંત કેવલજ્ઞાનપણે જગત ઉપર ઉપકાર કરી અનેક ભવ્ય જીવોને મોક્ષ નગર પ્રત્યે પહોંચાડયા. પાર્શ્વનાથ ભગવાનનું આયુષ્ય સો વરસનું હતું. શરીરે નીલવર્ણ, સર્પ લંછન, અને નવ હાથની કાયાવાળા એવા મહાન્ સમર્થ તીર્થંકર હતા. ચોસઠ ઈંદ્રો, દેવતાઓ અને સકલ મનુષ્યો એકઠા થાય તોપણ તીર્થંકરના બલના અનંતમા ભાગ સરખું આખા ત્રણ લોકનું બળ પણ થતું નથી, એવા એ અનંત શક્તિવાન હોય છે. જે અનંત શબ્દનો અર્થ સમજે છે. તે આ બાબત સહેલાઇથી સમજી શકે છે. એવા અનંત શક્તિવાન છતાં પ્રભુ પોતાનું બળ જગતને બતાવતા નથી. દીક્ષા લીધા પછી, એક કંગાલ કે સમર્થ, મનુષ્ય કે દેવે કરેલા ઉપસર્ગો પણ પોતે કર્મના નાશને અર્થે મધ્યસ્થભાવે સહન કરે છે; કેમકે પોતાના જીવિતવ્યમાં પણ પોતે નિસ્પૃહ હોય છે. જો મરણાંત ઉપસર્ગ થાય તો તેમાંથી બચવા માટે પણ પોતે

પ્રયત્ન કરતા નથી; પણ તેમનું ગરીષ્ટ તીર્થંકર નામકર્મ જે અક્ષયપણે હજી રહેલું છે તે ઇંદ્રાદિકને આસનકંપવડે કરીને જાગૃત કરે છે. કર્મની અથાગ શક્તિ હોય છે; તેની આગળ ઇંદ્ર ચંદ્ર કે ચક્રવર્તી સર્વ કોઇ લાચાર છે. ખુદ તીર્થંકર ભગવંતોને પણ કર્મ ભોગવવાં પડે છે. કર્મનું સૂક્ષ્મ સ્વરૂપ જે સમજે છે તે સહેલાઇથી સમજે છે. કર્મોના સ્વરૂપ માટે જુઓ કર્મગ્રંથ. અથવા તો સ્વતઃ ભાવીભાવને યોગે પણ ઉપયોગ આપવાથી ઇંદ્રાદિકોને ખબર પડે છે અને ભકિતને અર્થે ઝટ દોડી આવી ઉપસર્ગનું નિવારણ કરે છે. પરન્તુ ભગવંત તો નિસ્પૃહજ રહે છે.

એવી રીતે પાર્શ્વનાથ ભગવાન સો વર્ષનું આયુષ્ય પૂર્ણ કરી સમેતશિખર ઉપર પોતાના તેત્રીસ શિષ્યોની સાથે પદ્માસને અનશન પૂર્વક ધ્યાનમાં સ્થીતિ કરી આયુષ્ય પૂર્ણ થયે શરીરથી હમેશને માટે મુક્ત થઇ મુક્તિમાં ગયા. જ્યાં શરીર નથી, જ્યાંથી ફરી આવવાપણું નથી, જ્યાં દુઃખ નથી, અનંતાનંત કાલ જાય તોપણું સંસારમાં તે મુક્ત જીવોને શરીર ધારણું કરવાપણું રહેતું નથી; કેમકે આત્મા અને શરીરના સંબંધમાં મુખ્ય કારણ કર્મ છે. તે કર્મનો તેમણે સર્વથા નાશ કરવાથી બળેલા બીજની માફક પછી સંસારરૂપ અંકુરો ફુટતો નથી. મુક્તિમાં તેમને અનંતુ સુખ હોય છે, જેનું સ્વરૂપ બીજાને એકદમ સમજતાં મુશ્કેલ જેવું લાગે છે, વિશેષ હકીકત માટે જુઓ જૈન સાહિત્ય.

તીર્થંકર ભગવંતને કેવલજ્ઞાન થયા પછી તે મુક્તિમાં જાય ત્યાંસુધી જઘન્યથી (ઓછામાં ઓછા) એક કરોડ દેવતાઓ તેમની સેવામાં સાથેજ રહે છે કે જેઓ ભગવંતના ખાસ શિષ્યો હોય છે. ભગવંતની માફક પોતે પણ સંસારથી મુક્ત થઇ મુક્તિમાં જાય તે માટે શુદ્ધ મનથી તીર્થંકરની ભક્તિ કરે છે જેથી તીર્થંકરના વિતરાગપણાની અસર પોતાને થાય તો ત્યાંથી મનુષ્યમાં આવ્યા પછી પણ વૈરાગ્યવંત થયો થકો સંસારથી મુક્ત બની તે મુક્તિનો રાગી બની શકે.

એવી રીતે જે મનુષ્યો ભગવંતનું આરાધન કરે છે તેને તેની શ્રદ્ધાની કસોટી થતાં તરતજ ભગવંતના શિષ્ય દેવતાઓ તેની ઇચ્છા પૂર્ણ કરે છે. અથવા તો પ્રાણી જો નિસ્પૃહ હોય તો તેના કર્મનો નાશ થઈ મુક્તિને માટે તે થાય છે. પાર્શ્વનાથનું (આદેય નામ) અધીક હોવાથી તેની ભક્તિ કરતાં પ્રાણીને તેજ ભવમાં તેનો પ્રગટ પ્રભાવ જણાય છે. અને યાવત્ હમેશ ભક્તિ કરવાથી સંસારમાં સુખવાળો થઇ સંસારને ટુંકો કરીને મુક્તિને ટુંક ભવમાં નજીક કરે છે. ભગવાનના પ્રભાવ માટે તેમના શિષ્ય દેવતાઓ જાગૃત હોય છે. તમારૂં મનોબળ, આત્મબળ, શ્રદ્ધા, ભક્તિ શુદ્ધપણે હોય તો આજે પણ પવિત્ર આત્માઓએ ચોક્કસ વિધિ પૂર્વક આરાધન કરી નજરે જોઇ લેવું.

પાર્શ્વનાથ અને મહાવીર સ્વામીને અઢીસો વરસનું અંતર છે ને મહાવીર સ્વામીને નિર્વાણ થયે આજે ૨૪૫૫ વરસ થયાં છે.

કાશી એ દેશને નામે ઓળખાતું. અને તેને બદલે પૂર્વે તે વાણારસી નગરી કહેવાતી. આજે એ વાણારસીનું અપભ્રંશ બનારસ થઇ ગયું છે. અને તેનું બીજું નામ કાશી પણ કાયમ રહ્યું છે. તેજ કાશી તેવીશમા તીર્થંકર શ્રી પાર્શ્વનાથની જન્મભૂમિ હતી. એજ પાર્શ્વનાથનાં ૧૦૮ નામ તેમના ચમત્કારો, દંતકથાઓ સહીત છે તેમજ ૧૦૦૮ નામ પણ શાસ્ત્રમાં કહેલાં છે.

તીર્થંકરોમાં તીર્થંકરપણાની ઋદ્ધિએ કરીને સર્વ તીર્થંકરો સમાન હોય છે. તેમજ દેહમુક્ત થયા પછી સિદ્ધાવસ્થામાં પણ સર્વે સરીખા હોય છે; છતાં જગતમાં આ તીર્થંકર પુરીસાદાની હોવાથી તેમની ભક્તિ કરનાર પોતાનું ઇચ્છિત જલ્દી મેળવી શકે છે.

બાવીશમા નેમીનાથ પછી પાર્શ્વનાથનું અંતર ત્યાસી હજાર સાડીસાતસો વર્ષોનું છે. તે બન્ને તીર્થંકરોના અંતરમાં છેલ્લા (બારમા) ચક્રવર્તી બ્રહ્મદત્ત સાતસો વરસના આયુષ્યવાલા ઉત્પન્ન થયા. જે સમસ્ત ભરતના અધિપતિ હતા, પણ મરીને અહીંયાંથી સાતમી નરકમાં ગયા છે.

૭ શ્રી કુંડલપુર પાર્શ્વનાથ.

પૂર્વે કુંડલપુર નગરમાં કોઇ જૈનધર્મી રાજા હતો. તે રાજાને એક પુત્ર હતો જેની અવસ્થા લગભગ અઢાર વર્ષની હતી. તેનાં લગ્ન કરતી વખતે ચોરીમાં ફેરા ફરતાં વૈરાનુબંધે

કરીને ગુપ્તપણે કોઈ સર્પદંશથી કુમાર તરતજ મૂર્છા પામ્યો જેથી ઉભય રાજ્યકુટુંબ ઘણુંજ આક્રંદ કરવા લાગ્યું. છેવટે મરણ પામેલા કુમારને અગ્નિદાહ દેવાને સ્મશાન ભૂમિમાં લઇ ચાલ્યા તે વખતે કુંવરીએ કહ્યું કે " હું પણ મારા પતિ સાથે બળી મરીશ " તેથી તે પણ સ્મશાન ભૂમિમાં સાથે ગઇ. ત્યાં ગયા પછી કુંવરીએ કહ્યું કે " હાલ કુમારને અગ્નિદાહ દેવો બંધ રાખો અને મને ત્રણ દિવસની મુદત આપો. તમે સર્વ પોતપોતાના સ્થાનકે જાવ. અને મને કોઇ ઉપદ્રવ ન કરે માટે થોડે થોડે છેટે પહેરો મૂકી દ્યો " કુંવરીનું વચન માન્ય રાખી તેને ફરતો પહેરો મૂકી રાજા પ્રમુખ સર્વ લોક ગામમાં ગયા.

કુંવરીએ છાણવેલુની પ્રતિમા બનાવી તેની સામે નવકારવાલી લઇ ત્રણ દિવસ–રાત્રી સુધી પાર્શ્વનાથનો મંત્ર ગણુતી સ્મરણ કરતી પાર્શ્વનાથનું ધ્યાન ધરતી બેઠી. ત્રીજી રાતના પાછલા ભાગમાં પાર્શ્વનાથ ભગવંતનો સેવક પારસ નામે યક્ષ દેવતા વ્યંતર લોકમાંથી મંત્રથી ખેંચાયો છતો એકદમ કન્યા આગળ પ્રગટ થયો. તેણે પ્રગટ થઇ તરતજ વરદાન આપ્યું કે " સૌભાગ્યવંતી થા! તારે આઠ દિકરા થશે."

કુંવરીએ કહ્યું, " દેવ ! આપે મને વરદાન તો આપ્યું પણ આ ભવમાં તો હું રંડાણી છું. આપનું વરદાન હવે આવતા ભવમાં ફળશે. આ ભવમાં તો નહી. કેમકે જેની સાથે મારો મેલાપ થયો છે તે તો મોતને આધીન થયો છે. "

તોપણ ફરીને તેણે કીધું કે " તારે અખંડ ચુડાને આઠ દીકરા થશે. " એમ કહી દેવે કુમાર ઉપર અમૃત છાંટયું

ને રાજકુમાર સજીવન થયો. દેવતા અદૃશ્ય થઇ ગયો. ત્યારપછી કુમાર અને કુંવરી બન્ને ભગવંતની મૂર્ત્તિ આગળ ધ્યાન ધરીને બેઠાં હતાં; તેવામાં સવારમાં રાજા વગેરે સર્વ કોઈ સ્મશાનમાં આવ્યા ને કુમારને સજીવન થયેલો દીઠો. સર્વ કોઇ આશ્ચર્ય પામ્યા. પછી વાજતે ગાજતે નગરમાં પ્રવેશ કરવા માંડયો. ભગવંતને ઉપાડવાને ઘણા માણસોએ મહેનત કરી પણ ભગવંતની પ્રતિમાને કોઇ ઉપાડી શકયું નહી. પછી કુંવરીએ હાથેથી પોતાના મસ્તકે સ્થાપી વાજતે ગાજતે નગરમાં પ્રવેશ કર્યો. મોટું દેરાસર કરાવી તે પ્રતિમાને પ્રતિષ્ઠા કરીને પધરાવી. તે વખતે શ્રાવક સમુદાય અધિક હોવાથી તેની સેવા પૂજા સારી થતી.

હાલમાં ત્યાં બે ઘર શ્વેતાંબરનાં છે ને ત્રણ ઘર બીજા મળીને પાંચ ઘર સેવા ભકિતનો લાભ લે છે.

મહારાજા શ્રીપાલ વીણા વગાડી કુંડલપુરની રાજકુંવરીને પરણ્યા હતા. જેથી કુંડલપુર પ્રથમ મોટું શહેર હશે એમ અનુમાન થાય છે. વળી ત્યાં ડુંગર ઉપર તે વખતનાં જુનાં દેરાસર છે. પણ હાલમાં ત્યાં એક દેરાસરજીમાં પદ્માવતીની મૂર્ત્તિ છે અને એક મહાવીર સ્વામીનાં પગલાંની દેરી છે. બીજા દેરાસરજીમાં પ્રતિમાજી છે. પણ ખંડિત છે. તેમાં રામ લક્ષ્મણ હનુમાન વગેરેને સ્થાપેલા છે. અને એક દેરાસરમાં પાર્શ્વનાથની બે પ્રતિમાઓ ડુંગરમાં કોરી કાઢેલી છે. પણ ઉપર ચડવાનું ઘણું કઠણું છે. ત્યાં દેરાસર છે તે શ્રીપાલ રાજાના વખતનાં છે.

૮ શ્રી કુકુંટેશ્વર પાર્શ્વનાથ.

પાર્શ્વનાથ ભગવાન છદ્મસ્થાવસ્થાએ વિચરતા વિચરતા રાજપુર નગરી સમીપે કાઉસગ્ગ મુદ્રાએ રહ્યા. તે વખતે રયવાડીથી પાછા ફરતાં ઈશ્વરરાજાએ રસ્તામાં પાર્શ્વનાથને કાઉસગ્ગ ધ્યાને રહેલા જોઇ ભગવંતની સ્તુતી કરવા માંડી. " હે ભગવંત ? હે અશ્વસેન રાજાના કુમાર ? હે પાર્શ્વનાથ ! હે જિનરાજ તમે જયવંતા વર્ત્તો ! "

એ પ્રમાણે મનમાં તેમની સ્તુતિ કરતા ઈશ્વર રાજા હાથી ઉપરથી ઉતરીને ભગવંતને નમન કરી સ્તુતિ કરવા લાગ્યો. ભગવંતને જોતાં—ઉહાપોહ કરતાં તેમને જાતિસ્મરણ જ્ઞાન થયું ને તરતજ મૂર્ચ્છા આવી. મંત્રી વગેરે રાજપુરૂષોએ અનેક ઉપચારો કરતાં જ્યારે રાજાની મૂર્ચ્છા વળી ત્યારે પ્રધાને પૂછયું કે " હે સ્વામિન ! આપને કેમ મૂર્ચ્છા આવી ? "

રાજાએ કહ્યું કે " હે પ્રધાન ! મૂર્ચ્છાનું કારણ સાંભળ ! હમણાં મને જાતિસ્મરણ જ્ઞાન થયું છે જેના પ્રભાવથી હું મારા પૂર્વના ભવ જોઇ શકું છું, પૂર્વભવમાં હું ચારૂદત્ત નામે મનુષ્ય હતો. આખા શરીરે મને કોઢનો રોગ નીકળ્યો હતો. દુઃખથી કંટાળી હું ગંગા નદીમાં પડતું મૂકતો હતો, તેવામાં કોઇ વરસી નામના મહાત્મા સાધુ પુરૂષે આવી મને બોધ પમાડયો અને પાંચ અણુવ્રત આપ્યાં. પછી ધર્મ ધ્યાનમાં

જેનું ચિત્ત છે એવો હું પાંચ અણુવ્રતને પાલતો ઇંદ્રિયોનું દમન કરતો કષાયોને જીતતો કાળ નિર્ગમન કરતો હતો.

અન્યદા હું દેરાસરમાં જઇ પ્રભુને પ્રણામ કરતો હતો. તે અરસામાં પુષ્કળી નામના શ્રાવકે ગુણસાગર નામના મુનિને પૂછ્યું કે " આ કોઢીયો દેરાસરમાં આવે છે. તેનો દોષ ખરો કે નહી ? "

ત્યારે મુનિરાજે કહ્યું કે " આજેજ એ મરીને કુકડો થશે. ? "

એ વાત મારા સાંભળવામાં આવવાથી મને ઘણો ખેદ થયો. પછી ગુરૂ મહારાજે મને કહ્યું કે " મહાનુભાવ ! તું ખેદ કર નહી ! કુકડાના ભવમાં પણ તું જાતિસ્મરણ જ્ઞાન પામશે, તેવારે તું અણુસણ કરી ત્યાંથી આયુષ્ય પૂર્ણ કરી રાજપુર નગરીમાં ઇશ્વર નામે રાજા થશે. ત્યાં પ્રભુને જોતાં તને જ્ઞાન થશે. "

હું સંતોષ પામ્યો. પછી અનુક્રમે તે સર્વ મેં અનુભવ્યું ને હાલ ઇશ્વર નામે રાજા થયો. પ્રભુને જોતાં જ મને જાતિસ્મરણ જ્ઞાન થયું છે. "

એવી રીતે મંત્રી આગળ ખુલાસો કરી ભગવંતને વંદન નમસ્કાર કરી પોતાને ઠેકાણે આવ્યો. અને ભગવાન્ પણ વિહાર કરી ગયા. તે જગ્યાએ રાજાએ મોટો પ્રાસાદ બંધાવી પાર્શ્વનાથના બિંબની સ્થાપના કરી તેમને કુકડાનું ચિન્હ કરાવ્યું. તે કુર્કુટેશ્વર તીર્થ પ્રસિદ્ધ થયું. ઈશ્વર રાજા પણ

અનુક્રમે સિદ્ધિ પદને વરશે. જીનપ્રભસૂરિએ તીર્થકલ્પમાં કલિકુંડ અને કુર્કુટેશ્વર એ બે તીર્થનું વર્ણન લખ્યું છે.

૯ શ્રી કોકા પાર્શ્વનાથઃ—

પાટણની ગાદીએ રાજા સિદ્ધરાજ રાજ્ય ચલાવી રહ્યો હતો, એક દિવસ હાથી ઉપર બેસી તે રયવાડીયે ફરવા જતો હતો ત્યાં માર્ગમાં આચાર્યશ્રી અભયદેવ સૂરિને જોતાં તેમની સ્તુતિ કરી અને તેમને ગીમતામાં ઉતાર્યા ને મલ્લધારીનું બિરૂદ આપ્યું. તેમની પાટે ગંધહસ્તી સમાન મલધારી હેમચંદ્રસૂરિ થયા. તે પ્રતિ દિવસ ચોમાસામાં ગીમતામાં જઇ વ્યાખ્યાન આપતા હતા. એક દિવસ હેમચંદ્રસૂરિ ગીમતામાં વ્યાખ્યાન આપવા આવ્યા તે વખતે ત્યાં ગોઠીયો બળી બાકુલાની તૈયારી કરતા હોવાથી મલ્લધારીને વ્યાખ્યાન વાંચવાની ના પાડી. અને જણાવ્યું કે “ આ ઠેકાણે અમારે બલીબાકુલાનો માંડવો રચવો છે.”

મલધારીયે જણાવ્યું કે, “ ચોમાસામાં વખાણ બંધ રહે નહી, જેથી થોડીવાર સુધી વાંચીશ. ” ગોઠીયોએ તે વાત પણ અંગીકાર કરી નહી, ને વખાણ વાંચવાની મના કરી, ગુરૂ નારાજ ચિત્તે પાછા ઉપાશ્રય આવ્યા.

એવી રીતે ગુરૂનું ચિત્ત ઉદાસ જાણીને સોનાર વંશના દેવનાયક શેઠે દેરાસર બંધાવવાને જગ્યા માગી, પણ જગ્યા

મળી શકી નહી, ત્યારે કોકા શેઠ પાસે જગ્યા માગી. ગોઠીયોની મના છતાં કોકા શેઠે રૂપૈયા આપવાથી જમીન આપી. પછી પરીવાર સહીત ગુરૂ કોકા શેઠના ઘેર આવવાથી શેઠે ઘણી ભકિત કરી. તેવારે કોકા શેઠે જણાવ્યું કે " ગોઠીયોની મના છતાં મેં તમને જમીન આપી છે પણ મારૂં નામ રહે તેમ કરજો." શ્રાવકો અને આચાર્યે તેમની એ વાત કબુલ કરી, ગીમતામાં દેરાસર બંધાવ્યું અને પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા સ્થાપન કરી કોકા પાર્શ્વનાથ નામ સ્થાપન કર્યું, અને ગીમતામાં તે પાડાનું નામ પણ 'કોકાનો પાડો' એવું રાખી કોકા શેઠનું નામ કાયમ રાખ્યું.

એક વખતે માળવાના રાજાએ ભીમદેવને હરાવીને પાટણ ભાંગ્યું ને પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા ખંડિત કરી તેવારે સોનારકુલમાં ઉત્પન્ન થયેલા એવા રામદેવ અને આશાધન એ બન્ને શ્રાવકોએ તેનો ઉદ્ધાર કરવાનો આરંભ કર્યો. અને વિચાર કર્યો કે આરાસન પહાડમાં સ્ફટિક રત્નના ત્રણ કકડા છે જે રત્નનાં ભગવાન માટે બિંબ ભરાવશું તો વિનાશ થશે નહી, એમ ત્રણ બિંબ કરાવવા ધાર્યું પણ તેમને સંતોષ થયો નહી, જેથી અભિગ્રહ કર્યો કે " પાર્શ્વનાથનાં બિંબ ન ભરાય ત્યાં સુધી ભોજન કરવું નહી." એવી રીતે ગુરૂએ પણ અભિગ્રહ લીધો. અનુક્રમે આઠમો ઉપવાસ થયો તે વારે સ્વપ્નમાં એવું દેખાયું કે " દેરાસરની પાસે ફુલ તથા અક્ષત દેખાય ત્યાંથી આરાસનની ખાણનાં ત્રણ ટુકડા ખોદી કાઢીને તેનાં બિંબ ભરાવજો."

પછી ત્યાંથી તેઓએ સ્ફટિકના ત્રણ ટુકડા કાઢીને તેનાં બિંબ ભરાવી સંવત ૧૨૬૨ ની સાલમાં દેવાનંદસૂરિ પાસે પ્રતિષ્ઠા કરાવી કોકા પાર્શ્વનાથ એવું પૂર્વનું નામ કાયમ રાખ્યું.

રામદેવના પુત્રનું નામ ત્રિભોવન, તેના પુત્ર જાજા, જાજાના પુત્ર મલ ને મલના પુત્રનું નામ દેલન. જેઓ પ્રતિ દિવસ કોકા પાર્શ્વનાથની સેવાભકિત કરે છે. દેલનને કેસરીયા પાર્શ્વનાથના અધિષ્ઠાયકે સ્વપ્નુ આપ્યું કે "કેસરીયા પાર્શ્વનાથને પૂજવાથી જે ફલ મળે છે તેજ ફલ આ બિંબને પૂજવાથી પણ મળશે" જેથી લોકો સંખેશ્વર પાર્શ્વનાથની માફક અધિકાધિક પૂજવા લાગ્યા. ને તેમને ફળ પણ મળવા લાગ્યું. સંખેશ્વર પારસનાથની પૂજાથી જે લાભ થાય તેવોજ લાભ કોકા પારસનાથને પૂજવાથી થાય છે.

૧૦ શ્રી કંકણ પાર્શ્વનાથઃ—

ફુલનો હાર ચડાવવાથી વીંછી કરડતા નથી. આ તીર્થ પાટણમાં આવેલું છે.

૧૧ શ્રી કંબોઈ પાર્શ્વનાથઃ—

કંબોઇ ગામે કંબોઇ પાર્શ્વનાથનું દેરાસર છે.

૧૨ શ્રી ખામણા પાર્શ્વનાથઃ—

રતલામથી વીશ ગાઉ ભોચાવર ગામે ખામણા પાર્શ્વનાથજીનું દેરાસર છે. તે ઘણું જુનું અને ચમત્કારીક છે.

૧૩ ખોહામંડન પાર્શ્વનાથઃ—

જયપુર પાસે પહાડમાં ખોહ નામે ગામ છે. ત્યાં ખોહા મંડન પાર્શ્વનાથનું દેરાસર છે તેનું સ્તવન શ્રીમદ્ વલ્લભ વિજયજીએ કરેલું છે.

૧૪ શ્રી ગોડી પાર્શ્વનાથઃ—

પાટણ નગરમાં એક શ્રાવક અંજનશલાકા કરાવતો હતો. તેની વિધિ શ્રી હેમચંદ્રસૂરિ કરાવતા હતા. તે વખતે ઘણી પ્રતિમાઓ ત્યાં અંજનશલાકા કરાવવાને લાવવામાં આવી હતી; પણ એમના બાલચંદ્ર નામના શિષ્યે મુહૂર્ત્ત ચૂકાવ્યું. તે અવસરે એક શ્રાવક ત્રણ પ્રતિમાઓ ભરાવી અંજનશલાકા કરાવવાને ત્યાં લાવ્યો. તે પ્રતિમાઓની અંજનશલાકા બરાબર મુહૂર્તે થઈ. જેથી તે મહા પ્રભાવિક થઇ. તે પ્રતિમાઓને શ્રાવકે એક ભોંયરામાં પધરાવી હતી. તેની નજીક એક મુસલમાનનું ઘર હતું. તે મુસલમાન ભોંયરૂં ખોદીને તેમાંથી એક મૂર્તિને પોતાને ઘેર લઇ ગયો. ને પોતાના ઘરમાં ખાડો ખોદીને છુપાવી દીધી. ને રાતના રોજ તે ખાડા ઉપર સૂઇ રહે. એક દિવસે તે પ્રતિમાના અધિષ્ઠાયકે મુસલમાનને રાતે સ્વપ્નામાં કહ્યું કે " એ પ્રતિમા બહાર કાઢી મેઘાશાહ શ્રાવક પાંચસે ટકા લઇને આવે તે વારે તું પાંચસો ટકા લઇ આ પ્રતિમા આપજે. નહીતર તને હું મારી નાખીશ, " મુસલમાને ભયથી ખાડામાંથી

પ્રતિમાજી કાઢીને એક ઠેકાણે મેઘાશાહને આપવાને રાખી. ને મેઘાશાહની રાહ જોવા લાગ્યો.

હવે પારકર (સિંધ) દેશમાં ખેંગાર પરમાર જાતનો રાજા રાજ્ય કરતો હતો. તે દેશમાં ધન ધાન્યથી ભરપુર એવા મોટા મોટા વ્યવહારીયાઓ વસતા હતા. ત્યાં કાજલ શાહ નામે મોટો વ્યવહારી હતો. તની બેન મેઘાશાહને પરણાવી હતી. એક દિવસે મેઘાશાહને કાજલશાહે કહ્યું કે "તમે ગુજરાત દેશમાં મુસાફરી કરો." મેઘાશાહે હા પાડી. પછી બીજે દિવસે ઘણાં ઉંટ અને દ્રવ્ય સાથે લઇને તેઓ ત્યાંથી સારા શુકને નીકળતાં અનુક્રમે પાટણ આવ્યા. ત્યાં ઉતારો કર્યો. રાતના મેઘાશાહને સ્વપ્નુ આવ્યું "આ ગામમાં કોઇ મુસલમાન તમને પ્રતિમા આપશે. તમે પાંચસો ટકા આપી તે લઇ લેજો" પછી પ્રભાતના પાંચસો ટકા આપી તેની પાસેથી તે પ્રતિમા લઇ લીધી. હવે હમેશ તે પ્રતિમાની સેવાપૂજા ભકિત કરે છે.

એક દિવસ પોતાના વતન જવા સારૂ રૂની ગાંસડીઓથી વીશે ઉંટ ભરીને રાધનપુરને રસ્તે ચાલ્યો, અનુક્રમે રાધનપુર આવ્યા. તેવારે ત્યાં પ્રથમ દાણ ચૂકવવાનો વખત આવ્યો તે વારે દાણ લેનાર જે ઉંટ ઉપર પ્રતિમાજી છે તે ઉંટ ગણુતરીમાં ભૂલી જાય. વાર વાર ગણે છતાં ભૂલ નીકળે નહીં. દાણ લેનારે પૂછ્યું કે "કેટલાં ઉંટ છે ?"

"મારી સાથે વીશ ઉંટ છે." શેઠે કહ્યું.

વળી પાછાં ફરીને દાણુ વસુલ કરનારે ગણી જોયાં તો ઓગણીશ થયાં. આ ચમત્કારથી તે અજબ થયો. પછી મેઘાશાહે કહ્યું કે " જે ઉંટમાં પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા છે તેનો પ્રભાવ છે કે જેથી તમે તે ઉંટ ભૂલી જાઓ છો. " શેઠનાં એ પ્રકારનાં વચન સાંભળી દાણુ વસુલ કરનારે પ્રભુનાં દર્શન કરવાની ઇચ્છા જણાવી. પછી મેઘાશાહે પ્રતિમાજીને બહાર કાઢી તેને દર્શન કરાવ્યાં. દાણુ વસુલ કરનાર દાણીએ પ્રતિમાજીનાં દર્શન કરી દાણુ માફ કર્યું ને પોતાને ઘેર ચાલ્યો ગયો. પછી મેઘાશાહ શેઠ પારકરમાં પોતાને નગરે આવ્યા ત્યારે પ્રથમથી કાજલશાહને વધામણી મોકલાવી. જેથી કાજલશાહ પોતાના બનેવીને વાજતે ગાજતે સામૈયું કરી ઘેર લાવ્યા. પછી સંવત ૧૪૩૨ ના કાર્તિક માસમાં તે પ્રતિમાજી પધરાવ્યાં. કાજલશાહે કહ્યું કે " કેટલું ખરચ થયું તેનો હીસાબ આપો. "

જ્યારે મેઘાશાહે જણાવ્યું કે " પાંચસો ટકા આ પ્રતિમાજીના આપ્યા છે. " વગેરે બધો હિસાબ કાજલશાહને આપી દીધો.

તે વારે કાજલશાહે કહ્યું કે એ " પ્રતિમાજીના પાંચસો ટકા શા કામના છે ? વગેરે કહી મેઘાશાહને ઠપકો આપ્યો."

હવે અહીં મેઘાશાહની વહુ ' મોતીબાઇ ' અને તેમને ' મઇઓ ' અને ' મહેરો ' એ નામે બે છોકરા હતા.

મેઘાશાહે ધરરાજજી નામના કોઈ પોતાના સંબંધીને બોલાવી પ્રતિમા તેમને સુપરત કીધી. તેમણે બાર વરસ સુધી પૂજા કીધી.

તે અરસામાં એક દિવસે રાતના યક્ષે સ્વપ્નું આપ્યું કે " બે નાના બળદની વ્હેલ જોડી તેમાં પ્રતિમાજી પધરાવી બોડાથલ તરફ ચાલજે, પણ પાછું વળીને જોઇશ નહીં." એવું સ્વપ્ન જોઇ પછી પ્રભાતના પ્રતિમાજી વ્હેલમાં પધરાવી બોડાથલ તરફ ચાલ્યા. માર્ગમાં એક ઉજ્જડ ગામ આવ્યું ત્યાં આગળ મેઘાશાહે પાછું ફરીને જોયું કે તુરત વ્હેલ ચાલતી અટકી ગઇ. તેથી શેઠને ઘણોજ પશ્ચાતાપ થયો, એમ કરતાં રાતપડી અને પસ્તાવો કરતાં નિદ્રાવશ થયા અને સ્વપ્નું આવ્યું કે " આ ગોડીપુર ગામ છે અહિંથી દક્ષિણ દિશાએ કુવો છે. પાસે પત્થરની ખાણ છે. માટે ત્યાં ગામ વસાવી દેરાસર બંધાવો. ત્યાં નજીક ધોળો આકડો છે તેની આગળ ચોખાનો સાથીઓ વગેરે કરી તેનું પૂજન કરજો. એટલે ઘણુંજ ધન પ્રગટ થશે. શીરોહીથી સલાટ બોલાવજો " પછી શેઠ તુરત જાગૃત થયા. અને ધર્મધ્યાનથી બાકીની રાત વીતાવી.

પછી પ્રાતઃકાલથી શેઠે તે પ્રમાણે કરવા માંડયું. અનુક્રમે ત્યાં ગામ વસાવ્યું. ભવ્ય દેરાસર ગામની અંદર બંધાવવા માંડયું. તેમને ધન પણ ઘણુંજ મલ્યું. પોતાનાં સગાંસંબંધી તેમજ સર્વ લોકને ત્યાં વસાવ્યા અને એવી રીતે દેશાંતરમાં તેમની ઘણી કીર્તિ ફેલાણી. તેમની કીર્ત્તિ સાંભ-

ળીને તેમના સગા કાજલશાહ પણ ત્યાં આવ્યા અને મેઘાશાહને કહેવા લાગ્યા કે. "તમે દેરાસર કરાવો તેમાં ખરચનો અર્ધ ભાગ અમારો ગણજો."

"મારી પાસે એ પ્રતિમાજીના પ્રભાવથી હમણાં ઘણુંજ ધન આવેલું છે. તમે તો પ્રતિમાજીના પાંચસો ટકા આપેલા તે પણ મારી પાસે માગતા હતા. અને કહેતા હતા કે આ પત્થરનો ટુકડો શું કામનો છે?" મેઘાશાહે કાજલશાહને રોકડું પરખાવ્યું.

મેઘાશાહનાં આવાં તીખાં વચન સાંભળી કાજલશાહને બહુજ રીસ ચડી ને આર્ત્ત-રૌદ્ર ધ્યાનમાં પડ્યા. મેઘાશાહ પોતાનો બનેવી થાય તેને કેવી રીતે મારી નાંખવો એમ ચિંતવવા લાગ્યો. છેવટે નિર્ણય કીધો કે, "મારી બીજી નાની છોકરીનાં લગ્ન કરૂં તે પ્રસંગે મેઘાશાહને તેડું; આખી ન્યાત જમાડું અને મેઘાશાહને ઝેર આપું." એમ નક્કી કરી પોતાને ઘેર આવ્યા. પછી જ્યારે પોતાની નાની છોકરીનાં લગ્ન આવ્યાં તે પ્રસંગે મેઘાશાહને પણ તેડું કર્યું. તેમાં મેઘાશાહે પોતાનું આખું કુટુંબ મોકલ્યું પણ પોતે ગયા નહી. જેથી કાજલશાહ પોતે તેડવાને ગયો. તે વારે યક્ષે સ્વપ્નામાં જણાવ્યું જે તું તારે સાસરે જઇશ નહી. નહીતર ત્યાં તને દૂધમાં ઝેર આપી મારી નાખશે. તેમ છતાં પણ જો જાય તો પાર્શ્વનાથજીની પ્રતિમાનું ન્હવણ સાથે લઇ લેજે."

હવે સવારના કાજલશાહના અતિ આગ્રહથી જાણતાં

છતાં પણ ભાવી ભાવના યોગે તેઓ કાજલશાહ સાથે ગયા, ત્યાં ઘરે આવ્યા. પછી કાજલશાહે પોતાનો વિચાર પોતાની સ્ત્રીને કહી સંભળાવ્યો. સ્ત્રીએ તેને ઘણોય સમજાવ્યો, પણ શેઠે માન્યું નહી. પછી જમવા સમયે દૂધમાં ઝેર નાખી બન્ને સાથે જમવા બેઠા. અને તે ઝેર સહીત દૂધ મેઘાશાહને કાજલશાહની વહુએ મૂક્યું. કાજલશાહે જણાવ્યું કે "મારે તો દૂધની બાધા છે."

હવે અહીં ભાણામાં દૂધ આવતાંજ યક્ષની વાત યાદ આવી. પણ પોતાને ભાણામાં આવ્યું તે એઠું ન મૂકવાનો તેને નિયમ હતો. જેથી ઝેરવાળું દૂધ પણ પોતે પી ગયા. એટલે તરતજ ઝેર બધા શરીરે વ્યાપી ગયું. પાર્શ્વનાથનું ન્હવણ પણ સાથે લેવાનું ભુલી ગયા હતા. જેથી ઝેરની અસરથી મેઘાશાહે કાળ કર્યો. પછી શોક મુકી કાજલશાહે અધુરૂં દેરાસરનું કામકાજ સંપૂર્ણ કરાવ્યું. દેરાસરમાં ભગવાનને પધરાવ્યા પછી જે વારે ધ્વજા ચડાવવાનો વખત આવ્યો ત્યારે કાજલશાહે ધ્વજા ચડાવી પણ પડી ગઇ. એવી રીતે ત્રણ વખત ચડાવીને ત્રણે વખત પડી ગઇ જેથી કાજલશાહ ચિંતામાં પડ્યો.

રાતના જક્ષે મેઘાશાહના પુત્ર મેરાશાહને સ્વપ્નું આપ્યું કે "તારા બાપને તારા મામા કાજલશાહે માર્યો છે તો તેને જશ કેમ લેવા દઉં, માટે મારૂં ચિંતવન કરતાં તું ધ્વજા ચડાવજે" એમ કહી અદૃશ થઇ ગયો. સંવત ૧૪૪૪ ની સાલમાં પછી મેરાશાહે બીજે દીવસે ધ્વજા ચડાવી. તે

ગોડીપુરનો ઠાકોર સોઢા છે તે પણ ભગવાનની ભક્તિ કરે છે. આ પ્રતિમા ત્યાં કેટલોક કાળ પૂજાયા પછી પ્રતિમાજી અદ્દશ થઇ ગઇ.

કેટલાક વરસ પછી કોઇને સ્વપ્નું આપી મારવાડામાં પ્રગટ થયાં. તે વખતે રૂપૈયા સવા લાખ લઇ જોરામલજી પટવાએ ખીજડીના ઝાડ ઉપર બેસીને પ્રતિમાજી ખોળામાં લઇ સર્વને દર્શન કરાવ્યાં હતાં. તેનું ચીત્ર હાલ અમદાવાદમાં ડોસીવાડાની પોળમાં મંદીર સ્વામીના દેરાસરજીના ઓટલા ઉપર ભીંતે છે.

આહોર મારવાડમાં ગોડીપાર્શ્વનાથનું તીર્થ છે.

સાદડી પાસે ધાનેરામાં ગોડી પાર્શ્વનાથનું દેરાસર છે.

નાડલાઇમાં ટેકરી ઉપર ગોડી પાર્શ્વનાથજીનું દેરાસર છે.

વીકાંનેર મારવાડમાં ગોડી પાર્શ્વનાથ અને ચિંતામણી પાર્શ્વનાથનાં બે મોટાં દેરાસર છે.

થરાદમાં ગોડી પાર્શ્વનાથનું દેરાસર છે.

રાધનપુરમાં પણ ગોડી પાર્શ્વનાથનું મોટું દેરાસર છે.

સુરતમાં નગરશેઠનું જે દેરાસર કહેવાય છે તે પ્રતિમા કે જે મારવાડામાં ગોડીપાર્શ્વનાથની પ્રતિમા સંવત ૧૮૬૨ માં પ્રગટ થયાં હતાં ત્યાં શેઠે યાત્રા કરવા સારૂ સંઘ કાઢ્યો. ભાવીની મરજીથી શેઠાણીને તે વખતે સુવાવડ હતી અને શેઠે ચોક્કસ મુહૂર્તે તો સંઘ કાઢ્યો. જેથી શેઠાણીને હૈયામાં બહુ

વલોપાત થયો. "પૂર્વના પાપકર્મના ઉદયથી મને સુવાવડ આવી અને ભગવંતના દર્શનમાં મને અંતરાય થયો" એમ બહુજ પશ્ચાત્તાપ કરતાં અધિષ્ઠાયકના પ્રભાવથી ત્યાં પ્રતિમાજી પ્રગટ થયાં અને શેઠાણીને દર્શન થયાં. શેઠાણીએ દર્શન કરી ભક્તિના ઉલ્લાસથી પોતાનો મૂલ્યવંત હાર ભગવંતને કંઠે પહેરાવ્યો. તે હાર સાથેજ પાછાં પ્રતિમાજી પોતાનાં મૂળ સ્થાનકે મોરવાડામાં પ્રગટ થયાં. ત્યાં સંઘવી ડાહ્યાભાઈ સંઘ લઈને મોરવાડે આવ્યા અને ભગવંતના દર્શન કર્યાં. તે વખતે તેમણે પોતાનો હાર ઓળખ્યો અને વિચાર્યું કે "આ હાર મારો જણાય છે તે પ્રભુને કોણે પહેરાવ્યો હશે!

પછી અનુક્રમે ઘેર આવી તજવીજ કરી તો તેમને ખબર પડી કે પોતાના સ્ત્રીને પ્રગટ થઈ દર્શન દીધાં જેથી ભકિતએ કરીને પોતાની સ્ત્રીએ પહેરાવ્યો હતો, એ યાદ સ્મરણમાં રાખવાને શેઠે ત્યાં એક ભવ્ય દેરાસર બંધાવી ગોડી પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા પ્રતિસ્થાપીત કરી.

સોજતમાં ગોડીપાર્શ્વનાથનું દેરાસર છે.

મોરવાડામાં ગોડીજીની વરખડી કહેવાય છે.

૧૫ શ્રી ગુપ્ત પાર્શ્વનાથ

વિંધ્યાચલમાં ગુપ્ત પાર્શ્વનાથનું પૂર્વે જૈન તીર્થ હતું

૧૬ શ્રી ગંભિરા પાર્શ્વનાથ.

પાટણ તાબે ગાંભુ નામે ગામ છે. ત્યાં ગંભિરા પાર્શ્વનાથનું દેરાસર છે. અહીંયા ગંભિરા પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા સફેદ પાષાણની છે. પૂર્વે ત્યાં તે પ્રતિમાજીની હથેલીમાંથી રોજ એક ચોખંડો રૂપીયો સવારના નીકલતો. તે વાત એક યતિના જાણવામાં આવી જેથી પ્રથમ તો તેણે તે વાત સાચી માની નહીં. અને જો ખરી વાત હોય તો ખાતરી કરી આપવા કહ્યું. પછી જે વારે રાતના દેરાસર મંગલિક કરવાનો અવસર થયો તે વારે જતિએ ભગવંતની આજુબાજુ વગેરે બધે તપાસ કરી દેરાસર પોતાને હાથે મંગલીક કરી બહાર ચોકી કરતો સુતો કે રાતના કોઇ ઉઘાડીને મુકી જાય નહી. પછી પ્રભાતના જોયું તો ભગવંતની હથેલીમાંથી રૂપીયો નીકળ્યો. પછી જતિએ બારીક તપાસ કરી તો જણાયું કે ભગવાનના તિલકમાં ચમત્કાર છે પછી ગોઠીને સમજાવી તિલક બદલાવી નાખ્યું. ત્યારથી રૂપીયો નીકલતો બંધ થઇ ગયો.

૧૭ શ્રી ગાલ્લીયા પાર્શ્વનાથ.

માંડલમાં પ્રતિમા ઘણાં જ ચમત્કારીક છે, પબાસણ ગાલ્લીને આકારે છે.

૧૮ શ્રી ગીરૂઆ પાર્શ્વનાથ.

ગીરૂઆ પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા શ્યામરંગે અતિ મનોહર

સ્ફટીકરત્ન જેવી મહા તેજવંત સુંદર ચળકાટવંત રૂપાના માંડવામાં બેસાડેલ છે. આ દેરાસર પંજાબ દેશમાં છે.

૧૯ શ્રી ઘૃતકલ્લોલ પાર્શ્વનાથ.

કચ્છ દેશમાં સુથરી નામે ગામ છે. ત્યાં ઉદ્દેશીશાહ કરીને એક વણીક વસતો હતો. તેને સ્વપ્નું આવ્યું કે "આજથી પાંચમે દિવસે એક પાલીના રોટલા બાંધી તારા ગામની પૂર્વ દિશાએ ખારીના કિનારા ઉપર તું જઇશ ત્યારે ત્યાં દિવસ ઉગશે. એટલામાં જે માણસ તને મલે તેને રોટલાનું પોટકું આપી તેની પાસેથી પોટકું લઇ લેજે અને તારે ઘેર આવજે."

અનુક્રમે પાંચમે દિવસે તેણે તે પ્રમાણે કીધું. પોતાનું રોટલાનું પોટકું આપી તે માણસ પાસેથી પોટકું લઇ તે પોતાને ઘેર આવ્યો. પછી તે પોટકું ઘેર લાવીને છોડી જોયું તો અંદરથી પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા નીકળી. પરન્તુ તેનો મહીમા નહી જાણવાથી તેણે તે પ્રતિમાજીને રોટલા રાખવાના ગોખલામાં મૂકી અને તેને માથે એક પાલીના રોટલા કરીને ગોખલામાં મુકયા. પછી રોટલા તેમાંથી વપરાય છતાં પણ રોટલા ખૂટે નહી. પછી જતિ મહારાજને ખબર પડવાથી તે વણીકને પ્રતિબોધ આપીને પ્રતિમાજી ઉપાશ્રયે પધરાવ્યાં. જેથી તે વણીકના પરિણામ સારા રહ્યા નહી. એટલે રાતના પ્રતિમા પાછાં પો-

તાના સ્થાનકે ગોખલામાં આવીને હાજર થયાં. ફરી સંઘની મદદથી નાની છત્રી કરાવી તેમાં પ્રતિમાજી પધરાવ્યાં. પ્રતિષ્ઠા કરતાં સંઘ જમાડવો જોઇએ, પણ પોતાની શક્તિ નહી હોવાથી ઘીનો બંદોબસ્ત બની શકયો નહી. તેથી બહુ પશ્ચાતાપ કરવા લાગ્યો. તે વારે સંઘના માણસો એક દુકાનવાલા પાસેથી ઘીનું એક કુલ્લું લાવ્યા. ઉદ્દેશીશાહ આ હકીકત જાણીને હૃદયમાં પશ્ચાત્તાપ કરવા લાગ્યો. “ અરે ! મારી પાસે પૈસા હોત તો આ કુલ્લાથી ઘી સંઘને પીરસત. હે ભગવંત તમે મારા ઘેર આવ્યા છતાં હું નિર્ધન રહ્યો.” એવી રીતે અનેક પ્રકારે તે પશ્ચાત્તાપ કરવા લાગ્યો.

હવે અહીંયાં કુલ્લામાંથી ઘી ઘણું જ નીકલવા માંડયું. ઘીનું કુલ્લું પાંચ મણનું છતાં પચ્ચીશ મણથી પણ વધારે ઘી નીકલ્યું. જેથી બધાને વહેમ આવ્યો કે “ આ શું ? પ્રતિમાજી છત્રીમાંથી કુલ્લામાં તો નથી આવ્યાં. ” ?

જ્યારે કુલ્લામાં હાથ ઘાલી તપાસ કરી તો પ્રતિમાજી કુલ્લામાં હતાં. જેથી કુલ્લાનું મોહું કાપીને પ્રતિમાજી બહાર કાઢી મોટો ઓચ્છવ કરીને દેરાસરમાં પધરાવ્યાં. પછી દેરાસરજીને ફરીથી બીજો ઘુમ્મટ કરીને મોટું દેરાસર કર્યું. ત્યારથી તે ઘૃતકલ્લોલ પાર્શ્વનાથ તરીકે જગતમાં ગવાયા. ત્યાં કારતકી પુનમ અને ચૈત્રીનો મોટો મેળો ભરાય છે. તે વખતે ચાર પાંચ હજાર લગભગ માણસ એકઠું થાય

છે. આ પ્રતિમા સંબંધી એવી લોકવાયકા છે કે પ્રતિમાજી પારકરથી આવેલાં છે. અહીં બીજા ભાઇઓએ પણ મદદ કરીને દેરાસરજીને મોટું કીધું છે. ત્યાં જાત્રાળુઓ માટે ધર્મશાળાઓ પણ બંધાવી છે. મોટું માહાત્મ્ય વધાર્યું છે.

૨૦ શ્રી ઘીયા પાર્શ્વનાથ.

પાટણમાં એક માણસને ઘીનો વેપાર હતો. તેણે ઘીમાં ઘણા પૈસા પેદા કીધા. તેને પાર્શ્વનાથની ઉપર આસ્થા હતી. હમેશાં તેમની સેવા પૂજા કરતો. જેથી તેણે પાટણમાં દેરાસર બંધાવી પાર્શ્વનાથની પ્રતિમાની પ્રતિષ્ઠા કરાવી જેથી તેનું ઘીયા પાર્શ્વનાથ એવું નામ પ્રખ્યાત થયું.

૨૧ શ્રી ચારૂપમંડન પાર્શ્વનાથ.

મુનિસુવ્રત સ્વામીના શાસનમાં પાંચ લાખ છીયાસી હજાર છસોને બાસઠ વર્ષ બાકી રહે તે ભરાવેલી શામલા પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા—તે પાટણથી ચાર ગાઉ ઉપર પાટણથી જતી ગાડીનું પ્રથમ:ચારૂપ સ્ટેશન છે ત્યાંથી દશ મીનિટમાં ચારૂપ ગામે જવાય છે ત્યાં—ગામના સુંદર દેરાસરજીમાં શ્યામવર્ણે બિરાજમાન ફ્રણાસહીત આશરે વાર જેટલી ઉંચી છે. ડાબી બાજુએ એક સફેદ આદીશ્વરની પ્રતિમા છે. શ્રીકાંત નગરનો ધનેશ શ્રાવક કે જેનાં વહાણ સમુદ્રમાં જતાં હતાં તે વહાણને વ્યંતરદેવે સ્થંભાવ્યાં, જેથી ધનેશે સેવા

ભકિતથી દેવને પ્રસન્ન કરી તેની પાસેથી સમુદ્રમાંથી શ્યામ વર્ણની ત્રણ પ્રતિમાઓ મેળવી. તેમાંથી એક ચારૂપ નગરમાં પધરાવી. બીજી શ્રી પટ્ટણનગરમાં આમલીના ઝાડ નીચે દેરાસર કરાવી અરિષ્ટનેમીની ત્યાં પધરાવી. અને ત્રીજી પ્રતિમા કાંતિપુર નગરમાં પધરાવી: જેના પ્રભાવથી શાલીવાહનના વખતમાં નાગાર્જુન નામના મહા બુદ્ધિવાન જોગીએ તેના પ્રભાવથી રસસિદ્ધિ કરી ત્યાં સ્થંભન નગર વસાવ્યું. અને તે પ્રતિમા હાલ ખંભાતમાં વિરાજમાન છે, પ્રતિમાના પાછલા ભાગમાં લેખ છે એમ પરંપરાથી સંભળાય છે.

આ ચોવીસીમાં મુનિસુવ્રત તીર્થંકર પછી બે હજાર બસો બાવીશ વર્ષ ગયે છતે અષાઢ નામના એક ગૌડ દેશના રહેવાશીએ તે ત્રણ પ્રતિમાઓ ભરાવી હતી. તેમાંની તે (ચારૂપની) એક છે. બીજી થંભણપાર્શ્વનાથની. આને લગતી હકીકત શ્રી વિજયાનંદસૂરિએ પોતાના તત્વનિર્ણય પ્રાસાદમાં પ્રસિદ્ધ કરેલી છે તેમજ પ્રભાવક ચરિત્ર અને પ્રવચન પરીક્ષામાં પણ કહેલી છે. તે ગામમાંનું જુનું પબાસણ કાઢતાં પરીકર (પરઘર) નીકળ્યા છે. તેમાં પણ લેખ છે પણ તે લેખ બરાબર વંચાતો નથી. તેમાં ચારૂપ નામે તીર્થ પાર્શ્વનાથ વિગેરે છે.

પ્રવર્તક કાંતિવિજયજી મહારાજે આબુના લેખોના નોંધ લીધી છે. તેમાં પણ ચારૂપ ગામે આદીશ્વરજી ભગવાનના દેરાસરજીનો મંડપ સુધરાવ્યો તેવો લેખ છે, તે આદીશ્વરજી

ચારૂપ શ્યામલા પાર્શ્વનાથની ડાબી બાજુએજ વિદ્યમાન છે. હાલમાં પણ તે ગામમાં ખોદકામ કરતાં વીશથી પચ્ચીસ હાથ ઉંડા પાયા નીકળે છે. જેથી જણાય છે કે પહેલાના વખતમાં ચારૂપ મોટું નગર હશે. તે ગામ તથા તેની આસપાસના રહેનાર તે પ્રતિમાજી ઉપર બહુ આસ્થા રાખે છે. ને તે પ્રતિમાજીના સોગન પણ ખાતા નથી. પ્લેગ મરકી આ ગામમાં કોઇ વખતે થઇ નથી. પ્રથમ આ પ્રતિમાને પાટણ લાવવા બહુ મહેનત કરી. ગાડામાં પધરાવી ઘણા બળદ જોડયા પણ ગાડુ ચાલ્યું નહી તેથી સંવત ૧૯૩૭ માં તે દેરાસરજીનો જીર્ણોદ્ધાર કરી તે પ્રતિમાજી ત્યાં પધરાવી છે. દેરાસરની આસપાસ કોટ બંધાવ્યો છે. પાટણથી દરવર્ષે કાર્તિક વદી ૧ નો સંઘ જાય છે. પ્રતિમાજીની ફેણા તથા કાનનો ભાગ બીજી પ્રતિમાઓ કરતાં જુદાજ પ્રકારનો છે, મહા તેજવાન છે ચિત્ત ઠરે તેવી જગ્યા છે.

૨૨ શ્રી ચિંતામણી પાર્શ્વનાથ.

કચ્છ દેશમાં રાપર ગામે એક કોળીના ખંડિયરમાં ખોદકામ કરતાં સ્ફટીક રત્નની પ્રતિમા નીકલી હતી. કોળીએ "કંઇક પુતળું ધારીને વિચાર્યું કે ગામના શેઠને આપી દઇશું" એમ ધારી રાતના પોતાના ઘરમાં રાખી. પછી પ્રભાતના શેઠને આપવા આવ્યો તે વારે શેઠે પોતાના દેવને ઓળખીને ઘણાજ આદર—સત્કારથી રાખી લીધા. અને તેને કાંઇક આપ્યું. તે વાતની જ્યારે લોકોને ખબર પડી ત્યારે તેમણે

કોળીને ચઢાવ્યો "કે તે ઘણીજ કીંમતિ ચીજ છે માટે તું પાછી લઇ લે" પછી કોળી શેઠ સાથે લડી-ઝગડીને તે પ્રતિમા પાછી લઇ ગયો. ને પોતાને ઘેર એક જગ્યાએ સ્થાપન કરી રાતના સુઇ ગયો. તે વારે રાતના તેને મહા વેદના પ્રગટ થઇ ને ઘણીજ બીક લાગવા માંડી. જેથી ભય પામી સવારના તે પ્રતિમા પાછો શેઠને આપી ગયો. શેઠે ઘર દેરાસર બનાવી પ્રતિમાજી પધરાવી હમેશ તેની પૂજા કરવા લાગ્યો. પછી ગામમાં મોટું દેરાસર બંધાવી તેમાં પ્રતિષ્ઠા પૂર્વક પધરાવી. આ પ્રતિમાજીનો લેખ વગેરે દેરાસરજીમાં છે.

સંપ્રતિ રાજાની ભરાવેલી ચિંતામણી પાર્શ્વનાથજીની પ્રતિમા તીર્થરૂપ છે. અહમદાવાદમાં અસારવા નામનું પરૂં છે. હાલમાં બધાં પરાં પ્રથમ આશાપુરી નગરી હતી. કાળાંતરે તેનાં તુટક તુટક પરાં બની ગયાં. પ્રથમ બધી વસ્તી આશાપુરી નગરીમાં હતી. અહીં રાજપુરનું દેરાસર લગભગ ૭૦૦ સાતસે વર્ષ પહેલાનું છે. પ્રથમ પરાઓમાં ચાર ચોમુખજીની પ્રતિમા શ્યામ વર્ણની ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથની હતી, તેમાંથી એક રાજપુરમાં છે. બીજી ઝવેરીવાડે વાઘેણ પોળમાં ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથની છે. ત્રીજી કાલુસંગની પોળમાં અને ચોથી દેવસાને પાડે. એ પ્રમાણે પધરાવવામાં આવેલી કહેવાય છે.

આગ્રામાં રોશન મહોલ્લામાં ચિંતામણી પાર્શ્વનાથજીનું દેરાસર છે. શ્રીમદ્ હીરવિજય સૂરીશ્વરે તેમની પ્રતિષ્ઠા કરેલી છે.

સાદરીમાં ભવ્ય દેરાસર બાવન જીનાલયનું છે.

ગુજરાતમાં વીજાપુરમાં ભાટવાડામાં ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથજીનું દેરાસર છે. એ પ્રતિમા જુની વીજાપુર ગામે ભોંયરામાં હતી. તે શ્રાવકને સ્વપ્ન આપવાથી ત્યાંથી લાવીને આંહી:પધરાવવામાં આવી છે. અહીંયાં ઘણીજ માનતા કરવામાં આવે છે.

પંજાબમાં રામનગરમાં ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથજીનું દેરાસર છે.

રાધનપુરમાં ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથજીનું જુનું દેરાસર છે.

બુરાનપુરમાં પણ ચિંતામણિજીનું દેરાસર છે.

પાદરા તાલુકે વણુછરા ગામમાં ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથજીનું દેરાસર છે તે હંસરાજ અને વચ્છરાજ નામના બે ભાઇઓ હતા તેમણે બંધાવેલું છે. પ્રતિમાજી લેપમય છે. ગામમાં જૈનોનું એક પણ ઘર નથી. તેનો વહીવટ પાદરા તાલુકે સાણપર ગામના જૈનો કરે છે. તે દેરાસરજીનો લાગો કાનમ જીલ્લાના શ્રાવકો દશા ઓસવાલ આપે છે.

સોરઠ દેશમાં ચોરવાડ ગામમાં ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથજીનું દેરાસર છે.

૨૩ શ્રી ચેલણ પાર્શ્વનાથ.

વંકચુલ રાજકુમારે આચાર્યના ઉપદેશથી ચર્મણુવતી નદીને કિનારે અને પોતાની પલ્લીમાં એક પ્રાસાદ બંધા-

વ્યો. જેમાં શ્રી વીર ભગવાનની મૂર્ત્તિ સ્થાપન કરી. કાળે કરીને તે તીર્થ થયું. એ તીર્થની યાત્રા કરવા સારૂ એક શ્રેષ્ઠી પોતાની સ્ત્રી સાથે ત્યાં આવ્યો, ચર્મણ્વતી નદી ઉતરવાને તેઓ વહાણમાં બેઠા. પછી દૂરથી પ્રાસાદનું શીખર જોતાં તે શ્રેષ્ઠીની સ્ત્રીએ ચંદન આદિ ઉત્તમ દ્રવ્યો સોનાના કચોળામાં લઇને શીખરને વધાવવા લાગી તે વખતે કચોલું નદીમાં પડી ગયું. જે વખતે શ્રેષ્ઠીયે તેણીને કહ્યું કે આ કચોળું રાજાનું છે. તેમાં રત્નો જડેલાં છે. તો હું રાજાને શું જવાબ આપીશ ? જેથી તે કચોળું કાઢવાને નદીમાં નાવિકોને ઉતાર્યા. એક નાવિકે કચોળું લાવીને શેઠને આપ્યું. તેજ રાતના નાવિકને સ્વપ્નું આવ્યું. " સવારના નદીમાં તારે પુષ્પમાળા નાખવી. જ્યાં માળા સ્થીર થાય ત્યાં નીચે પાર્શ્વનાથજીની પ્રતિમા છે તે ત્યાંથી શોધી કાઢીને તે બિંબ વંકચુલને તારે આપવું. "

પછી ખલાસીએ તપાસ કરી બિંબ કાઢીને વંકચુલને આપ્યું. તેણે ખલાસીને પુષ્કળ ધન આપ્યું. ને તે બિંબ વીરપ્રભુના પ્રાસાદની બહાર મંડપમાં પધરાવ્યું, પછી નવીન ચૈત્ય કરાવી તે પાર્શ્વનાથજીનું બિંબ લેવાને ઉપાડયું, પણ ઉપડયું નહી. ઘણા માણસોએ ઉપાડયું પણ ઉપડયું નહી. ને તે ત્યાંજ રહ્યું. હાલમાં પણ ત્યાંજ છે. તેવામાં વંકચુલને નાવિકે ખબર આપી કે બીજી એક પ્રતિમા અને સુવર્ણનો રથ તે સ્થાનકે છે.

તેવારે વંકચૂલે સભામાં કહ્યું કે આ બે બિંબ વિષેની હકીકત સભામાં કોઇ જાણે છે ? તેવારે એક વૃદ્ધ માણસે જણાવ્યું કે પૂર્વે પ્રજાપાલ રાજા કોઇ રાજા સાથે યુદ્ધ કરવાને ગયા હતા. તે વખતે તેમની રાણી ચર્મણુવતી નદીમાં એક વહાણમાં તે બે બિંબ અને સુવર્ણના રથ સાથે બેઠેલી હતી. તેવામાં કોઇ દુર્જન માણસે આવીને કહ્યું કે " રાજા યુદ્ધમાં મરી ગયા છે " એવાં કટુક વચન સાંભળીને રાણીએ પ્રતિમાઓ તથા સુવર્ણના રથ સહીત વહાણ નદીમાં ડુબાવી દીધું, પોતે જીનેશ્વરના ધ્યાનથી મૃત્યુ પામીને દેવતા થયાં હશે, નહીંતર તેમના વગર આ મહિમા કોણ કરે ? આ બન્ને બિંબમાંથી એક તો આપણે પધરાવ્યું ને બીજું નદીમાં છે."

આ હકીકત સાંભળીને બીજું બિંબ લેવાને અનેક પ્રયત્નો કર્યા, પણ નીકળ્યું નહીં, હજુ પણ વરસમાં એક વાર તે દર્શન આપે છે.

શ્રી વીર ભગવંત કરતાં આ બિંબ પાર્શ્વનાથનું ઘણું નાનું હોવાથી ત્યાંના મેવાડી ભીલ વગેરે લોકોએ એ પ્રતિમાજીનું ચેલણ પાર્શ્વનાથ એવું નામ રાખ્યું, તે પલ્લીને ઠેકાણે મોટું શહેર વસેલું છે, હજી પણ જાત્રા કરવા અનેક સંઘો ત્યાં આવે છે.

૨૪ શ્રી જગવલ્લભ પાર્શ્વનાથ.

મારવાડમાં બીકાનેર તાબે સુજાણગઢ ફલોધી પાસે ગામ

છે. જ્યાં ચારસે ઘર તેરાપંથીચોનાં છે. તેમાં શેઠ વનેચંદજી સંઘવી તેરાપંથી હતા, પણ જતિને ત્યાં જતા આવતા તેથી મૂર્ત્તિ ઉપર આસ્થા રાખતા. પછી યતિજીએ રૂપીયા ૧૦૦) માં પાર્શ્વનાથજીની પ્રતિમા લેવરાવી. હમેશ તેનાં દર્શન કરતાં શેઠને ઘણી આસ્થા બેસી ગઇ. ને તે વખતે ત્રીશ હજારનો પોતાનો જીવ છતાં તેમના મોટાભાઇ જશરાજજીએ નિયમ કર્યો કે " હવેથી જેટલી પેદાશી થાય તેમાંથી સેંકડે દશ ટકા ધર્મ માર્ગે વાપરવા." પછી પોતે સારા મુહૂર્ત્તે દેરાસરજીનો પાયો નાખ્યો ને કલકત્તે ગયા ત્યાં શણનો વ્યાપાર કર્યો. તે વરસે આઠ લાખ પેદા કર્યા. બીજે વરસે સાત લાખ પેદા કર્યા. કલકત્તામાં રાય બહાદુર બદ્રીદાસજીના બગિચાના દેરાસરજીના સરખું–તેના નમુના પ્રમાણે દેરાસર કરાવવાનું શરૂ કીધું. ચાર લાખ રૂપીયા ખર્ચીને ભવ્ય દેરાસર તૈયાર કર્યું. તેની પ્રતિષ્ટા સંવત ૧૯૭૧ ના મહા શુદી ૧૩ ના રોજે કરી. તે વખતે પાંત્રીસ હજારનો ખર્ચ કર્યો. ત્યાં પોતાનાજ ખરચે જૈન શ્વેતાંબર કોન્ફરન્સ ભરી. તે દેરાસરજીની પ્રતિષ્ઠા વડોદરા વાળા શેઠ ગોકલદાસ દુર્લભરામે કરાવી, ત્યાં ખારો કુવો હતો તે પણ મીઠો થઇ ગયો. જતિજી પ્રમાણવિજયજીના ઉપદેશથી તે પ્રતિમાજીનું જગવલ્લભ પાર્શ્વનાથ એવું નામ રાખ્યું. દરસાલ માહ શુદી ૧૩ તથા ભાદરવા શુદી ૧૩ ના રોજે મેળો ભરવાનું ને ઓચ્છવ કરવાનું નક્કી કર્યું.

કોલ્હાપુર લાઇનમાં હાથ કડંગડા સ્ટેશન છે. ત્યાંથી પગ

રસ્તે ગાઉ ઉપર એક ડુંગર છે. તેમાં જગવલ્લભ પાર્શ્વનાથનું તીર્થ છે. ત્યાં શ્વેતાંબર અને દીગંબરનાં જુદાં જુદાં મંદીર છે. ડુંગરને શ્વેતાંબરોએ પગથીયાં બંધાવ્યાં છે. ત્યાં ચૈત્રી પુનમનો મેળો ભરાય છે.

સુરતમાં જગવલ્લભ પાર્શ્વનાથની મોટી મૂર્તિ નાનપરામાં મંદિર સ્વામીના દેરાસરજીના ભોંયરામાં છે. ત્યાં હમણાં થોડા વખતથી લેપ કરાવેલ છે.

અમદાવાદ જીલ્લે મોરઇયા ગામે જગવલ્લભ પાર્શ્વનાથનું દેરાસર છે.

પુનામાં જગવલ્લભ પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા મોટા દેરાસરજીમાં છે. તેમાં નીચે ભોયરામાં ચિંતામણી પાર્શ્વનાથ છે અને ઉપરલા ભાગે સંખેશ્વર પાર્શ્વનાથ છે.

અમદાવાદ નીશાપોળમાં ભોંયરામાં જગવલ્લભ પાર્શ્વનાથની મોટી મૂર્ત્તિ બીરાજમાન છે. આગલ બાદશાહના ભયના વખતમાં એક મહોર સોનાની આપતા ત્યારે દર્શન કરાવતા હતા.

૨૫ શ્રી જીરાવલા પાર્શ્વનાથ.

ખરવાડા અને જીરાવલી ગામની વચ્ચે એક પાણીનો વહેળો છે. તેમાંથી ઘણા વર્ષ ઉપર આ પ્રતિમાજી નીકળ્યાં હતાં. તે વખતે ખબર પડવાથી બન્ને ગામના લોકો લેવાને

આવ્યા ને તકરાર કરવા લાગ્યા. છેવટે નિર્ણય કરી આકાદોકાની ગાલ્લી કરી તેમાં પ્રતિમાજી પધરાવ્યાં, ને નાના વાછરડાઓ જોડયા. પછી ગાલ્લી જીરાવલી ગામ તરફ વળી, જેથી જીરાવલી ગામમાં લાવીને ત્યાં પધરાવ્યાં. અત્યારે આ દેરાસર ભરજંગલમાં છે, પણ તેનો ચમત્કાર જેવોને તેવોજ છે. હાલ પણ તે દેરાસરમાંથી કોઇ ચીજ લઇ શકતું નથી. ભાદરવા સુદી ૪ ના રોજ આ દેરાસરજી ઉપર ધ્વજા ચડાવે છે ને સુદી ૬ ના દર વર્ષે મેળો ભરાય છે. તેમાં તમામ વર્ણના લોકો આવે છે.

૨૬ શ્રી જગન્નાથપુરીમાં જીરાવલા પાર્શ્વનાથ.

ઓરીસા (ઓડીયા) દેશના રાજાએ પૂર્વે અહીંયાં જીરાવલા પાર્શ્વનાથનું દેરાસર બંધાવેલું અને તે જીરાવલા પાર્શ્વનાથના તીર્થ તરીકે પ્રગટ થયું હતું. પાછલથી બલાત્કારે શંકરાચાર્યે રાજાની મદદથી તેને પોતાના કબજામાં લઇ પાર્શ્વનાથજીની પ્રતિમા ઉપર ભૈરવનું ચક્ર ગોઠવીને પછી તે શૈવ–વૈષ્ણવ વગેરે સમગ્ર હીંદુઓનાં તીર્થ તરીકે તેને પ્રગટ કર્યું. ત્યાં સર્વ જાતના હીંદુઓ સાથે જમે છે. છતાં આભડછેટ ગણુતા નથી, અને તેઓ તેને પવિત્ર સમજે છે, શંકરાચાર્યના વખતથી આ તીર્થ હિંદુઓના તીર્થ તરીકે પ્રવર્ત્યું જે આજે જગન્નાથપુરી તરીકે ઓળખાય છે. જ્યાં કલકત્તેથી રેલ તથા સ્ટીમરને રસ્તે જવાય છે.

મારવાડમાં સાદરી ધાનેરા ગામ છે. ત્યાં ધાનેરા ગામમાં જાત્રા કરવા લાયક જીરાવલા પાર્શ્વનાથનું દેરાસર છે. રાણી સ્ટેશનથી ત્યાં જવાય છે.

નાડલીમાં પણ ચમત્કારીક દેરાસરજી ડુંગર ઉપર છે.

જીરાવલી ગામ શીરોહી ઇલાકામાં મઢારથી સાત ગાઉ થાય છે, જીરાવલા પાર્શ્વનાથની શ્યામ મૂર્ત્તિ મુલનાયકની હતી તે ઘણા જુના વખતની હોવાથી શરીરનો કેટલોક ભાગ જીર્ણ થયો હતો, તે મૂર્ત્તિ બાજુએ બેસાડી ત્યાં હાલ બીજી પ્રતિમા બેસાડેલ છે. જીરાવલાનું દેરાસર જીરાવલી ગામથી અડધો મૈલ છેટે છે, તે બાવન જીનાલયનું ભવ્ય વિશાલ દેરાસર છે. અર્થાત્ ભમતીમાં પણ મૂર્ત્તિઓ બીરાજમાન છે. એવી રીતે દેરાસર ઘણું વિશાલ છે. પણ હાલ શ્રાવકનાં ઘરની ઘણી સામાન્ય સ્થીતિ છે.

જીરાવલા ગામ આબુજીની પાસે છે ત્યાં પણ જીરાવલા પાર્શ્વનાથની મૂર્ત્તિ છે. દેરાસર સંપ્રતિ રાજાનું બંધાવેલું છે.

ડીસાથી થોડેક છેટે જીરાપલી નામે ગામ છે. ત્યાં પણ જીરાવલા પાર્શ્વનાથજીનું દેરાસર છે. દરેક દેરાસરોમાં પ્રતિષ્ઠા વખતે જીરાવલા પાર્શ્વનાથનો મંત્ર આળેખાય છે.

નાંદોલ ગામમાં જીરાવલા પાર્શ્વનાથનું દેરાસર છે.

બલોલમાં જીરાવલા પાર્શ્વનાથનું દેરાસર ધાબાબંધી સં. ૧૮૪૧ ની સાલમાં સંઘે બંધાવેલુ છે. સ્ટેશન બોટાણા થઇને ત્રણ ગાઉ બલોલ જવાય છે,

૨૭ શ્રી જોટવા પાર્શ્વનાથ.

પાટણ પાસે ધીણોજ નામે ગામ ને રેલવેનું સ્ટેશન છે. ત્યાં ચોધરી શેરીમાં એક ઘુમટવાળું જોટવા પાર્શ્વનાથનું દેરાસરજી છે, વેળુની પ્રતિમા છે, ફાગણ સુદી ૬ ની વરસગાંઠે મેળો ભરાય છે. દેરાસર ઘણું જુનું છે જેથી કોણે બંધાવ્યું છે તે જણાતું નથી, પણ અહીંયાં એક કહેવત ચાલે છે.

ઘેણોજ ગામને ધનજી શેઠ, લાખ રૂપૈયા કણુજી હેઠ;
તીર આધા કે તીર પાછા, કરી લ્યો ઉસકી તલાસા.

અર્થઃ—ઘેણોજ ગામમાં ધનજી શેઠના ઘર આગળ કણુજીનું ઝાડ છે, ત્યાં તીર આધા કે તીર પાછા લાખ રૂપૈયા જમીનમાં છે એવી કહેવત છે.

૨૮ શ્રી જશોધરા પાર્શ્વનાથ.

ભરૂચમાં જશોધરા પાર્શ્વનાથનું ભવ્ય દેરાસર છે, તે તીર્થસ્થળ ગણાય છે. સીંહલદ્વીપના રાજાની કુંવરીએ સમળી વિહાર નામનું દેરાસર પૂર્વે ભરૂચમાં બંધાવેલું હતું જેમાં મુનિસુવ્રતસ્વામી વિરાજમાન હતા, કુમારપાલના વખતમાં ઉદયન મંત્રીના પુત્ર આમ્રભટે તેનો ઉદ્ધાર કરાવેલો હતો, જેને શકુનીવિહાર પણ કહે છે. પણ બાદશાહોના વખતમાં તે જગ્યાએ મસ્જીદ બંધાણી હોય એમ સંભળાય છે.

સુદર્શનાએ સમળી વિહાર બંધાવ્યો તેને પણ આજે

મુનિસુવ્રતસ્વામી જેટલોજ લગભગ કાળ થયો છે. એટલે આજે તેને અગીયાર લાખ અને સાઢીછયાસી હજાર વર્ષ જેટલો કાળ થયો હશે. આમ્રભટે તેનો ઉદ્ધાર કરાવ્યો તે વારે હેમચંદ્રાચાર્ય કુમારપાલ પણ ભરૂચમાં આવ્યા હતા. આમ્રભટને વ્યંતર દેવીએ ઉપસર્ગ કર્યો પણ આચાર્ય મહારાજે મંત્રના બળે કરીને દેવીને વશ કરી આમ્રભટને દેવીના ઉપસર્ગથી રહીત કર્યા.

૨૯ શ્રી જગડીયા પાર્શ્વનાથ.

એમ સંભળાય છે કે પ્રથમ જગડીયાજી, પાર્શ્વનાથનાં ૧૦૮ તીર્થસ્થાનોમાંનું એક તીર્થસ્થાન ગણાતું હતું. પહેલાં તે મોટું નગર હતું. ૧૦૮ જાત્રા કરવા લાયક પાર્શ્વનાથના સ્થાનોમાં જગડીયાજી પણ કહ્યું છે એમ વિજયસેન સુરિના શિષ્યે સ્તવન રચ્યું તેમાં જણાવ્યું છે. તે પછી આદીશ્વરજી-ની પ્રતિમા સં. ૧૯૨૧ માં નીકળી તે એક લાખ રૂપૈયા ખર્ચીને મોટું દેરાસર કરી તેમાં પધરાવી છે. હાલમાં મુખ્ય આદીશ્વર ભગવાન મુલનાયક તરીકે છે. ચમત્કારી પ્રભાવ-વાળા છે, તેમની એક બાજુએ પાર્શ્વનાથજીની પ્રતિમા છે.

૩૦ શ્રી ટાંકલા પાર્શ્વનાથ.

પાટણમાં ઢંક મેતાની પોળમાં (વાડામાં) ટાંકલા પાર્શ્વનાથજીનું દેરાસરજી છે, એ પ્રતિમાજી ઘરના ટાંકામાંથી મળેલી તેથી ટાંકલા પાર્શ્વનાથ નામ પડયું છે.

૩૧ શ્રી ડોહલા પાર્શ્વનાથ.

ઘોટાસકલામાં ડોહોલા પાર્શ્વનાથજીનું જુનું દેરાસર છે

૩૨ શ્રી ડોસલા પાર્શ્વનાથ.

ધોલકાના ભોંયરામાં આ પ્રતિમા ઘણીજ ચમત્કારીક છે. કલીકાલ સર્વજ્ઞ શ્રીમદ્ હેમચંદ્રાચાર્યે તેમની આગળ મંત્રવિદ્યાઓ સિદ્ધ કરી હતી. સુરતવાળાઓએ ડોસલા પાર્શ્વનાથજીને સુરત લઇ જવાના રૂપૈયા પાંચ હજાર આપવા માંડયા; પણ ગામનાં સંઘે આપી નહી. ધોળકા આગળ વૈરાટ નગરી તરીકે પ્રસિદ્ધ હતું. વીરધવલ રાજાનું રાજ્ય અહીં ધોળકામાંજ હતું. તેમજ વસ્તુપાલ અને તેજપાલ વીરધવલ રાજાના મુખ્ય પ્રધાનો હતા. તેમણે આબુજી ઉપર નેમનાથ ભગવંતનું બહુજ કોતરકામવાલું કીમતી દેરાસર બંધાવ્યું છે. અને તેમની સ્ત્રીઓએ ત્યાં આગળ ગોખલા બંધાવ્યા છે, જે દેરાણી જેઠાણીના ગોખલા તરીકે ઓળખાય છે. તેમાં લાખો રૂપૈયા ખર્ચ થયો છે. ધોળકા હાલ નાનું ગામ છે ને જૈનોની વસ્તી પણ ઘટી ગઇ છે. દશા વીશાના ભેદો વસ્તુપાલ તેજપાલના વખતમાં થયા તે સંબંધી વિશેષ હકીકત માટે જુઓ વસ્તુપાલ તેજપાલ ચરિત્ર.

ધોળકામાં શ્રી નેમનાથજીની ચમત્કારી શ્યામ પ્રતિમા આશરે એક ગજ ઉંચી હતી. તે તલાજે પધરાવવા

માટે શેઠ દલપતભાઇ મગનભાઇ હઠીસીંગની ભાર્યા જણુ શેઠાણી રૂપિઆ પંદરસો આપીને ગઇ સાલમાં લઇ આવ્યાં, ધોળકામાં તેમનું દેરાસર કુમારપાલે બંધાવ્યું હતું.

પાલણપુર જીલ્લે ઘોટાસકલા ગામે ડોસલા પાર્શ્વનાથનું પુરાણું દેરાસર છે, દર વરસે કાર્તિક સુદી ૧૫ નો મેળો ભરાય છે.

૩૩ શ્રી ડોકરીઆ પાર્શ્વનાથ.

પ્રભાસ પાટણમાં ડોકરીયા પાર્શ્વનાથનું દેરાસર છે. પ્રભાસ પાટણને દેવપાટણ પણ કહે છે. પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા શ્યામ વર્ણની છે. તેના હાથમાં રૂપાની કોરી ચોડેલી છે. પ્રથમ રોજ એક કોરી હાથમાંથી નીકળતી હતી.

૩૪ શ્રી દાદા પાર્શ્વનાથ.

વડોદરામાં નરસીંહજીની પોળમાં દાદા પાર્શ્વનાથજીનું દેરૂં રાજા કુમારપાલે બંધાવ્યું હતું, તે દેરાસરજીનો જીર્ણોદ્ધાર સં. ૧૯૭૩ માં લગભગ રૂા. એક લાખ ખરચીને કરવામાં આવ્યો છે. પાવાગઢમાં સંપ્રતિ રાજાની ભરાવેલી ભીડભંજન પાર્શ્વનાથજીની પ્રતિમા હતી. ત્યાં શ્રાવકોનાં ઘર નહી હોવાથી વડોદરે લાવીને દાદા પાર્શ્વનાથજીના દેરાસરમાં પધરાવી છે. વેળુની લેપમય મૂર્ત્તિ દાદા પાર્શ્વનાથની ઘણી ચમત્કારીક છે.

૩૫ શ્રી દોલતી પાર્શ્વનાથ.

પાટણમાં દોલતી પાર્શ્વનાથજીનું દેરાસર છે.

૩૬ શ્રી તીવરી પાર્શ્વનાથ.

ઓશીયાના રસ્તામાં તીવરી પાર્શ્વનાથનું દેરાસર ઘણું જ જુનું છે, પૂર્વે તે ઓશીયા નગરીની અંદર હતું. ત્યાં આગળ ઘાંચીઓ ઘાણી પીલતા હતા. દેરાસર ભોંયમાં દટાઈ ગયું છે, પગથીયાં ધુલથી ઢંકાઇ ગયાં છે. દેરાસરમાં બે કાઉસગીયા જમીનમાંથી નીકળેલા છે, દેરાસરના ઘુમટો જીર્ણ થઇ ગયા છે. જીર્ણોદ્ધારની જરૂર છે. સંવત ૧૬૬૭ માં વિજયસેન સૂરિના શિષ્ય વિનય કુશલના સ્તવનમાં હકીકત જણાવી છે.

એક દેરાસરનાં દશથી પંદર પગથીયાં જમીનમાં દટાઇ ગયાં છે, તો તેનાં બિંબ જમીનમાં હોવાં જોઇએ.

૩૭ શ્રી નવનિધિ પાર્શ્વનાથ.

અજાથહમાં નવનિધિ પાર્શ્વનાથનું તીર્થ હાલ જણાતું નથી.

૩૮ શ્રી નવખંડા પાર્શ્વનાથ.

ઘોઘા શહેરમાં નવખંડા પાર્શ્વનાથ છે, જેના જુદા જુદા નવ સાંધા જણાય છે. એ મૂર્ત્તિ કોઇ મ્લેચ્છોએ ખંડીત કરી હતી. પણ પછી, તેના અધિષ્ઠાયકે સ્વપ્ન આપ્યું કે, " તેના

નવખંડ એકઠા કરી રૂના પોલમાં ભારી રાખી (કોઇ લાપશી-માં કહે છે) તેને ૭ માસ પછી કાઢજો એટલે સાંધા મળી જઈ પ્રતિમાજી અખંડીત થશે.' જેથી શ્રાવકોએ તે પ્રમાણે કર્યું પણ તેમને અધિરાઇ આવી કે સાંધા મળ્યા કે નહીં ? જેથી ૭ માસ અગાઉ તે મૂર્ત્તિને જોઇ, જેથી સાંધા આજ પણ હજી જુદા જણાય છે અને તે ઉપરથી નવખંડા નામ પડયું છે.

આ નવખંડા પાર્શ્વનાથજીનું બિંબ વિક્રમ સંવત ૧૧૬૮ માં મહેંદ્રસૂરિના ઉપદેશથી ઘોઘા બંદરે શ્રીમાલી ન્યાતીના નાણાવટીએ નવખંડા પાર્શ્વનાથનું બિંબ ભરાવ્યું છે.

ખંભાત શહેરમાં માણેકચોક પાસે અતિ પૂરાણી અદ્ભુત પ્રતિમા છે તેમાં પણ સાંધા જુદા જુદા દેખાય છે તે નવખંડા પાર્શ્વનાથજી કહેવાય છે.

૩૯ શ્રી નવલખા પાર્શ્વનાથ.

પાલીના મોટા દેરાસરજીમાં મોટી પાર્શ્વનાથની મૂર્ત્તિ છે. તે મૂર્ત્તિને નવ અંગના તિલકની જગ્યાએ નવયંત્ર ખોદી તેમાં અક્ષરો લખ્યા છે. તે મંત્રાક્ષરો છે. તે સિવાય તેની આસપાસ ઘણા યંત્ર મંત્ર ખોદેલા છે. ભમતીવાળું દેરાસર છે. તે નવલખા પાર્શ્વનાથનું દેરાસર છે.

દ્રીવમાં પણ નવલખા પાર્શ્વનાથનું દેરાસર છે.

૪૦ શ્રી નવસારી પાર્શ્વનાથ.

નવસારીમાં આ ભગવાનનુ દેરાસર ઘણુંજ વિશાળ છે. તેમાં ઘણીજ મનોહર મૂર્તિ છે. વળી એક પત્થરનો ઉપલો ભાગ કાળા પત્થરનો છે. એથી એમ અનુમાન સ્ફૂરે છે કે તે ફણાવાળા પત્થરની મોટી મૂર્ત્તિ કાંતો બીજે કયાંઈ લઇ જવામાં આવી હોય. ધર્મશાલા વગેરે અતિ સગવડતાવાળી જગા છે.

૪૧ શ્રી નવફણા પાર્શ્વનાથ.

શેષ નામે નગર હતું. ત્યાં શંખ નામે રાજા હતો. તેને મદન નામે કામદેવ સમાન રૂપવાળો પુત્ર હતો. તે કળા ધર્મ-શાસ્ત્ર વિગેરેમાં પ્રવીણ હતો. પરન્તુ યૌવન વયે તેને કોઢ રોગ ઉત્પન્ન થયો, ઘણી પીડા પામવા લાગ્યો. રાજાએ અનેક ઉપાય કરી મંત્રવાદીઓ, તંત્રવાદીઓ ઔષધ જાણનારા વગેરેને બોલાવ્યા, તેમની પાસેથી અનેક ઉપચાર કરવા છતાં પણ કુમારને વ્યાધિની શાંતિ થઇ નહી. જેથી રાજાએ કોઇ જૈન આચાર્યને પૂછયું, ત્યારે આચાર્યે જણાવ્યું કે " વૈદો કહે છે કે એને વાત પિત્ત કફ વિગેરે રોગો થયા છે, જોશી કહે કે એને ગ્રહ નડે છે, મંત્રવાદી કહેશે કે ભૂતાવળનો દોષ છે; પણ ખરી વસ્તુસ્થીતિ તો જુદીજ છે. કાળે કરીને પોતાનાં કરેલાં સુકૃતો પ્રાણીને ઉદય આવે તેમ દુષ્કર્મો પણ ઉદય આવે છે, તેની સ્થિતિ પાકશે એટલે મટશે. છતાં તમે પાર્શ્વનાથની

અષ્ટપ્રકારી પૂજા કરો. આચાર્ય મહારાજે તેની વિધિ પણ બતાવી દીધી. પછી રાજાએ આચાર્ય મહારાજનું વચન માન્ય રાખી તેમણે બતાવેલ ક્રિયા પ્રમાણે પાર્શ્વનાથજીનું દેરાસર બંધાવી ભગવંતની ભક્તિ કરવા લાગ્યો. તેમજ કુમાર પણ યથાશકિત સેવા–ભક્તિ કરતો. અનુક્રમે કરીને કુમારનો કોઢ રોગ દૂર થયો, જેથી નગરના લોકોને આસ્થા થઇ અને તેઓ વિશેષે પૂજવા લાગ્યા. તે નવફણા પાર્શ્વનાથ કહેવાયા. રાજા પણ વિશેષ પ્રકારે પૂજા કરતો અનુક્રમે કર્મોનો ક્ષય કરી તેના પ્રભાવે મુકિતમાં ગયો. નવફણ હોવાથી નવફણા પાર્શ્વનાથ નામ પડયું.

૪૨ શ્રી નવપલ્લવ પાર્શ્વનાથ.

કાઠીયાવાડ સોરઠ દેશમાં માંગરોળ બંદર છે. તેને શાસ્ત્રમાં મંગલપુર કહે છે. ત્યાં નવપલ્લવ પાર્શ્વનાથ છે. પ્રતિમાજી પ્રાચિન સમયનાં સફેદ ને ચમત્કારીક છે. પાંચસો વર્ષ ઉપરનાં છે. પ્રતિમાજી ગળાના ભાગે ખંડિત થયેલાં હોવાથી ત્યાં સોનાનો લેપ કરેલો છે. કુમારપાળના વખતમાં દેરાસરની સ્થાપના થયેલી સંભળાય છે. પ્રતિમાજી સંપ્રતિ રાજાના વખતના છે. બાદશાહી વખતમાં પ્રતિમાજી ખંડિત થયેલા હોય તેમ લાગે છે. પ્રસંગે ચમત્કાર દેખાય છે. સોમસુંદર કાવ્યમાં તે સંબંધી વિશેષ હકીકત છે.

ખંભાતમાં સાબલી પોળમાં નવપલ્લવ પાર્શ્વનાથનું દેરાસર છે, સુરતમાં નવપલ્લવ પાર્શ્વનાથ છે.

૪૩ શ્રી નરોડા પાર્શ્વનાથ.

પાર્શ્વનાથજીનું દેરાસર તથા પદ્માવતીનું સ્થાનક છે. ત્યાં પ્રાયઃ વર્ષમાં બે વાર અમદાવાદથી જૈનો સંઘ લઇને જાય છે. દેરાસરની નજીક શેઠ હઠીભાઇની ધર્મશાળા છે. બીજી પણ ધર્મશાળાઓ શેઠ હેમાભાઇની તેમજ શેઠ મગનભાઇ કર્મચંદની છે.

અમદાવાદથી લગભગ ત્રણ ગાઉ દૂર અને અમદાવાદથી પ્રાંતીજ જતાં બીજું સ્ટેશન છે.

નરોડામાં શેઠ મનસુખભાઈ ભગુભાઇના સ્મરણાર્થે રૂ. પોણા લાખના ખર્ચે એક સેનેટરીયમ બાંધવામાં આવ્યું છે.

૪૪ શ્રી નાકોડા પાર્શ્વનાથ.

પૂર્વે અહીં વીરમપુર નામે મોટું નગર હતું. સંવત ૧૫૦૦ માં અહીંયાં ૧૫૦૦ શ્રાવકનાં ઘર હતાં. હાલ ૧૫૦ ઘરની વસ્તી છે. આ નગરની ચારે બાજુએ કોટ હતો, તેમજ એક મોટું તલાવ પણ છે તે હાલ તુટી ગયું છે. અહીયાં ત્રણ મંદીર છે. પાર્શ્વનાથની સવાહાથ ઉંચી શ્યામ પ્રતિમા વીરમપુરથી દશ કોશ દૂરના નાકોડા ગામના એક શ્રાવકને પત્થર નીચે દટાએલી તે ખોદતાં મળી આવી હતી. કોઇ કહે છે કે નાકોડા પાસે નદી પાસેના મકાનમાંથી બે પ્રતિમા પ્રગટ થઈ. ત્યાંથી વીરમપુર લઇ જઇ ત્રણ શિખરવાળું દેરાસર કરાવી

સંવત ૧૫૦૦ ની આસપાસમાં પધરાવી: આ પ્રતિમા તથા તેની બાજુની બે પ્રતિમા સંપ્રતિ રાજાની ભરાવેલી છે. દરવાજો સં૦ ૧૬૨૧ માં કરાવ્યો. તેવો તે ઉપર લેખ છે. આ મંદિરની બાજુમાં બે ભોંયરાં છે. એકમાં ચાર મૂર્ત્તિ તથા બે કાઉસગ્ગીઆ છે. બીજામાં સાત મૂર્ત્તિ અને પાંચ કાઉસગ્ગીયા છે. કાઉસગ્ગીયા ઉપર સં. ૧૨૦૩ નો લેખ છે. આ તીર્થના મહીમાનો એક છંદ સમયસુંદરસૂરિએ બનાવ્યો છે, તે નાકોડા તીર્થ વર્ણનની ચોપડીમાં છપાઇ ગયો છે.

આ તીર્થ સોળમાં સૈકામાં બહુ પ્રખ્યાત હતું. આ તીર્થ મારવાડમાં બાલોતરા સ્ટેશનથી ત્રણ કોશ દૂર પગ રસ્તે આવેલું છે. સંવત ૧૯૪૬ થી પોષ દશમનો મોટો મેળો ભરાય છે.

૪૫ શ્રી નાગફણા પાર્શ્વનાથ.

ચિત્તોડ, મેવાડનું રાજ્ય મહારાણા પ્રતાપ પાસેથી અકબર બાદશાહે જ્યારે જીતી લીધું, ત્યારે પ્રતાપને નાશી છુટવું પડયું. ને જંગલમાં ગુપ્ત પ્રવાસ કરવો પડતો. એક વખત તેમને જૈનાચાર્ય શ્રી લક્ષ્મીસાગર (પ્રાય: એ નામ હતું) મહારાજનો સમાગમ તેમને થયો. તેમને રાજાએ પૂછયું કે “ આપ મને મારૂં રાજ્ય પાછું મળે તેવો કોઇ ઉપાય બતાવો.”

આચાર્ય મહારાજે કહ્યું કે “ ધરણેંદ્ર પદમાવતી સહીત શ્રી પાર્શ્વનાથજીની પ્રતિમાનું આરાધન કરવાથી તમારા મનોરથ સફલ થશે. ”

પછી તેમણે ટીંટોઇથી બારગાઉ દૂર ગરાસીયાઓનું ગામ છે, ત્યાં ડુંગર પાસે વીરછુવાડાથી ત્રણ ગાઉ ધમાસાની નેળમાં થઇને જવાય છે. ત્યાં પદ્માવતીને માથે પાર્શ્વનાથની મૂર્ત્તિ છે, ત્યાં જઇને આચાર્યના કહેવા પ્રમાણે રાજાએ આરાધન કર્યું. જેથી તેમને પોતાનું રાજ્ય થોડા કાલમાં પાછું મળ્યું.

નાગફણા પાર્શ્વનાથનું આરાધન કર્યા પછી ભામાશાહની મદદથી પોતે સજ્જ થઇ લડાઇ કરી અને પોતાના બાવને કીલ્લાઓ જીતી લીધા, તે પછી પોતાની રાજ્યધાનીમાં મોટું દેરાસર કરાવી ધરણેંદ્ર પદ્માવતી સહીત પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા પધરાવી, વીધિ સહીત ઓચ્છવ મહોત્સવ પૂર્વક સ્થાપના કરી. તેમનું નાગફણા પાર્શ્વનાથ નામ સ્થાપ્યું. આજે પણ તેમનો ઘણો પ્રભાવ છે.

પામોલનો સંઘ ત્યાં ગયો હતો તે વારે એક અડચણવાળી બાઇ ત્યાં ભગવાનના મંદીરમાં ગઇ, આશાતના થવાથી દેરાસરમાંથી ભમરા છૂટયા. આવા ઘણા ચમત્કારો ત્યાં બને છે. ત્યાં કોઇ રાત રહી શકતું નથી. તે પ્રતિમાની નીચેથી પાણી વહે છે, તેનો કુંડ ભરાય છે. જે સંઘ ગુજરાતથી ઇડરના રસ્તે કેશરીયાજી જાય છે તે અવશ્ય અહીંયાં જાત્રા કરવા આવે છે. જ્યારે વધારે જાત્રાળુ હોય ત્યારે વધારે પાણી નીકળે છે. દીગંબરો પણ તે પ્રતિમાજી ઉપર બહુ આકીન રાખે છે. આ તીર્થ ઇડરથી જતાં જંગલમાં બે ડુંગરની તલાટીમાં છે. ગાયના મુખમાંથી પાણી નીકલી કુંડ ભરાય છે.

એક વખત એકસો સીતેર પ્રતિમાઓનો સેટ નીકળેલો તથા તે પછી ચોવીસ પ્રતિમાઓ બીજી વખત નાકળી તે પણ ત્યાં શાંતિનાથજીના દેરાસરજીમાં છે.

પલ્લવીયા પાર્શ્વનાથની મૂર્ત્તિ પ્રથમ સોનાની હતી. તે મુસલમાનોના જુલમ વખતે ક્યાં ભંડારી તેની ખબર નથી. પણ એમ દંતકથા (લોક વાયકા) સંભળાય છે કે " બકરીની ખરીથી તે પ્રતિમાજી પ્રગટ થશે."

પલ્લવીયા પાર્શ્વનાથની સુવર્ણની મૂર્ત્તિ પ્રહલાદન રાજાએ ભરાવી હતી તે અધિષ્ઠાયકના પ્રભાવથી ઘણીજ પ્રભા-વવાળી થઇ સંભળાય છે. જેના ન્હવણથી તેનો (રાજાનો) કોઢ રોગ દૂર થયો હતો. તે વખતે સોળ મણ સોપારી રોજની આવતી હતી. હાલમાં તેની જગાએ બીજી પ્રતિમા છે.

પ્રહલાદન રાજાનો પુત્ર ધારાવર્ષદેવ હતો, તેને કોઢનો રોગ થયો હતો તે પણ પલ્લવીયા પાર્શ્વનાથના ન્હવણથી મટયો.

પલ્લવીયા પાર્શ્વનાથની પ્રતિમાની પ્રતિષ્ઠા (ફરીને) સંવત ૧૨૭૪ ના ફાગણ શુદ ૫ ને ગુરૂવારના દિવસે કોરંટક ગચ્છાચાર્યશ્રી કક્કસૂરિના મુબારક હસ્તે આંબડ સંઘવીએ કરાવ્યાનો લેખ છે.

પાલનપુર સંવત ૧૩૨૩માં પણ આબાદ શહેર હતું. સજન નામે શેઠ પાલનપુરમાં રહેતો હતો. તેમને માલ્હણ દેવી નામે સ્ત્રી હતી, તેણીને ગર્ભ રહ્યો તે વખતે સ્વપ્નમાં

ચંદ્રમા દેખ્યો, જેથી તેણીને પુત્ર થયો. તેમનું 'સોમ' એવું નામ પાડયું. સંવત ૧૪૩૦ માં.

૪૭ શ્રી પોસલીયા પાર્શ્વનાથ.

એરણપુરની છાવણીથી બાર ગાઉ દૂર પોસલીયા પાર્શ્વનાથનું દેરાસરજી છે.

૪૮ શ્રી પરોલી પાર્શ્વનાથ.

ગોધરા લાઇનમાં વડોદરેથી જતાં છાણીઅલ બીજું સ્ટેશન આવે છે, ત્યાંથી બે ગાઉ દૂર પરોલી ગામમાં પાર્શ્વનાથીની મૂર્ત્તિ છે. અઢારે વર્ણ તેને માને છે. માનતા પણ કરે છે. તે ગામમાં શ્રાવકનું ઘર નથી. મૂર્ત્તિ દર્શન કરવા લાયક છે તેમજ ચમત્કારીક છે.

૪૯ શ્રી પોસીના પાર્શ્વનાથ.

ઇડર જીલ્લામાં પોસીના ગામમાં સંપ્રતિ રાજાનું બંધાવેલું પોસીના પાર્શ્વનાથનું દેરાસર છે. પ્રતિમા પણ તેમણે ભરાવેલી મહા મનોહર જાત્રા કરવા લાયક છે. દેરાસર રમણીક છે. ધર્મશાળાઓ તેમજ કારખાનું છે.

ઇડરના ઘણા માણસો દક્ષીણમાં ગયા છે તે ભગવાન ઉપર આસ્થા રાખી વેપારના નફામાંથી અમુક ભાગ કાઢીને મોકલાવે છે. પોસીના ખરેડી સ્ટેશનથી પંદર મૈલ છે.

૫૦ શ્રી પંચાસરા પાર્શ્વનાથ.

હાલમાં પાટણમાં તીર્થરૂપ દેરાસર છે. જે દેરાસરમાં વનરાજ ચાવડાની મૂર્તિ છે. આ પંચાસરા પાર્શ્વનાથની મૂર્ત્તિ પંચાસરા ગામથી લાવ્યા હતા, જ્યાં વનરાજના પિતા જયશીખરીનું રાજ્ય ચાલતું હતું. ભાવીભાવે જયશીખરીને કલ્યાણીના રાજા ભૂવડ સાથે લડાઇ થઇ તેમાં આખરે તે મરાયો ને પંચાસર ભાંગ્યું. અને પંચાસરા પાર્શ્વનાથની મૂર્ત્તિ જયશીખરીનો પુત્ર વનરાજ જ્યારે મોટો થયો અને પાટણ વસાવ્યું ત્યારપછી ત્યાં લાવવામાં આવી. પંચાસર ગામમાં હાલ ભોંયરૂં જણાય છે તે ભોંયરૂં પંચાસરથી પાટણ સુધી છે એમ કહેવાય છે. પંચાસરા પાર્શ્વનાથની સ્થાપના સં. ૮૦૨ માં પાટણમાં (અંચળગચ્છવાસી કલ્યાણસાગરસૂરિએ સ્તવન રચ્યું છે તેમાં કહ્યું છે) વૈશાખ સુદી ૩ ના રોજે કરેલી છે અને નાગેંદ્ર ગચ્છના શ્રી શિલગુણસૂરિએ વનરાજ ચાવડાને બાલ્યાવસ્થામાં આશ્રય આપી એક શ્રાવકને ત્યાં મોટો કર્યો હતો અને ત્યારબાદ ઉમરલાયક થતાં તેને પ્રતિબોધ આપી જૈનધર્માનુરાગી બનાવ્યો હતો.

વનરાજ પોતાની માતાને દર્શન કરવાને કારણે પંચાસરાથી ભોંયરાને રસ્તે એ મૂર્ત્તિ લાવ્યા જણાય છે.

વનરાજે અણહીલ્લ ભરવાડના નામ ઉપરથી અણહીલ્લપુર પાટણ સં. ૮૦૨ માં વસાવ્યું. હાલનું પાટણ સંવત ૧૪૨૫ માં ફરીને વસ્યું છે. ચાવડા વંશમાં વન-

રાજથી લઇને સામંતસિંહ સુધી સાત પેઢી પર્યંત રાજ ચાલ્યું. સંવત ૮૦૨ થી ૯૯૮ સુધી. સામંતસિંહ પછી ચૌલુક્ય વંશી મૂળરાજ સંવત ૯૯૮ માં સામંતસિંહની ગાદીએ બેઠો. તે પછી ચામુંડરાજ, દુર્લભસેન, ભીમ બાણાવળી, કરણ, સિદ્ધરાજ, કુમારપાળ, અજયપાલ, બાળમૂળરાજ અને ભોળો ભીમદેવ એમ ચૌલુક્ય વંશમાં રાજ્ય સંવત ૧૨૭૧ સુધી ચાલ્યું. તે પછી વાઘેલા વીરધવલના હાથમાં ગયું. તેમના વંશમાં છેલ્લા કરણ વાઘેલા પાસેથી તેના માધવ નામના બ્રાહ્મણ પ્રધાને દેશદ્રોહી બની દીલ્હીપતિ અલ્લાઉદ્દીન પાસે ગુજરાત લઇ લેવડાવ્યું. સંવત ૧૩૫૩.

૫૧ શ્રી પુષ્કરાવર્ત્ત પાર્શ્વનાથ.

દંડખાતમાં ભવ્ય પુષ્કરાવર્ત્ત પાર્શ્વનાથ ભગવાનનું તીર્થ હતું. હાલમાં જણાતું નથી.

૫૨ શ્રી ફલોધી પાર્શ્વનાથ.

પાર્શ્વનાથનું દેરાસર ઘણું મોટું અને ચમત્કારીક છે. માગશર વદી ૧૦ મે મોટો મેળો ભરાય છે. પાછળ ભમતીમાં ૨૪ દેરીઓ છે. આ દેરાસરની પાસે બીજું દેરાસર છે. તેમાં પાંચ કલ્યાણકની સ્થાપના છે. પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા વેલુની છે. ફલોધી પાર્શ્વનાથને શાસ્ત્રમાં ફલવર્દ્ધી પાર્શ્વનાથ કહે છે, ધર્મશાળા છે. ૧૨૨૧ માં દેરાસર કરાવી ધર્મઘોષસૂરિ પાસે પ્રતિષ્ઠા કરાવી છે. પ્રતિમા શ્યામ લેપમય અઢી હાથ ઉંચી છે.

ધુંધલ કુમારને સ્વપ્ન આપી આ પ્રતિમા ઝાડ નીચેથી પ્રગટ થયાં હતાં. ફલોધી ગામ હોવાથી ફલવર્ધી પાર્શ્વનાથ નામ કહેવાયું.

મારવાડ દેશમાં ફલોધી મેડતા પાસે આવેલું છે.

કોઇને પુત્ર પૌત્રાદિકનો પરિવાર તેમના પ્રભાવ થકી ઘણો થવાથી પણ ફલવર્ધી પાર્શ્વનાથ કહેવાયા.

૫૩ શ્રી અલેજા પાર્શ્વનાથ.

માંગરોલથી બાર ગાઉ અલેજા ગામ છે. ત્યાં અલેજા પાર્શ્વનાથનું દેરાસર છે તે તીર્થસ્થળ ગણાય છે. કેટલાક લોકો દરીયામાં વહાણે બેસીને જતા હતા તે વખતે વહાણ સ્થંભ્યું ને પ્રતિમાજી પ્રગટ થયાં. તેમને અલેજા ગામમાં પધરાવ્યાં, લોકો આસ્થા સારી રાખે છે. અલેજા, પોરબંદર અને માંગરોલની વચમાં આવેલું છે. તેનું સ્તવન સિદ્ધિવિજય મહારાજે કરેલું છે. કોઇ કોઇ ટાણે પોરબંદર અને માંગરોળવાળાઓ સંઘ લઇને પણ જાય છે. બાકી અલેજા ગામ તો નાનું ગામડું છે પણ ભગવંતનું દેરાસર રમણીય અને મનોહર છે.

૫૪ શ્રી બહી પાર્શ્વનાથ.

આ તીર્થ મંદસોરમાં માળવા જીલ્લામાં આવેલું છે.

૫૫ શ્રી અદ્રિકેદાર પાર્શ્વનાથ.

સિંહલદ્વીપથી સો જોજન દૂર ચેટક પર્વત છે, ત્યાં આગળ કનક નામના શ્રેષ્ઠીએ કનકપુરનામે નગર વસાવ્યું. બીજાં પણ પચ્ચીશ ગામો તેની આસપાસ વસાવ્યાં. પછી ત્યાં મોટું જીનભુવન કરાવી કનક શ્રેષ્ઠીએ સ્પર્શપાષાણમય પાર્શ્વનાથનું બિંબ ભરાવ્યું. શુભ મુહૂર્તે સિદ્ધિયોગમાં તેની સ્થાપના કરી હમેશ તેની સેવા ભકિત કરવા લાગ્યો.

એક દિવસ વૈતાઢ્યનો સ્વામી મણિચૂડ વિદ્યાધર પોતાના વિમાનમાં બેસીને તીર્થયાત્રા કરવા જતો હતો, તે ચેટક પર્વત આગળ આવતાં તેનું વિમાન સ્થંભાઇ ગયું ત્યારે વિદ્યાના પ્રભાવથી તેને ખબર પડી કે અહીંયાં ચમત્કારીક જીનભુવન છે. તરતજ નીચે ઉતરી પાર્શ્વનાથ ભગવાનનાં દર્શન કર્યાં. શુદ્ધ થઇ પૂજન કર્યું. પૂજા કરતાં પોતાના હાથની અંગુલીયે ચૌદ વર્ણવાલી મુદ્રિકા સોળ વર્ણવાળી થઇ ગયેલી જાણી તે આ પ્રતિમાનાજ પ્રભાવે થઇ એમ ખાતરી થવાથી પ્રતિમાજીને ઉપાડી ચાલતો થયો.

માર્ગમાં તેને સિંહલદ્વીપ (લંકા) નો રાજા રાવણ મળ્યો. તે સર્વ વિદ્યાધરોને જીતી લઇ તે પ્રતિમા પોતાના નગરમાં લઇ ગયો ને ત્યાં જીનભુવન કરાવી હમેશ તેની સેવા ભકિત કરવા લાગ્યો. એક દિવસે નાટક કરતાં એટલે પોતે વાદિંત્ર વગાડતો હતો ને તેની પટરાણી મંદોદરી નૃત્ય તથા ગાયન કરતી હતી, તે અરસામાં વિણાની તાંત તુટી જવાથી ત્યાં

પોતાની નસ ખેંચી કાઢી વળગાડી દીધી; પણ તાલમાં ખામી આવવા દીધી નહી. જેથી રાવણે ત્યાં તીર્થંકર નામકર્મ બાંધ્યું. (બીજે ઠેકાણે અષ્ટાપદ પર્વત ઉપર તીર્થંકર નામકર્મ બાંધ્યાનું જણાવ્યું છે. તત્વ કેવલી ગમ્ય) પછી અધિષ્ઠાયકે સ્વપ્નુ આપ્યું કે "હવે મને મારી જગાએ મુકી આવ" તેવારે પ્રભાતે રાવણે પોતાની ખદરી નામની દાસીને આજ્ઞા કરી કે "જા આ પ્રતિમાજીને ચેટક પર્વત ઉર મુકી આવ."

પછી ખદરીદાસી કે જેણીને ગર્ભ રહેલો હતો; પણ ત્રેવીશ વર્ષ થયાં છતાં પ્રસૂતિ થતી નહોતી. તેણીએ પાર્શ્વનાથની પ્રતિમાને લઇ ચેટક પર્વત ઉપર જઇ તેના મૂળ પ્રાસાદમાં સ્થાપી અને તે પણ રોજ તેની ભક્તિ કરવા લાગી, ભક્તિ કરતાં દાસીને પણ પુત્રનો જન્મ થયો. તેનું કેદાર એવું નામ પાડયું. કેદાર જન્મથી વૈરાગી હતો. યૌવન વયનો થયો તેવારે ચેટક પર્વતનું રાજ્ય રાવણે કેદારને આપી દીધું, જેથી કેદાર પચ્ચીશ ગામનો સ્વામી થયો ને કનકશ્રેષ્ઠી તેનો પ્રધાન થયો. કેદાર ને કનકશ્રેષ્ઠી પાર્શ્વનાથની ભક્તિ કરવાવડે અનેક પ્રકારે કર્મની નિર્જરા કરવા લાગ્યા; તેમજ પુણ્ય એકઠું કરવા લાગ્યા. જે વારે રામ–લક્ષ્મણે રાવણુનો વિનાશ કર્યો, પણ જીનભક્તિ કરનાર કેદારનું રાજ્ય લીધું નહી. છેવટે કેદાર અને કનકશ્રેષ્ઠી એ બન્ને જણ દીક્ષા ગ્રહણ કરી અનશન કરી પાંચમા દેવલોકે ગયા, ત્યાંથી મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં ઉત્પન્ન થઇ સિદ્ધિપદ પામશે.

બદરી ને કેદાર ઉપરથી બદરી–કેદાર પાર્શ્વનાથ કહેવાયા. આ તીર્થ તે પછી પરધર્મિઓએ લઈ લીધું છે, આજે તે બદરી નારાયણના નામે ઓળખાય છે.

૫૬ શ્રી ભટેવા પાર્શ્વનાથ.

કોઇ શેઠને એવો નિયમ હતો કે "જીનપૂજન કર્યા વગર પોતે જમવું નહીં, કોઇ પ્રસંગે તે દેશાવર જવા સારૂ નીકળ્યો પણ ત્રણ દીવસ સુધી કોઇપણ ગામે રસ્તામાં પૂજનનો જોગ બન્યો નહીં, જેથી તેમને એવી રીતે અઠ્ઠમનો તપ થયો. હવે તેમણે એવો વિચાર કર્યો કે પાંચ સાત ગાઉમાં કોઇ બીજું ગામ નથી, જેથી તે ભટેવા ગામમાં આવ્યા. ત્યાં તલાવમાંથી છાણુ માટી લઇ પ્રતિમા બનાવી. તે સુકાયા પછી પોતાની પાસે અષ્ટદ્રવ્ય રાખ્યાં હતાં તેના વડે પૂજા કરી અત્યંત ભાવના ભાવી. તેની આવી ભાવનાથી તે ખેતરનો યક્ષ પ્રગટ થયો. અને શેઠને કહ્યું કે "તારી ભાવનાથી હું પ્રસન્ન થયો છું. જેથી આ તારી કરેલી પ્રતિમા વજામય થશે."

તેવારે શેઠે જણાવ્યું કે "તે પ્રતિમા માટે દેરાસર કરાવવું જોઇએ, પણ મારી પાસે ધન નથી."

આજે આ ખેતર તું લે. કાલે સવારે આવીશ ત્યારે તને ઘણું ધન મળશે. એમ જણાવી ક્ષેત્રદેવ અદશ્ય થઇ ગયો. પછી શેઠે ખેતર લઇ લીધું અને બીજે દિવસે ખેતરમાં ગયો એટલે તેની ભકિતના પ્રભાવે ત્યાં ઘણુંજ ધન પ્રગટ થયું,

પછી તેનાવડે ભટેવામાં દેરાસર બંધાવી પ્રતિમાજી ત્યાં પધરાવ્યાં. તેનું નામ ભગતીયા પાર્શ્વનાથ રાખ્યું. કાળે કરીને તે શબ્દ અપભ્રંશ થતાં તેનું ભટેવા પારસનાથ નામ પડયું.

ચાણસ્મામાં શ્રી ભટેવા પારસનાથની છાણમાંથી પ્રગટ થયેલી પ્રતિમા છે તે તીર્થરૂપ છે.

૫૭ શ્રી ભાભા પાર્શ્વનાથ.

અમદાવાદમાં ડોસીવાડાની પોળમાં ભાભા પારસનાથનું દેરાસર છે. આ પ્રતિમાજી બહેરામપરના આરેથી નીકળ્યાં હતાં. વેલુની પ્રતિમા છે. લાલ લેપ કરેલો છે. તે દેરાસર લાકડાનું હોવાથી હાલ આરસ પત્થરનું બંધાવ્યું છે.

જામનગરમાં ચોરીવાળા દેરાસરમાં લેપમય ચાર ફુટ ઉંચી ફણાવાળી ભાભા પારસનાથની શ્યામ મૂર્ત્તિ છે.

૫૮ શ્રી ભીડભંજન પાર્શ્વનાથ.

ખેડાથી આથમણી દિશાએ નદીની પારે હરીયાલા ગામ છે. ત્યાં નદી નજીક એક મોટો વડ હતો, તેની નીચે એક દિવસ શ્રી વિજયરાજ આચાર્ય વિહાર કરતા આવીને બેઠા હતા. તે વખતે ખબર પડતાં ગામના સભ્ય લોકો આવીને વિનંતિ કરવા લાગ્યા કે "ગુરૂ મહારાજ ! આપ ગામમાં પધારો ! અહિંયાં શા માટે રહેલા છો ?"

મહારાજશ્રીએ જણાવ્યું કે " અમારા શ્રાવક લોકોના સમુદાયનો જોગ ત્યાં હોય તો અમે આવીયે. "

" આપના શ્રાવકો કયો ધર્મ પાળે છે, ધર્મની શી સ્થિતિ છે ? તેનું સ્વરૂપ કેવું છે. ? વગેરે શ્રાવક ધર્મનું સ્વરૂપ અમને સમજાવો. "

પછી ગુરૂએ જૈન ધર્મનું સ્વરૂપ પ્રતિપાદન કર્યું. દેવ-ગુરૂ ધર્મનું સ્પષ્ટીકરણ કરી તેમનું સ્વરૂપસ્પષ્ટ રીતે સમજાવ્યું.

તેવારે લોકો ગુરૂવચન સ્વીકારી કહેવા લાગ્યા કે " અમારે હવે પૂજન કરવા માટે જીનેશ્વરની પ્રતિમા કેવી રીતે મેળવવી ? "

તેવારે ગુરૂએ કહ્યું કે " હું જ્યાં બેઠો છું ત્યાં ખોદશો, એટલે તમને પ્રતિમા મળશે " પછી તેમણે ખોદવા માંડયું તો ત્યાંથી ભીડભંજન પારસનાથ સંવત ૧૫૧૬ ની સાલમાં પ્રગટ થયા. તેમના સાથે બે કાઉસગીયા જે હાલમાં મોટા દેરા-સરજીમાં તેમની બન્ને બાજુએ બેસાડેલા છે. તથા પિત્તલની દીવી અને એક ત્રાંબાની કુંડી નીકળી હતી. એ પ્રમાણે ત્યાંથી ખોદતાં નીકળ્યું. પછી તેમણે પૂછયું કે " ભગવાન્ ! અમે આ ભગવાનને કયાં સ્થાપીયે ? "

ગુરૂ મહારાજે જણાવ્યું " આ નદી પાર ટેકરી છે. તેની ઉપર દેરાસર બંધાવી તમે પ્રતિષ્ઠા કરાવો. આગળ તે શહેરનો મધ્ય ભાગ થશે. "

આ વખતે ખેડા કંઇક પડતીમાં આવી ગયું હતું. અને હાલ જે મકાનો છે તે, તે વખત પછી થયાં હશે. તે પહેલાં પણ ક્વચિત ખેડાની સ્થીતિ સારી હોય એમ અનુમાન થાય છે; કારણ કે સિદ્ધેશ્વરી માતાની જગ્યા જે સિદ્ધેશ્વરીનો ટેકરો કહેવાય છે તે જગ્યાએથી સોનાનો સર્પ જડયો હતો. એક સોનીએ તે ગળાવી નાખ્યો જેથી સોનીનું નખોદ ગયું. તે વગેરે ઘણી હકીકત છે. સંવત ૧૯૧૫ થી ૧૯૨૬ સુધી ખેડાની સ્થીતિ ઘણીજ સારી હતી. પછીથી પડતી થતી આવી. રેલવે સંવત ૧૯૧૮ માં આવી ત્યારથી ખેડાનો વેપાર પણ મંદ પડતો ગયો.

ભીડભંજન પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા સંપ્રતિ રાજાના વખતની છે.

જે વખતે ભીડભંજન પાર્શ્વનાથ પ્રગટ થયા તે વખતે હરીયાલા ગામના ચાવડા રજપુતો કંઠીયો તોડાવી શ્રાવક થયા. તેઓ પછી શેઠ કહેવાયા. જેથી હાલના શેઠના વંશજો ચાવડા રજપુતોમાંથી થયેલા છે, પછીથી જેઓ પ્રતિબોધ પામી શ્રાવકો થયા તે પણ શ્રાવકો છે. સંવત ૧૭૯૪ માં ફરીને પ્રતિષ્ઠા થયાનો લેખ છે.

પાટણમાં ભાણાભાઇના દેરાસરમાં કંચનમયી એક ભીડભંજન પાર્શ્વનાથની મૂર્ત્તિ છે.

સેઢી નદી અને વાત્રક નદીના સંગમ આગળ ખેતરપુર પાટણ એટલે ખેડામાં ભીડભંજન પાર્શ્વનાથનું હાલમાં મોટું

તીર્થરૂપ દેરાસર છે. એકદા મોટા દેરાસરમાં પ્રવેશ કરતાં ચોમુખજી આગળ ખોદકામ કરી ભોંયતળીયે પત્થર બેસાડતા હતા. ત્યાંથી એક લેખ નીકળ્યો હતો. તેની નકલ શેઠ બાલાભાઇના દીકરા પાસે હતી, તે શીલાલેખ હાલ કયાં છે તેની ખબર નથી. તે વખતે કેટલાક પુતળાં નીકળ્યાં હતાં તે પુતળાં ત્યાં ઉભેલાં છે તે બૌદ્ધના જેવાં જણાય છે.

ખંભાત જીલ્લામાં તારાપુરમાં જીર્ણ દેરાસર સંઘનું બંધાવેલું છે.

ઉનાવા ગામમાં સંવત ૧૮૭૯ માં શિખરબંધ દેરાસર બંધાવેલું છે.

ઉદયપુરમાં પણ ભીડભંજન પાર્શ્વનાથનું દેરાસર છે.

સુરતમાં ભીડભંજન પાર્શ્વનાથનું દેરાસર છે. તે ભીડભંજન પાર્શ્વનાથ કુવામાં લીંબુના ટોપલામાંથી નીકળ્યા હતા. તે કુવા આંગળ મેળો ભરાય છે.

પાવાગઢમાં ભીડભંજન પાર્શ્વનાથનું દેરાસર તીર્થસ્થળ જેવું હતું, ત્યાં સંપ્રતિ રાજાની ભરાવેલી ભીડભંજન પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા હતી. પણ પછીથી શ્રાવકનાં ઘર નહી રહેવાથી વડોદરામાં દાદા પાર્શ્વનાથના મંદિરમાં પધરાવેલી છે.

૫૯ શ્રી ભીલડીયા પાર્શ્વનાથ.

ડીસાથી આઠ ગાઉ ભીલડીયા ગામે ભીલડીયા પાર્શ્વનાથનું ત્રણ શિખર સહીત દેરાસર છે. પ્રતિમા શ્યામવર્ણે

સંપ્રતિ રાજાની ભરાવેલી છે. તે પ્રતિમાજી ઉપર લેખ નથી. ભીલડીયા ગામમાં કુવા પરબો પત્થરનાં બાંધેલાં છે. તેના ઉપર સંવત ૧૧ નો લેખ છે. તે ગામમાં ગૌતમ સ્વામીની પ્રતિમા પંદર વર્ષ પહેલાં નીકળેલી તેની ઉપર પણ સંવત ૧૧ નો લેખ છે. હાલ દેરાસર છે તે પણ સંવત ૧૧ માં પ્રથમ બંધાયેલ હશે, પણ વખતો વખત જીર્ણોદ્ધાર થયા કરે છે. આ ગામમાં માગસર વદી ૧૦ (પોષ દશમ) નો મોટો મેળો ભરાય છે. કેમકે તે દિવસ શ્રી પાર્શ્વનાથનું જન્મ કલ્યાણક છે ત્યાં શ્રી ભીલડીયાજી સીવાય બે પ્રતિમા બીજી પણ છે. તેમાં એક નેમિનાથની ને બીજી પાર્શ્વનાથની છે. તે પણ સંવત ૧૧ ના પહેલાની છે. ભીલડીયા પ્રથમ મોટું શહેર હતું તે હાલમાં તો ઘણાં વરસોથી ભાંગી નાનું ગામ બન્યું છે. દંતકથા છે કે ત્રણે પ્રતિમા પ્રથમ ભોંયરામાં હતી, પ્રતિમાઓ ચમત્કારી છે.

બીજું એક દેરાસર ઘણું જુનું છે. ગામની જમીનમાં ખોદ કામ કરતાં પત્થર ઘણા નીકળે છે.

ઘણા અન્ય લોકો તો બાધા આખડીઓ પણ રાખે છે. ડીસાથી ભીલડીયે જવાય છે; ડીસામાં પણ જાત્રા કરવા લાયક બે દેરાસર છે. મહાવીર સ્વામીનું દેરાસર જુનું થવાથી રૂા સવા લાખ ખર્ચીને જીર્ણોદ્ધાર કરાવ્યો છે. તેની સંવત ૧૯૬૪ માં પ્રતિષ્ઠા થઇ છે. બીજું આદીશ્વરજીનું નાનું દેરાસર છે. ડીસાથી ભીલડીયા સાત આઠ કોશ દૂર છે. ત્યાં નેમ રાજુલનું ચિત્ર છે. ભીલડીયાજી તીર્થની દેખરેખ ડીસાવાળા રાખે છે.

ભીલડીયાજીથી ત્રણ ગાઉ જસાલી ગામ છે. ત્યાં દેરાસરમાં મુલનાયકજી રૂષભદેવ ભગવાન છે ત્યાં તે પ્રતિમાનાં રોજ દર્શન કરવા એવી એક શ્રાવકે બાધા રાખી હતી. દર્શન ન થાય તો ઘી ન ખાવું. હવે એક દિવસ તે દર્શન કરવા આવ્યો ત્યારે તાળું વાસી ગોઠી ઘેર ગયેલો જેથી શ્રાવકને દર્શન થયાં નહીં ને ત્યાં રહ્યો થકો ઘણો પશ્ચાત્તાપ કરવા લાગ્યો "આજે મારે ભગવાનનાં દર્શન થયાં નહી" એટલામાં તાળું પોતાની મેળે અધિષ્ઠાયકના પ્રભાવે ઉઘડી ગયું ને શ્રાવકને દર્શન થયાં. તરતજ ગોઠીએ આવીને જોયું તો દેરાસર ઉઘાડું જોઇ શંકા ઉપજી.

શ્રાવકે કહ્યું કે "મારી પાસે ચાવી નહોતી પણ અધિષ્ઠાયકના પ્રભાવે ઉઘડી ગયું. તે વારે ગોઠી તથા બીજા પણ શ્રાવકો ભેગા થઇ ગયા. તેમણે ખાતરી કરવાને ફરીવાર તાળું વાસ્યું જે એની મેળે ઉઘડી ગયું. પછી તે દિવસથી જાલી ફ્રવાની સંઘે નક્કી કરી કે કોઇને દર્શનનો અંતરાય થાય નહિ ત્યાંની વ્યવસ્થા પણ ડીસાવાળા રાખે છે, ત્યાં હાલ શ્રાવકોનું ઘર નથી.

ભીલડીયાજીની પ્રતિમા ગૌતમ સ્વામીને હાથે [illegible] છે અને તે શ્રેણિક રાજાએ સ્થાપન કરેલી છે.

કચ્છ દેશના અંજાર ગામમાં ભીલડીયા [illegible] દેરાસર છે. ઉના પાસે અજારા [illegible] છે. ત્યાં [illegible] પાર્શ્વનાથનું દેરાસર છે. તે [illegible] વાળા

ભીલડીઆ એ બારમા સૈકા સુધી તામ્રલિપ્ત નગર હતું. ગામમાં સેંકડો કુવા અને વાવો હતી. મંદિરો લગભગ સવાસોની સંખ્યામાં હતાં. એક વાવ તો ધર્મશાળાના મોઢા આગળ હતી. ગામને ગોંદરે કુવો છે તે આરસનો અને પ્રાચિન છે, તેની આજુબાજુ સેંકડો શિખરના ટુકડાઓ રખડે છે, દરેક પુનમે આજુબાજુના શ્રાવકો આવે છે.

૬૦ શ્રી ભદ્રેસરમાં પાર્શ્વનાથ.

મહાવીર સ્વામીના નિર્વાણ પછી ૨૩ વર્ષે દેવચંદ નામના શ્રાવકે ભદ્રેસરમાં બાવન જીનાલયનું દેરાસર કરાવી મુલનાયકજી પાર્શ્વનાથજીની પ્રતિમા સ્થાપન કરી. તે પછી ઘણે કાળે આશાતના થવાથી ગામની પડતી થઇ, શ્રાવકોની વસ્તી પણ ઘટી ગઇ તેથી તે મૂર્તિઓ બાવાલોક ઉપાડી ગયા. તે પછી ઘણા વરસે કોઇ ગોરજી ફરતા ફરતા ત્યાં આવ્યા તો પ્રતિમાજી વગરનું દેરાસર જોઇ અજાયબ થયા. તેની તપાસ કરતાં જણાયું કે આશાતના થવાથી આવો બનાવ બન્યો છે. પછી આશાતનાઓ દૂર કરાવી એક બાવા સાથે મૈત્રી બાંધીને ત્યાં રહ્યા. મિત્રતા થવાથી તે બાવાએ મહાવીર સ્વામીની પ્રતિમા આપી. તે વિધિપૂર્વક સારા મુહૂર્ત્તે ત્યાં પધરાવી અને પૂજા કરવા લાગ્યા, જોગી સાથે પણ મિત્રતા વધારી જેથી તેણે અધિક પ્રસન્ન થઇ મુલનાયકજી પાર્શ્વનાથજીની પ્રતિમા પણ આપી. તેને પણ સ્થાપન કરી.

તે વાર પછી બન્ને પ્રતિમાઓ લોકમાં પૂજાવા લાગી, કાળાંતરે સંવત ૧૯૩૮ માં દેરાસર જીર્ણ થવાથી માંડવીના શ્રાવકોએ તેનો જીર્ણોદ્ધાર કરાવ્યો. મહાવીર સ્વામીને મુળ નાયક સ્થાપ્યા હતા તે તેમના તેમ રહેવા દઇ જીર્ણોદ્ધાર કરાવ્યો. કચ્છ દેશના આગેવાનોએ સં. ૧૯૪૯ માં બાવન દેરીઓને અને દેરાસરનો મોટા પાયા ઉપર જીર્ણોદ્ધાર કરાવ્યો. કચ્છમાં તે મોટું તીર્થ ગણાય છે.

૬૧ શ્રી મનરંજન પાર્શ્વનાથ.

મહેસાણામાં મોટું શિખરબંધી દેરાસર મનરંજન પાર્શ્વનાથજીનું છે. મસાજી નામના ચાંવડા રજપુતે મહેસાણા વસાવ્યું છે ને ત્યાં તેમણે ચામુંડા દેવીનું મંદીર પણ બંધાવ્યું છે. પણ મસાજીને પુત્ર ન હોવાથી તેમનું મન રાજી રહેતું નહી. પુત્ર માટે અનેક પ્રકારના ઉપાયો મસાજી ઠાકોરે કર્યા, પણ તેમને દિકરો થયો નહી. એક વખત કોઈના કહેવાથી કોઈ જૈન આચાર્ય પાસે મસાજી ઠાકોર ગયા. ધર્મોપદેશ શ્રવણ કર્યા પછી પુત્રપ્રાપ્તિ માટે ઠાકોરે આચાર્યશ્રીને જણાવ્યું. આચાર્યે પાર્શ્વનાથની મંત્રવિધિ પૂજન વગેરેથી આરાધના કરવાની વિધિ બતાવી. તે પ્રમાણે પોતાના મકાનમાં શુદ્ધ જગોએ પાર્શ્વનાથની મૂર્ત્તિ સ્થાપન કરીને વિધિ સહીત આરાધન કર્યું, રાજાને પુત્ર થયો, જેથી તેમનું મન બહુ રંજન થયું. જે વારે ભગવાનનું નામ પણ મનરંજન

પાર્શ્વનાથ સ્થાપ્યું. આ પ્રતિમાજી મહેસાણાના મોટા શિખરબંધી દેરાસરજીમાં છે.

૬૨ શ્રી મનવાંછિત પાર્શ્વનાથ.

ગામનેરમાં મનવાંછિત પાર્શ્વનાથનું દેરાસર આશરે પાંચસે વર્ષ પહેલાનું છે.

૬૩ શ્રી મહાદેવા પાર્શ્વનાથ.

પાટણમાં ખડતરવસીના દેરાસરજીના ભોંયરામાં શ્યામ પ્રતિમા જાત્રા કરવા લાયક છે.

૬૪ શ્રી મનોરથ કલ્પદ્રુમ પાર્શ્વનાથ.

વિશળ શેઠે ચિત્રકુટ-ચિત્તોડમાં શ્રી શ્રેયાંસનાથના દેરાસરની પ્રતિષ્ઠા સોમસુંદર સૂરિ પાસે કરાવી હતી. વિશળ શેઠ સ્વર્ગે ગયા પછી તેમની સ્ત્રી ખીમાઇએ એક નવો પ્રાસાદ કરાવી તેમાં પોતાના પુત્ર ચંપકે ત્રાણું આંગલ પ્રમાણની અનોપમ પ્રતિમા ઘડાવી તેનું નામ શ્રી મનોરથ કલ્પદ્રુમ પાર્શ્વનાથ સ્થાપન કર્યું. ને બન્ને કાઉસગ્ગીયા સાથે તે પ્રતિમા તે ખીમાઇ શેઠાણીના દેરાસરજીમાં પધરાવી-સ્થાપન કરી. પ્રતિષ્ઠા સોમસુંદર ગુરૂને બોલાવી તેમની પાસે કરાવી. અંજન શલાકા કરાવી અને જીનકીર્ત્તિ વાચકને સૂરિપદ આપ્યું. બીજા ઘણા જનને પંડિતપદ આપ્યાં. અનેક નવા

નવા ઓચ્છવ થયા. ચંપક શેઠે સમકિત ઉચરી ઘણું દ્રવ્ય વાપર્યું. પછી ચંપક શેઠ તથા સોમસુંદર ગુરૂ વગેરે રાણેકપુર ગયા. ત્યાં ચોરાસી સ્થંભવાળી પૌષધશાળામાં ઉતર્યા. ત્યાં ઉપદેશ દેવાથી તે ગામનો ધરણ શેઠ (ધન્નો શેઠ) તેમણે રીખવદેવ સ્વામીનું ચોમુખજીનું મોટું દેરાસર કરાવ્યું; તેની પ્રતિષ્ઠા પણ સોમસુંદર ગુરૂએ કરી. સંવત ૧૪૯૪ માં જીનરાજ સૂરિએ ચિતોડગઢમાં આદીશ્વરની પ્રતિષ્ઠા કરી. જીનોદય સૂરિને આચાર્ય પદવી આપી તથા ભુવનરત્ન, સાગરરત્ન વગેરેને પણ આચાર્ય પદવી આપી. તે ઓચ્છવ પણ શેઠે કર્યો.

૬૫ શ્રી મક્ષીજી પાર્શ્વનાથ.

મક્ષીજી પાર્શ્વનાથની મૂર્ત્તિ દેરાસર નીચે ભોંયરામાંથી પ્રગટ થઇ હતી. તે વખતે ત્રણ હજાર માણસો એકઠાં થયાં હતાં. માળવામાં મક્ષીજી ગામમાં તેમનું ઘણુંજ મોટું ભવ્ય દેરાસર છે. લાખોના ખરચે તે બંધાવેલું છે, તેનો ઘુમટ ઘણોજ ઉંચો છે. દેરામાં માનભદ્ર અતિ ચમત્કારીક છે. તે મક્ષીજીમાં સંવત ૧૯૧૪ માં ગોડીજી પાર્શ્વનાથ નીકળ્યા હતા. તે જગા દેરા પાછળ બાગમાં છે, ત્યાં દેરીઓ કરાવી તેમાં તેમનાં પગલાં સ્થાપેલાં છે. મક્ષીજી પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા વેલુની છે, ગોડીજી પાર્શ્વનાથ નીકળ્યા તે વખતે મોટો સંઘ એકઠો થતાં તેમાં ત્રણ લાખ માણસો ભેગાં થયાં હતાં. પ્રતિમાજી ૧૧ દિવસ પ્રગટ રહી અદશ્ય થયાં હતાં, જેથી તેમનાં પગલાં પધરાવ્યાં

છે. અહીં બાવન જીનાલયનું દેરાસર છે. હાલમાં વહીવટ ઉજ્જનવાલા શેઠ કરમચંદજી તથા કમીટી મળીને કરે છે.

૬૬ શ્રી મનમોહન પાર્શ્વનાથ.

પાટણમાં મનમોહન શેરીમાં મનમોહન પાર્શ્વનાથનું દેરાસરજી છે. બુરાનપુરામાં મનમોહન પાર્શ્વનાથનું મંદીર છે. ઘણું ચમત્કારી છે. તેમાં સમેતશીખરના પહાડની લાકડાની રચના ઘણીજ સુંદર અને જોવા લાયક છે.

મીયાગામમાં મનમોહન પાર્શ્વનાથનું દેરાસર દર્શન કરવા લાયક છે.

સુરતમાં મનમોહન પાર્શ્વનાથજીનું દેરાસર છે.

ખંભાતમાં મનમોહન પાર્શ્વનાથનું દેરાસર સંઘે બંધાવેલું છે.

મોઢેરામાં મનમોહન પાર્શ્વનાથનું દેરાસર છે.

વીજાપુરથી ત્રણ ગાઉ લાડોલમાં શિખરબંધી શ્રી સંઘનું બંધાવેલું મનમોહન પાર્શ્વનાથનું દેરાસર છે.

૬૭ શ્રી મનરંજીત પાર્શ્વનાથ.

ગામનેર ગામમાં મનરંજીત પાર્શ્વનાથના મંદિરનો બસો વર્ષ ઉપર કલ્યાણ શ્રાવકે જીર્ણોદ્ધાર કરાવ્યો. તે દેરાસર પાંચસો વર્ષ ઉપરનું હશે એમ અનુમાન થાય છે.

૬૮ શ્રી મુંડેવા પાર્શ્વનાથ.

મારવાડમાં સોજતથી છ ગાઉ દૂર મુંડેવા નામે ગામ છે. ત્યાં પાર્શ્વનાથનું મોટું દેરાસર છે. ત્યાંના એક શ્રાવકને એવો નિયમ હતો કે દર્શન કર્યા વગર જમવું નહી. તે ગામથી ત્રણ ગાઉ વગડી ગામ છે. તે વગડીથી રોજ દર્શન કરવા જતો, કેમકે તે શ્રાવક વગડીમાં રહેતો હતો. એક દિવસ અધિષ્ઠાયકે સ્વપ્નું આપ્યું કે "તારા ગામની બહાર કેરડાનું ઝાડ છે ત્યાં પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા છે, તે પ્રગટ કરી દેરાસર કરાવ."

તે વારે તેણે જણાવ્યું કે "મારી પાસે ધન નથી તો દેરાસર ક્યાંથી કરાવું ?"

ત્યારે યક્ષે કહ્યું કે "તારા ઘરમાંથી જવનો ટોપલો ભરી ત્યાં રાતના મુકી આવી સવારના લઇ આવજે"

પછી તેમ કરવાથી સવારના જવ બધા સોનાના થઇ ગયા. પછી તેણે દેરાસર બંધાવવું શરૂ કર્યું. ખોદ કામ કરાવતાં પૂર્વ દિશા તરફથી મકરાણા જેવો આરસ નીકળ્યો. જેથી સફેદ આરસનું દેરાસર કરાવ્યું. ને કેરડાના ઝાડમાંથી પ્રતિમાજી બહાર કાઢેલાં તેમને સ્થાપન કરી મુંડેવાજી તેમનું નામ પાડયું, તે ઘણું જુનું અને જીર્ણ થવાથી નવા શહેરના શ્રાવકોએ તેનો જીર્ણોદ્ધાર કરાવ્યો છે, આસો વદી ૧૦ નો મેળો ભરાય છે.

અમદાવાદમાં સુંટેવા પાર્શ્વનાથજીનું દેરાસર સુંટેવાની ખડકીમાં છે. જેનો જીર્ણોદ્ધાર શેઠ મનસુખભાઈ ભગુભાઈએ કરાવ્યો છે. શ્રી સુંટેવા પાર્શ્વનાથજીનું દેરાસર પાંજરાપોળ પાસે છે.

૬૭ શ્રી મુહરી પાર્શ્વનાથ.

મુહરી નગર પૂર્વે બાર ગાઉ ફરતું એવું મોટું શહેર હતું. ત્યાં પ્રભુજી હતા, પણ હાલમાં તે ગામ શામળાજી પાસે છે. પ્રથમ ત્યાં જૈનોની લાખો માણસોની વસ્તી હતી, જ્યારે અલ્લાઉદ્દીન બાદશાહ આવ્યો ત્યારે અગાઉથી અધિષ્ઠાયકે સ્વપ્નું આપવાથી તે પ્રતિમાજી ટેંટોઈ લઈ જવામાં આવી હતી. તે પછી અલ્લાઉદ્દીન બાદશાહે આવી તે નગરનો નાશ કર્યો હતો.

સફેદ વર્ણની ગજ ઉંચી તે ભગવાનની પ્રતિમા દર્શન કરવા યોગ્ય છે, શ્રી ગૌતમસ્વામીએ જગચિંતામણીના ચૈત્યવંદનમાં " **मुहरी पास दुह दुरिअखंडण** " એવો પાઠ પણ મુકેલો છે, જેથી તે પહેલાંની એટલે ગૌતમસ્વામી પહેલાંની એ પ્રતિમા જણાય છે.

એ પ્રતિમા સંવત ૧૯૨૮ માં શ્રી શામલાજીના ડુંગરના ખંડેરમાંથી લાવેલા તે જગ્યા આગળ હરીચંદ પુરી હતી, તેવી દંતકથા છે, ત્યાં દેરાસરજી વગેરેનાં ખંડેરો આજે પણ દેખાય છે. હાલ તે સત્તાવીશ ઇંચ આસરેની છે. તે પ્રતિમાજી

ઉપર લેખ નથી. તે સાથે સીંહાસન ચોવીશ ઘટા સાથે લાવેલા હતા. પ્રથમ એક મહોર મુકતા ત્યારે દર્શન કરાવવામાં આવતું હતું.

ટેટોઇ ડુંગરપુર પાસે છે, ત્યાં પ્રતિમા લાવવામાં આવી હતી. મહીકાંઠા તાલુકે ટેટોઇ છે, ત્યાંના ઠાકોર ઇડરના રાજ્યના ફટાયા (ભાયાત) કહેવાય છે.

૭૦ શ્રી મોઢેરા પાર્શ્વનાથ.

ચાણસ્મા જીલ્લે પાંટણથી પાંચ ગાઉ મોઢેરા ગામમાં મોટું દેરાસર છે તેમાં મોઢેરા પાર્શ્વનાથ છે.

૭૧ શ્રી મહીમાપુરા પાર્શ્વનાથ.

પ્રખ્યાત નવાબ સિરાજી દૌલાની રાજધાની મુર્શિદાબાદ પાસે મહીમાપુર નામે ગામ છે, અહીયાં નદીને કીનારે જગતશેઠનું કસોટીના પત્થરથી બંધાવેલું પાર્શ્વનાથનું મંદીર હતું. તે દેરાસર તથા જગતશેઠનાં મકાનો ગંગા નદીમાં તણાઈ ગયાં. પણ દેરાસરની પ્રતિમા કસોટીની શ્રી પાર્શ્વનાથની, એક રૂપાની ચોવીસી, અને એક કુંથુનાથ ભગવાનની રત્નમય પ્રતિમા એ હાલના જગતશેઠના નવા મકાનમાં છે. બાકીની આદીશ્વર ભગવાનની બે શ્યામ પ્રતિમાઓ તથા બીજી ધાતુની શ્યામ પ્રતિમાઓ નદી કિનારે અસલ સ્થાનકે એક ખંડેરમાં છે.

જગતશેઠના દેરાસરની રત્નની કેટલીક પ્રતિમાઓ રાય લક્ષ્મીપતસિંહજીએ પોતાના બાગમાં મોટું દેરાસર બંધાવ્યું. ને તે પ્રતિમાઓ પધરાવી બંગલા વગેરે બંધાવ્યા તેમાં રૂા. નવલાખ ખર્ચ્યા છે. જગતશેઠની લગભગ દશમી પેઢીએ હાલ ગુલાબચંદ શેઠ જગતશેઠ છે, આ શેઠની પાસે તેમના પૂર્વજોની અનગલ દોલત હતી. વલી નવાબ સીરાજીદોલાએ સમેતશિખરની તેમને સનંદ પણ આપેલી છે.

આ મહિમાપુરના દેરાના સંવત ૧૯૨૦ ની સાલમાંના નકશા પ્રમાણે અમદાવાદમાં ચોમુખજીના પોળમાં પાંચ ગભારાનું દેરાસર બંધાવ્યું છે.

ઇસ્ટ ઇન્ડિયા કંપનીને ક્રોડો રૂપીયા ધીરી સહાય કરનાર આ જ જગતશેઠ હતા, તેમને જગતશેઠની પદવી જહાંગીર બાદશાહે આપેલી છે.

મહીમાપુરના દેરાસરજીમાં બહુ દ્રવ્ય ખરચ્યું હતું.

શીખરજી મધુવનમાં પણ જગતશેઠે દેરાસર બંધાવ્યું છે.

૭૨ શ્રી રાવણ પાર્શ્વનાથ.

રાવણ પાર્શ્વનાથનું દેરાસર હાલમાં અલવરમાં છે જેનો જીર્ણોદ્ધાર હમણાં થાય છે. સમુદ્રની મધ્યે રાક્ષસદ્વીપની સુવર્ણની લંકાના અધિપતિ રાવણ આઠમા પ્રતિવિષ્ણુની રાજ્યધાની હતી. એકદા રાવણ અને મંદોદરી વિમાનમાં બેસીને ક્યાંય જતાં હતાં, તે બીજે દિવસે અલવર નજીક

આવતાં એક ઠેકાણે તેમણે વિશ્રામ કર્યો. ભોજનનો અવસર થતાં પ્રતિમા પૂજવાનો નિયમ હોવાથી પ્રતિમા સાંભર્યા પણ પ્રતિમાજી સાથે લીધેલાં નહોતાં, જેથી મંદોદરીએ વેલુની મૂર્ત્તિ નિપજાવીને તેની રાવણ તથા મંદોદરીએ પૂજા કરી; તે પ્રતિમાજી અલવરમાં છે. અધિષ્ઠાયકના તેમજ મંદોદરીના શીયલને પ્રભાવે તે પ્રતિમા વજ્રમય થઇ ગઇ, તે આજે રાવણ પાર્શ્વનાથ કહેવાય છે.

૭૩ શ્રી રૂદ્રવા પાર્શ્વનાથ.

જેસલમેરથી બે ગાઉ અમરસાગર નામે ગામ છે, ત્યાં શેઠ ગણેશલાલ સૌભાગ્યમલ મુંબઇવાલા તથા રતલામવાલા કેશરીમલ વગેરેનું બંધાવેલું દેરાસર છે. તેમાં આદીશ્વર ભગવાનની પ્રતિમા ઘણી ચમત્કારીક છે: દેરામાં ત્રણ ત્રણ માળ સુધી એક થાંભલાના ચોમુખજીની પ્રતિમાઓ છે, આ અમરસાગર ગામથી ત્રણ કોશપર રૂદ્રવા પાર્શ્વનાથજીનું દેરાસરજી છે. પ્રતિમાજીને એક ફેણમાંથી એક હજાર ફેણ છે જે બહુ જ શોભાકારક છે. તેની પાસે અષ્ટાપદજીનું એક દેરાસર છે. તેમાં પણ ઘણી મનોહર પ્રતિમાઓ છે, તે ઉપર કલ્પવૃક્ષનું મોટું ઝાડ છે. તે બનાવતાં રૂા. પાંચ હજાર લાગ્યા છે, ને તે પાંચ કોશ દૂરથી દેખાય છે. તે દેરાસરના ઘુમટની બાજુમાં મોટા ફણીધર અધિષ્ઠાયક છે. તે આશાતના થવા દેતા નથી. અહીંયાં ઓશવાળનાં પ્રથમ ત્રણ હજાર ઘર હતાં. પ્રતિમાજી પણ બે હજાર વર્ષ ઉપરનાં છે.

૭૪ શ્રી રાણકપુરમાં પાર્શ્વનાથ.

ધન્ના પોરવાડે ૧૪૪૪ થંભવાળુ મોટું દેરાસર બંધાવ્યું છે, જેમાંથી એક થંભ ઉદયપુરના રાણાજીએ કરાવવા માંડેલો પણ અધુરો રહ્યો, જેથી રાણાજીના નામ ઉપરથી શહેરનું નામ રાણકપુર પડ્યું, બીજા બે દેરાસર એક નેમનાથનું અને બીજું પાર્શ્વનાથનું છે. મોટું આદીશ્વરનું દેરાસર પુરાણું છે તે હાલ જીર્ણપ્રાય: છે.

પાર્શ્વનાથના દેરામાં પાર્શ્વનાથ કાઉસગ્ગ ધ્યાને છે. મેઘમાલી વરસાદ વરસાવે છે. એને ધરણેંદ્રે છત્ર કરેલું છે. એવી અદ્‌ભૂત પ્રતિમા છે. યાત્રા કરવા લાયક છે.

૭૫ શ્રી લોઢણ પાર્શ્વનાથ.

દર્ભાવતી નગરીમાં (ડભોઇ) અર્ધ પદ્માસને ઘણીજ ચમત્કારીક લોઢણ પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા છે. સાગરદત્ત નામે સાર્થવાહ ફરતો ફરતો દર્ભાવતી આવ્યો, તેને પોતાને રોજ પૂજન કરવાનો નિયમ હતો. ને પ્રતિમાજી વિસરી જવાથી તેણે ભોજન કર્યું નહી. પછી વેલુની પ્રતિમા બનાવી પૂજન કરી ભોજન કર્યું. પ્રતિમાજી કુવામાં પધરાવી, પણ કુવામાં તે પ્રતિમાજી પીગળી નહીં ને અખંડ રહી. પાછો સાર્થવાહ ફરતો ફરતો ત્યાં આવ્યો. તે વારે રાતના અધિષ્ઠાયકે સ્વપ્નું આપ્યું, જેથી સુતરને તાંતણે બાંધીને પ્રભુને પ્રભાતમાં

બહાર કાઢ્યા, સર્વને અતિ આનંદ થયો. પછી મોટું દેરાસર બંધાવી આ પ્રતિમાજી પધરાવ્યાં તે લોહની માફક વજ્ર સમાન હોવાથી લોઢણ પાર્શ્વનાથ નામ રાખ્યું.

મારવાડમાં પાલી પાસે વિથુરામાં કોઇને સ્વપ્નુ આપી વરખડાના ઝાડ પાસેથી એક પ્રતિમાજી નીકળ્યાં હતાં, તેમને ગોડી પાર્શ્વનાથ અથવા લોઢણ પાર્શ્વનાથ પણ કહે છે.

ડભોઇ સિદ્ધરાજ જયસિંહે વસાવ્યું હોય તેમ લાગે છે. અહીયાં કુલ આઠ દેરાસર છે.

૭૬ શ્રી લોટાણા પાર્શ્વનાથ.

લોટાણા ગામમાં લોટાણા પાર્શ્વનાથનું દેરાસર વગડામાં આવેલું છે. તેમાં પ્રતિમાજી સાત છે. દેરાસર તીર્થમય છે.

૭૭ શ્રી લોદ્રવા પાર્શ્વનાથ.

મારવાડમાં ફલોધી તીર્થની પાસે લોદ્રવા ગામમાં પાર્શ્વનાથનું દેરાસર છે. ત્યાંની પ્રતિમામાં અને થાંભલાઓમાંથી ભાદરવા માસમાં અમી ઝરે છે, તેમજ પ્રભુની પ્રતિમાજી ઉપર સફેદ સર્પ આવીને ફણા માંડે છે, અને છત્ર ધરે છે, તેવો ચમત્કાર દેખી લોકો ત્યાં માનતા રાખે છે. જેથી તેમનાં કાર્યો ફલદાયક થાય છે. દેરાસર અનુત્તર વિમાનના આકારે છે. મૂલ મંદિરમાં ચિંતામણી પાર્શ્વનાથ છે. ઉપર

સહસ્રફણા પાર્શ્વનાથની શ્યામ મૂર્ત્તિ છે, તેમની આંગી પચ્ચાસ હજારની છે. રાજા ગજસિંહજીએ હીરો ચડાવ્યો છે, રૂપાનાં કમાડ કરાવ્યાં હતાં, તે ચોર ચોરી ગયા તેઓ આંધળા થઇ જેસલમેરમાં આવ્યા.

અષ્ટાપદ ઉપર પાંચ હજાર ખર્ચીને કલ્પવૃક્ષ બનાવેલ છે, અષ્ટાપદની રચના ત્યાં કરવામાં આવી છે અને તેની ઉપર કલ્પવૃક્ષ છે.

સંવત ૧૯૫૦ માં હેમવિજયજીએ તે સંબંધમાં સ્તવન રચ્યું છે.

૭૮ શ્રી વલી પાર્શ્વનાથ.

પાટણમાં હાલ સાંગલીયાવાડામાં વલી પાર્શ્વનાથનું દેરાસર છે. આ પ્રતિમાજી પાટણથી ત્રણ ગાઉ દૂર જ્યાં આગળ પૂર્વે પાટણનો જુનો ઘીનો કાંટો હતો, ત્યાં હાલ વલી નામે ગામ છે ત્યાંથી લાવવામાં આવી છે.

૭૯ શ્રી વરકાણા પાર્શ્વનાથ.

રાણી સ્ટેશનથી બે કોશ વરકાણા ગામ છે. ત્યાં ત્રેવીશમા તીર્થંકર વરકાણા પાર્શ્વનાથનું મોટું દેરાસર તીર્થરૂપ છે. સંવત ૫૧૫ માં દેરાસર બંધાવેલું હોય એવો લેખ છે, ધર્મશાળા પણ મોટી છે.

૮૦ શ્રી વહી પારશ્વનાથ.

જીર્ણ ગામમાં સંપ્રતિ રાજાનું બંધાવેલું વહી પાર્શ્વનાથનું બાવન જીનાલયનું તીર્થસ્થળ છે, મંદસોરથી પાંચ ગાઉ થાય છે.

૮૧ શ્રી વાડી પાર્શ્વનાથ.

પાટણમાં ઝવેરીવાડામાં પુરાણો લેખ છે, ત્યાં વાડી પાર્શ્વનાથનું દેરાસરજી છે, અને જે પુરાણો લેખ છે તેની ઇંગ્રેજો પણ નકલો લઇ જાય છે. તેમાં જીનમંડનગણિએ જીન મંદિરો તથા જ્ઞાનના ભંડાર કરાવ્યાનું લખ્યું છે.

૮૨ શ્રી વિજય ચિંતામણી પાર્શ્વનાથ.

ખંભાતમાં માણેકચોકની પાસે ચોર પીપડે વિજય ચિંતામણી પાર્શ્વનાથનું દેરાસર છે.

અમદાવાદમાં કાળુશાની પોળના ભોંયરામાં વિજય ચિંતામણી પાર્શ્વનાથની પ્રતિમાજી શ્યામ સ્વરૂપ છે. તથા તેમની બે બાજુએ શ્યામ મૂર્ત્તિ છે.

૮૩ શ્રી સમેતશિખરજી અથવા પાર્શ્વનાથ પહાડ.

ગીરડીથી મધુવન અઢાર માઇલ થાય છે ગીરડીથા રીજુવાલુકા આઠ મેલ થાય છે. મધુવનમાં શ્વેતાંબરી ધર્મ-

શાળા છે. તેની પાસે અમદાવાદવાલા શેઠ હઠીસીંગભાઇની ધર્મશાળા હરકુંવર શેઠાણીએ સં. ૧૯૨૦ માં સમેતશિખર જાત્રાએ ગએલાં તે વખતે બંધાવેલી છે. જેમને ગવર્મેન્ટે " નેક નામદાર સખાવતે બહાદુર " નો ખેતાબ આપ્યો હતો, તથા સંઘ તરફથી પણ બીજી ધર્મશાળા બંધાવેલી છે. દેરાસરો જગતશેઠનાં, રાય ધનપતસિંહજીનાં, રાય લક્ષ્મીપતસિંહજી બહાદુરનાં તથા બીજાઓનાં ભવ્ય અને રમણીક છે. ધર્મશાળાના પાછલા બારણા પાસે વડના ઝાડ નીચે સમેતશિખરજી તીર્થના અધિષ્ટાયક ભોમીયાજીની સ્થાપના કરેલી છે. ત્યાંથી તીર્થની શરૂઆત થાય છે. ત્યાં મોતી અક્ષત વગેરેથી વધાવીને ડુંગર ઉપર ચડવું. ઘણા ભાગમાં સડક બાંધેલી છે. ઉપર ચડાવ ઘણા ભાગે કઠણ છે. મધુવનમાં વીશપંથી અને તેરાપંથીની ધર્મશાળા છે. પહાડ ઉપરની સર્વ સંભાળ શ્વેતાંબરી જૈનોની છે. ત્યાંથી ઉપર ચડતાં બે મૈલે ગાન્ધર્વ નાળું આવે છે, ત્યાં ધર્મશાલા છે અને ત્યાં સંઘ તરફથી જાત્રાળુઓને ભાતું અપાય છે, ત્યાંથી બે રસ્તા આવે છે. જેવા શત્રુંજયપર વિસામા છે. તેવા અહીંયાં પણ બંધાવવા જોઇએ. શિયાળામાં પણ ઘણી વખત માવઠાં થયા કરે છે. તેથી યાત્રાળુઓને હરકત પડે છે. ગુજરાતના તીર્થોમાં પૂજાને માટે ન્હાવાના કપડાં વગેરેની અલગ રાખવાની વ્યવસ્થા છે, તેવી અહીંયાં પણ હોય તો સારૂં.

મધુવનની ધર્મશાળામાં પાછલી રાતે નાહીને પૂજાનાં કપડાં પહેરી ત્યાંથી ઉપર ચડે છે. ચાલવાની શકિત ન હોય

તો પૂજાના કપડાંએ ડોળીમાં બેસી જવાય છે. ને પગલાંની તથા દેરાસરજીમાં પૂજા કરે છે. આ પહાડની પ્રદક્ષીણા ૧૮ થી ૨૦ મૈલ થાય છે, પહાડ ઉપર રાતના રહેવાતું નથી. જેથી ઉપર જઇ દરેક ટુંકનાં દર્શન કરી આવતાં ૧૮ માઇલ થાય છે.

પાર્શ્વનાથ ભગવાન જે ટેકરી ઉપર મોક્ષ ગયા તેને પારસનાથ પહાડ કહે છે. ત્યાં રાય બદ્રિદાસજીએ બંધાવેલું દેરાસર છે. ત્યાંથી ઉતરવાની સડક છે, માટે ત્યાંથી નીચે ઉતરાય છે. આ પહાડ ઉપર યાત્રાળુઓએ ગંધર્વ નાલાની ઉપરના ભાગમાં પેસાબ પાણી કરવાં નહી. આ પહાડ ઉપર શિકાર નહી કરવા અથવા હીંસા નહી કરવાને ગવર્મેન્ટે જાહેરનામા ચોડેલ છે, જેની નકલ પત્થરમાં કોતરાવીને નીચે મધુવનની ધર્મશાળામાં જડેલી છે.

ડુંગર ઉપર ચડતાં નીચે પ્રમાણે દેરીઓ આવે છે.

૧ ગૌતમ સ્વામીની દેરી

૨ કુંથુનાથજીનું મોક્ષ કલ્યાણક

૩ અરનાથજીનું મોક્ષ કલ્યાણક

૪ નમીનાથજીનું મોક્ષ કલ્યાણક

૫ મલ્લીનાથજીનું મોક્ષ કલ્યાણક

૬ શ્રેયાંસનાથજીનું મોક્ષ કલ્યાણક

૭ સુવિધિનાથનું મોક્ષ કલ્યાણક

૮ પદ્મપ્રભુનું મોક્ષ કલ્યાણક

૯ મુનિસુવ્રત સ્વામીનું મોક્ષ કલ્યાણક
૧૦ ચંદ્રપ્રભુનું મોક્ષ કલ્યાણક
૧૧ આદિનાથનાં પગલાંની સ્થાપના
૧૨ શીતલનાથજીનું મોક્ષ કલ્યાણક
૧૩ અનંતનાથનું મોક્ષ કલ્યાણક
૧૪ સંભવનાથનું મોક્ષ કલ્યાણક
૧૫ વાસુપૂજ્ય સ્વામીનાં પગલાંની સ્થાપના
૧૬ અભિનંદન સ્વામીનું મોક્ષ કલ્યાણક
૧૭ મોટું પાર્શ્વનાથનું દેરાસર તથા ધર્મશાળા છે ત્યાંથી નીચે ઉતરનારને ઉતરાય છે. બીજી દેરીઓની જાત્રા બીજે દિવસે કરે છે.
૧૮ ધર્મનાથનું મોક્ષ કલ્યાણક
૧૯ સુમતિનાથનું મોક્ષ કલ્યાણક
૨૦ શાંતિનાથનું મોક્ષ કલ્યાણક
૨૧ મહાવીર સ્વામીનાં પગલાંની સ્થાપના
૨૨ સુપાર્શ્વનાથનું મોક્ષ કલ્યાણક
૨૩ વિમલનાથનું મોક્ષ કલ્યાણક
૨૪ અજીતનાથનું મોક્ષ કલ્યાણક
૨૫ નેમીનાથના પગલાંની સ્થાપના
૨૬ પાર્શ્વનાથનું મોક્ષ કલ્યાણક

આ પહાડ જૈન શ્વેતાંબર મૂર્તિપૂજક સંઘ તરફથી શેઠ આણંદજી કલ્યાણજીએ ખરીદ કરી લીધેલો છે.

૮૪ શ્રી સમીનાજી પાર્શ્વનાથ.

ઉદયપુરથી બે મેલ થાય છે, સમીના પાર્શ્વનાથજીનું તીર્થસ્થળ છે. જાત્રા કરવા લાયક છે.

૮૫ શ્રી સહસ્રફણા પાર્શ્વનાથ.

માલવામાં ઉદયપુર શહેરમાં સહસ્રફણા પાર્શ્વનાથનું દેરાસર છે. પંજાબમાં જંગીપુરમાં દેરાસર છે.

રાધનપુરમાં પણ સહસ્રફણા પાર્શ્વનાથનું દેરાસર છે.

સણવાસ સં. ૧૭૦૦ માં બંધાવેલું છે.

સમેતશિખરના પહાડ ઉપરના મુલનાયકજી સહસ્રફણા પાર્શ્વનાથ છે.

પાટણમાં પણ સહસ્રફણાનું દેરાસર છે.

અમદાવાદમાં દેવશાને પાડે તથા શાંતિનાથની પોળમાં એક મૂર્ત્તિ છે.

જુનાગઢમાં સગરામ સોનીની ટુંકમાં, તેમણે કરાવેલ દેરાસરમાં મૂળ નાયકજી સહસ્રફણા પાર્શ્વનાથ છે.

ગીરનારજી પંચમેરૂની ટુંકમાં જુનું દેરાસર છે.

કરાંચીમાં દેરાસર સહસ્રફણા પાર્શ્વનાથનું બે લાખ ખર્ચીને બંધાવેલું છે.

ઓંકાર પર્વત ઉપર સહસ્રફણા પાર્શ્વનાથનું તીર્થ હતું.

દક્ષિણદેશે કર્ણાટકમાં વિજાપુર શહેર કે જ્યાં જુનાં ખંડીએરો છે ત્યાં એક યુરોપીયને જમીન ખોદાવતાં એક ભોંયરૂ નીકળ્યું. તેમાં સહસ્રફણા પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા તેરમા સૈકાની તપાગચ્છીય આચાર્યની પ્રતિષ્ઠિત આજ વિજાપુરમાં વિરાજમાન છે.

૮૬ શ્રી સહસ્રકુટ પાર્શ્વનાથ.

પાટણમાં મણીયારને પાડે શેઠ તેજસીનું બંધાવેલું સહસ્રકુટ પાર્શ્વનાથનું દેરાસર છે.

૮૭ શ્રી સપ્તફણા પાર્શ્વનાથ.

જામનગરથી સાત ગાઉ દૂર ભણુસાલ નામે ગામ છે. ત્યાં પૂર્વે પારકર દેશથી રીસાઇને ઘણા જૈનો આવ્યા હતા. તેમાં રાઇસીશાહ તથા વર્ધમાનશાહ મુખ્ય હતા. જેમને કરોડો રૂપૈયાનો વેપાર હતો, તેમણે ત્યાં દેરાસર બંધાવ્યું છે. ભણુસાલની સોઢા ઠાકોરની કન્યા જામનગર પરણાવી, ત્યારે દાયજામાં તે બાઇએ ઉપર કહેલા બે શાહુકારો જામનગરમાં આવીને રહે તેવું માગ્યું. તેના બાપને નાઇલાજે તે આપવું પડયું, તેથી તે બે જણા જામનગર જઇને વસ્યા. તેમની સાથે બીજા ઘણુસો જૈન વેપારીઓ પણ જામનગર આવીને વસ્યા. ત્યાં લાખો રૂપૈયા ખર્ચી બન્ને એ બે મોટા દેરાસર

બંધાવ્યાં છે. જેથી જામનગર પણ તીર્થસ્થળ જેવું છે. ભણુ-શાલનું દેરાસર સંવત્ ૧૫૪૦ માં બંધાવેલું છે. ત્યાં સસફેણા પાર્શ્વનાથનું દેરાસર છે.

૮૮ શ્રી સમેરીયા પાર્શ્વનાથ.

સમેરીયા ગામમાં સમેરીયા પાર્શ્વનાથનું દેરાસર છે રતલામથી ચારગાઉ થાય છે. ભાદરવા સુદી ૨ ના દિવસે દરેક વર્ષે ચાર થાંભલાઓમાંથી દુધની ધારા ઝરે છે; કોઇ અમીની ધારા પણ કહે છે.

૮૯ શ્રી સાંવલા પાર્શ્વનાથ.

રતલામથી નીમલી સ્ટેશન આવે છે. ત્યાંથી બે ગાઉ સાંવલીયા પાર્શ્વનાથ થાય છે, ભાદરવા સુદી ૨ ના દિવસે દેરાસરમાંની ભીંતોમાંથી તથા થાંભલામાંથી અમી ઝરે છે. પ્રતિમા શ્યામ અને મનોહર છે, દેરાસરજીનો જીર્ણોદ્ધાર થયો છે. ધર્મશાળા અધુરી છે, તીર્થ જાત્રા કરવા લાયક છે.

૯૦ શ્રી શામળા પાર્શ્વનાથ.

પાટણ જોગીવાડે જાગતા હાજરા હજુર છે, જ્યાં દર-રોજ સાંજરે સેંકડો માણસો દર્શન કરવા જાય છે, મૂર્ત્તિ ઘણીજ ચમત્કારીક છે.

સમેતશિખર ઉપર તથા નીચે શામળા પાર્શ્વનાથજી છે.

ચારૂપ મંડન પાર્શ્વનાથનું બીજું નામ પણ શામળા પાર્શ્વનાથ છે.

અમદાવાદમાં શામળાની પોળમાં પણ શામળા પાર્શ્વનાથજીનું દેરાસર છે. પોળનું નામ પણ ભગવાનના નામ ઉપરથી શામળાની પોળ પડેલું છે.

બનારસમાં કુશલાજીના મંદિરમાં પણ શામળીયા પાર્શ્વનાથજી મૂળનાયક છે.

મુર્શિદાબાદમાં પણ શામળા પાર્શ્વનાથજીનું દેરાસર છે, કીર્તિ બાગમાંના દેરાસરમાં જગતશેઠના બ્હેનની ભરાવેલી શામળીયા પાર્શ્વનાથજીની પ્રતિમા કસોટીના પત્થરની છે.

આબુ પાસે દાંતરાઈમાં સંવત ૧૭૦૨ માં બંધાવેલું શામળીયા પાર્શ્વનાથજીનું દેરાસર છે.

શામળીયાજીનું એક તીર્થ કેશરીયાજીથી પાંચ ગાઉ ઉપર છે.

પાટણના રાજા સિદ્ધરાજ જયસિંહનું ડભોઇ વસાવેલું છે એવી દંતકથા છે. તે ડભોઈ પીલાજીરાવ ગાયકવાડે ગુજરાત લેતાં પહેલાં તે લીધું હતું. ત્યાં શામળાપાર્શ્વનાથનું જુનામાં જુનું દેરાસર છે. તે લોઢણ પાર્શ્વનાથ તેમજ પ્રગટ પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા પણ ડભોઇમાં છે. પ્રગટ પાર્શ્વનાથની સફેદ પ્રતિમા આશરે રાા ફુટ ઉંચી ભોંયરામાં ઘણી જીર્ણ હોવાથી ભંડારેલી છે.

વરાડદેશમાં એલેચપુરથી સાત ગાઉ મુક્તાગિરિ નામે

પહાડ છે, તેની ઉપર શામળા પાર્શ્વનાથનું મોટું દેરાસર છે. પ્રતિમાજી શ્યામરંગે રાાં ફુટ ઉંચી પદ્માસનવાળી ફણા સહિત છે સંવત ૧૯૩૬ સુધી તે તીર્થ શ્વેતાંબરના કબજામાં હતું. તે વખતે કનેર ગામના રહીશ ઓશવાલ માણેકજી ડાહ્યા શ્વેતાંબરી તેનો વહીવટ કરતા હતા, જેઓના વંશજો બૈતુલ જીલ્લે બન્નોર ગામમાં હાલ વસે છે. આ તીર્થ હાલમાં દીગંબરોના કબજામાં છે.

૯૧ શ્રી સુઘદંતી પાર્શ્વનાથ.

પૂર્વે અયોધ્યા નગરમાં દશરથ રાજાના પુત્ર રામચંદ્ર અને લક્ષ્મણ આઠમા વાસુદેવ (નારાયણ) ત્રણ ખંડ પૃથ્વીનું રાજ્ય કરતા હતા. સમકીતવંત એવા તેમણે રત્નમય શ્રી પાર્શ્વનાથની પ્રતિમાની ઘણો કાલ પૂજા કરી કાળાંતરે વાસુદેવ લક્ષ્મણના મરણ પછી રામચંદ્ર દિક્ષા લઇ અનુક્રમે કર્મનો ક્ષય કરી મોક્ષે ગયા. પછી આગામી દુષમ કાળ આવતો જાણી તે પ્રતિમાને તેના અધિષ્ટાયક દેવે આકાશ માર્ગે લઇ જઇ શ્રી વચ્છ દેશે સુરદંતી નગરે લાવી ભોંયરામાં ગુપ્તપણે સ્થાપન કરી અને રત્નમયી પ્રતિમાને દુષમકાલ આવતો જાણી પોતાની શક્તિથી પાષાણમયી બનાવી દીધી. કેમકે ભવિષ્ય કાળમાં પ્રતિમાને અડચણ થવાનો સંભવ રહે નહી.

પછી ત્યાં શ્રી શોધતી વાલ ગચ્છે શ્રી વિમલસૂરિ આચાર્ય મહારાજને સ્વપ્નું આપ્યું કે " આ સુઘદંતી નગરમાં શ્રી પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા અમુક ઠેકાણે ભોંયરામાં છે ત્યાંથી બહાર

પ્રગટ કરી પૂજાવો." પ્રભાતમાં તે વાત આચાર્ય મહારાજે શ્રાવકોને કરી. તેથી શ્રાવકોએ તે પ્રતિમાને બહાર કઢાવી. દેરાસર બંધાવી તેમાં પધરાવીને પૂજન કરવા લાગ્યા. કેટલેક કાળે તે નગર ઉજ્જડ થઇ ગયું અને અધિષ્ઠાયકો પણ પ્રમાદ વશ પડી ગયા. કાળાંતરે જ્યારે તે નગર ઉપર તુર્ક લોકો ચડી આવ્યા, ત્યારે તે લોકોએ દેરાસરમાંથી તે પ્રતિમાને માથા ઉપર ચઢાવી બહાર લાવીને નીચે નાખી, તેથી માથું અને ધડ જુદાં થઇ ગયાં. તે પછી ભોંય ઉપર થોડો કાળ રહી. કેટલેક કાળે કોઇ બકરાં ચરાવનાર ત્યાં આગળ બકરાં ચરાવવા આવ્યો. તેણે પ્રતિમાનું માથું અને ધડ ત્યાં જુદાં જુદાં પડેલાં જોયાં. જેથી તેણે તે માથું ધડ ઉપર ચઢાવ્યું કે ધડ ઉપર મસ્તક તેની સાથે મળી જાઇ એક થઇ ગયું. અધિષ્ઠાયકના પ્રભાવે આજે પણ તેવીજ સ્થીતિમાં પૂજાય છે. ને તે પ્રતિમા ત્યાં બિરાજમાન છે. સુઘદંતી નગર હોવાથી સુઘદંતી પાર્શ્વનાથ નામ પડયું.

૯૨ શ્રી સુરજમંડન પાર્શ્વનાથ.

પ્રખ્યાત સુરત નગરમાં ગોપીપુરામાં સૂર્યમંડન પાર્શ્વનાથની ઘણી મનોહર સંપ્રતિ રાજાની ભરાવેલી સાડાચાર ફુટ ઉંચી સફેદ પાષાણની પ્રતિમા ડાહ્યાભાઇ વકીલના ઘરની જોડે ખાંચામાં ભોંયરામાં બિરાજમાન છે. એક વખત સુરતમાં શાંતિદાસ શેઠ યતિ મહારાજની ઘણીજ ખાતર બરદાસ્ત કરતા ને રૂપૈયા ચાર પાંચ હજાર તેમના વતી ખરચ પણ

કરેલો હતો. જેથી યતિજી પ્રસન્ન થયા હતા. તે વખતે શેઠ શાંતિદાસ જવેરાતનો ધંધો કરતા હતા. શેઠને યતિજીએ કહ્યું કે "તમે મારા ઉપર ઘણો ઉપકાર કર્યો છે તો તેનો બદલો આપવાની મારી ઇચ્છા થઈ છે, જેથી હું સૂરજ મંડન પાર્શ્વનાથના ભોંયરામાં છ માસ સુધી બેસીને મંત્ર સાધના કરીશ. તમે રોજ એક માણસ સાથે પાંચશેર દૂધ તથા એક શેર સાકર મોકલજો." તે પ્રમાણે વ્યવસ્થા કરી પછી યતિજીએ ચિંતામણી મંત્રનું એકાગ્ર ચિત્તે આરાધન કર્યું. એક દિવસ શેઠે આવીને પૂછ્યું કે "કેમ મંત્ર સિદ્ધ થયો ?" ગુરૂએ કહ્યું કે "કાલે સિદ્ધ થશે માટે કાલે તમે આવજો."

પછી બીજે દિવસે શેઠ કામમાં પડી જવાથી તેમનો શાંતિ નામનો ગુમાસ્તો અઢાર વરસની ઉમરનો હતો, તેને શેઠે ખબર કાઢવાને મોકલ્યો. અહીં હવે યતિજીને થોડીજ વાર હતી. જેથી તેણે પૂછ્યું "કોણ શાંતિ ?"

"જી હા !" શાંતિએ હાજર થતાં તરતજ જવાબ આપ્યો. કેમકે તેનું પણ તેજ નામ હતું. ગુરૂ મંત્રના ધ્યાનમાં લયલીન હોવાથી કહ્યું કે "આવ ! પાસે ભગવાનની સામો ઉભો રહે, જરા પણ ભય પામીશ નહિ. એક કાળો નાગ તારા પગની એડીથી તે માથા ઉપર આવી જીભ કાઢી તારા મોં સુધી લાવશે. તું તારી જીભ તેની જીભ સાથે ભેગી કરી દે, મંત્રના પ્રભાવથી તને કાંઈ અડચણ થશે નહી." અંધારામાં શેઠને બદલે શાંતિ ગુમાસ્તો છે એવું ગુરૂએ

જાણ્યુંજ નહી. પછી શાંતિ તરતજ ગુરૂના કહેવા મુજબ ભગવાન આગળ સ્થીર ઉભો રહ્યો. તેના માથા ઉપર સાપ ચડયો, પણ ભય પામ્યો નહી; પણ તેની સાથે જીભ ભેગી કરવાની તેની હીમ્મત થઇ નહી. ને ધ્રુજી ઉઠયો. જેથી સાપ તરતજ ઉતરી ગયો. યતિજીએ પણ મંત્ર પૂર્ણ કર્યો. તેમણે જણાવ્યું કે "તેની અને તારી જીભ એક થઇ હોત તો વંશપરંપરા ધન ખૂટત નહી. મહાઋદ્ધિવાન રહેત પણ હવે તો તારી સાત પેઢી સુધી કુટુંબ બહુ સુખી રહેશે. પછી જરા નરમ ગરમ થશે.

પછી શાંતિ શાંતિદાસ શેઠની ખ્હીકથી પરદેશ ચાલ્યો ગયો. તે ખંભાત થઇ દિલ્હી ગયો, ત્યાં બાદશાહના ઝવેરાત વગેરેની કીંમત કરવાથી બાદશાહ ખુશી થયા. તેમજ બીજી વખતે માટીના ચાર ગોળાઓમાં ગુપ્ત રીતે રત્ન અને સોનું મૂકી જહાંગીર બાદશાહે શાંતિ પાસે પરીક્ષા કરાવી. તેમાં પણ મંત્રના બળે શાંતિને જશ-કીર્તિ મળી ને બાદશાહ ઘણાજ પ્રસન્ન થયા, જેથી તેમણે શાંતિને નગરશેઠની પદવી આપી, અને પાંચ તીર્થની સનંદ આપી, પછી અમદાવાદ આવી ત્યાંના નગરશેઠ થયા ત્યાં સાગરગચ્છ સ્થાપન કર્યો. નવ લાખ રૂપીઆ ખરચી ચિંતામણી પાર્શ્વનાથજીનું દેરાસર હાલમાં જ્યાં શેઠ મંગલભાઇ ગીરધરની મીલ છે ત્યાં બંધાવ્યું હતું. તેના ખંડેર હાલ ત્યાં છે. તે દેરાસર ઔરંગજેબ બાદશાહના વખતમાં ખંડીત થવાથી રૂપીઆ સાડા પાંચ લાખ બાદશાહે આપ્યા. તે ખરચ કરી વાઘેણ પોળમાં અજીતનાથનું, આદીશ્વર ભગવાનનું; તેમજ ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથનું દેરાસર વગેરે કરાવ્યાં.

શાંતિદાસ શેઠનો વંશ સુરતમાં પણ છે.

તેમનો ગુમાસ્તો શાંતિ અમદાવાદના જે શાંતિદાસ નગરશેઠ થયા તે. તેમના પિતાનું નામ શેષકરણ. જુઓ શાંતિદાસ શેઠની વંશાવલી. હાલમાં તેમના વંશજો હયાત છે.

સૂરજમંડન પાર્શ્વનાથનું દેરૂં રોઇશાળા (રસાલા) માં છે.

૯૩ શ્રી સુલતાના પાર્શ્વનાથ.

દિલ્હીથી બાદશાહ અલ્લાઉદ્દીન લડતો લડતો અને દેવલો તોડતો સિદ્ધપુર આવ્યો. ત્યાંનો રૂદ્રમાળ ભાંગીને પછી પાર્શ્વનાથના દેરાસર આગળ આવ્યો, ત્યાં ભોજકો પૂજા ભણાવતા હતા તેમને પૂછયું. " અરે યહ કોન દેવ હય ? " સુલતાને જણાવ્યું.

ભોજકો બોલ્યા, " યહ જૈનકા બડા દેવ હય "

" અચ્છા કુછ ચમત્કાર હો તો બતલાવ; અભી મુર્ત્તિ તોડતે હય, " સુલતાને કહ્યું. તેવારે ભોજકોએ થોડીવાર બાદશાહને થોભવા અરજ કરી અને કહ્યું કે " યહ દેવ બડા ચમત્કારીક હય. " એમ કહી માટીના કોડીયામાં ઘી પૂરી એકસો આઠ દીપક તૈયાર કર્યાં, પછી દીપકરાગ ગાવા માંડયો, જેથી દીવાઓ પોતાની મેળે પ્રગટ થયા. તરતજ એક નાગ પ્રગટ થઇ ત્યાં આગળ ફૂણાટોપ કરતો સુલતાન સામે ફૂણા હલાવતો સન્મુખ બેઠો.

અલ્લાઉદ્દીન ચમત્કાર પામીને કહેવા લાગ્યો કે "યહ તો બડા દેવ હય, બાદશાહોંકા બાદશાહ સુલતાન હય" જેથી તેમનું સુલતાના પાર્શ્વનાથ એવું નામ પડયું. તેવારે ત્યાં દર વર્ષે મેળો ભરાતોઃહતો. ને હજારો લોકો આવતા હતા તે બાદશાહ ઔરંગજેબના વખત સુધી ચાલ્યું. પછી ઔરંગજેબ ત્યાં આવ્યો તેણે પણ ચમત્કાર દેખી દેરાસર પડાવ્યું નહી. સિદ્ધપુરમાં બે હજાર શ્રાવકોનાં ઘર હતાં. ને હેમાચાર્ય મહારાજ પાટણમાં વખાણ વાંચતા તે પછી આકાશ માર્ગે સિદ્ધપુર દર્શન કરવા જતા હતા. એ પ્રતિમાનો બહુ ચમત્કાર હતો, પણ ત્યાં આશાતના વધવાથી હાલ ઘટી ગયો. સિદ્ધપુરનું દેરાસર સિદ્ધરાજ જયસિંહનું કરાવેલ છે.

સિદ્ધપુરના દેરાસરમાં રૂપીઆ પાંચ હજાર આપીને બે મોટી પ્રતિમાજી તથા બીજી નવ નાની પ્રતિમાઓને શ્રીપાનસર લાવ્યા હતા. હાલ પાનસરમાં નવું દેરાસર તૈયાર થયું છે તેની પ્રતિષ્ઠા સંવત ૧૯૭૪ ના વૈશાખ સુદી ૬ ના દિવસે થઇ છે.

સિદ્ધરાજ જયસિંહે સિદ્ધપુર વસાવેલું છે.

૯૪ શ્રી સેરીસરા પાર્શ્વનાથ.

ગુજરાત દેશમાં પૂર્વે સેરીસરા નામે શહેર હતું. તે બાર ગાઉ મોટું અને વખાણવા લાયક હતું. પણ ત્યાં જીનેશ્વરનું દેરાસર નહોતું. તે શહેરમાં વિદ્યાસાગર નામે જૈનાચાર્ય પાંચસો શિષ્યોને પરીવારે પરવર્યા છતા આવ્યાઃ

આચાર્ય પાસે એક અતિ ચમત્કારીક મંત્રનું પુસ્તક હતું. એક વખત વિદ્યાસાગર મુનિ જ્યારે સ્થંડીલ જવા ગયા, ત્યારે તેમના બે વિદ્વાન શિષ્યે તે પુસ્તક વાંચ્યું. કેમકે તે પોથી ગુરૂ પોતાની પાસેજ રાખતા હતા, જેથી તેમને નવાઇ લાગતી. તેથી એક દિવસ ગુરૂ સ્થંડીલ ગયેલા છે તેવો અવસર સાધી તેનું પહેલું પાનું વાંચ્યુ તો તેમાં બાવન વીરને સાધવાનો મંત્ર હતો તે બરાબર ધારી લીધો ને પુસ્તક હતું તેમ પાછું બરાબર મુકી દીધું. રાતે ગુરૂ સાથે પ્રતિક્રમણ કરી રહ્યા પછી રાત પહોર ગઇ, એટલે સંથારા પોરસી ભણાવી સર્વ સાધુ સુઇ ગયા, એટલે તે બન્ને ચેલા બાવન વીરનો મંત્ર સાધવા એકાંતમાં બેઠા. તેમના મંત્ર બળથી બાવન વીર આવીને હાજર થયા અને વિનંતિ કરવા લાગ્યા કે " શું હુકમ છે. "

પછી બન્ને ચેલાઓએ જણાવ્યું કે " આ શહેર ઘણું મોટું અને સુંદર છે પણ જૈન દેરાસર એક પણ નથી. માટે તમે એક સુંદર દેરાસર ઝટ અહીંયાં લાવો. "

તે પછી બાવન વીરો રંગમંડપ, ભોંયરા, ગભારા સહીત સુંદર મોટું દેરાસર પ્રતિમાઓ યુક્ત લઇ આવ્યા. તે દેરાસરની બાંધણી એટલી મોટી હતી કે જોનારને આશ્ચર્ય જેવું થતું. પછી સર્વ વીરો બહાર વડ આગળ બેઠા.

બીજે પહોરે ગુરૂ મહારાજ જાગૃત થયા તો તેમણે ત્યાં મોટી પ્રતિમાઓવાળું વિશાલ દેરાસર જોયું. ને આશ્ચર્ય પામ્યા. પછી ખબર પડવાથી પોતે ચક્રેશ્વરીને સ્મરણ કરીને

લાલ મનસુખભાઈ ભગુભાઇ તથા શેઠ સારાભાઇ ડાહ્યા-ભાઇએ આ દેરાસરનો ઉદ્ધાર કરાવવા માંડેલ છે. આ દેરાસર મોટા પાયા ઉપર આશરે ચાર લાખના ખર્ચે બંધાશે કામ ઘણું ખરૂં તૈયાર થયું છે.

સેરીસા તીર્થ દેવચંદ્ર નામના ક્ષુલ્લક સાધુએ ચક્રે-શ્વરીની આરાધના કરી વરદાન મેળવી ત્રણ માળનું મોટા ચોવીશ કાઉસગ્ગીયા સહીત પાર્શ્વનાથ વગેરેની પ્રતિમાથી સુંદર એવો પ્રાસાદ એક રાત્રીમાં તૈયાર કર્યો, આ તીર્થ આ કળીકાળમાં ઘણા પ્રભાવવાળું છે. આ લેખ સંવત ૧૪૦૦ માં લખેલ છે.

૯૫ શ્રી સાંકળા પાર્શ્વનાથ.

પાટણમાં સાંકળચંદ નામે શ્રાવક ઘણાજ ધર્મના રાગી હતા. પાર્શ્વનાથ ઉપર તેમને ઘણીજ આસ્થા હતી. જેથી જ્યારે કાંઇ પણ મન ઉદાસ થાય કે પાર્શ્વનાથની બહુ ભક્તિ કરતા, જેથી તેનાં સર્વ વિઘ્નો દૂર થતાં, સાંકળચંદના નામ ઉપરથી તે પ્રતિમાનું નામ સાંકળા પાર્શ્વનાથ પડયું.

૯૬ શ્રી સોગટીયા પાર્શ્વનાથ.

નાડલાઈમાં સોગટીયા પાર્શ્વનાથ તથા જીરાવલા પાર્શ્વનાથનું દેરાસર છે.

૯૭ શ્રી સોમચિંતામણી પાર્શ્વનાથ.

એ નામનું જુનું દેરાસર ખંભાતમાં સંઘવીની પોળમાં છે.

૯૮ શ્રી સુખસાગર પાર્શ્વનાથ.

સુખસાગર પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા પરઘર સહીત સીમંધર સ્વામીના દેરાસરમાં, ધાતુની છે. પંદરમાં સૈકામાં ભરાવેલી હોય તેમ તેની પાછળ લેખ છે. વર્દ્ધમાન સરૂપચંદ ઈડરવાળાએ લેખની નકલ ઉતારેલી છે. તેમની આજુબાજુ બે કાઉસગ્ગીયા પણ ધાતુના છે. આ પ્રતિમા અમદાવાદ ડોસીવાડાની પોળમાં સીમંધર સ્વામીના દેરાસરમાં આવેલી છે.

૯૯ શ્રી સેસલી પાર્શ્વનાથ.

સેસલી ગામે સફેદ પ્રતિમા સંપ્રતિ રાજાની ભરાવેલી છે, જીહે ધાડી ફુલેરા સ્ટેશનથી સેસલી પગ રસ્તે જવાય છે. તે સેસલી પાર્શ્વનાથ કહેવાય છે.

૧૦૦ શ્રી સેસફણા પાર્શ્વનાથ.

સણુવાલ ગામે સેસફણા પાર્શ્વનાથનું દેરાસર સં. ૧૭૦૦ ની સાલમાં બંધાવેલું છે. ડીસા કેમ્પથી સણુવાલ બાવન મૈલ છે.

રાધનપુરમાં સંવત ૧૯૪૫ ની સાલમાં શેષફણા પાર્શ્વનાથનું દેરાસર બંધાવેલું છે.

લાલ મનસુખભાઈ ભગુભાઈ તથા શેઠ સારાભાઈ ડાહ્યાભાઈએ આ દેરાસરનો ઉદ્ધાર કરાવવા માંડેલ છે. આ દેરાસર મોટા પાયા ઉપર આશરે ચાર લાખના ખર્ચે બંધાશે કામ ઘણું ખરૂં તૈયાર થયું છે.

સેરીસા તીર્થ દેવચંદ્ર નામના ક્ષુલ્લક સાધુએ ચક્રેશ્વરીની આરાધના કરી વરદાન મેળવી ત્રણ માળનું મોટા ચોવીશ કાઉસગ્ગીયા સહીત પાર્શ્વનાથ વગેરેની પ્રતિમાથી સુંદર એવો પ્રાસાદ એક રાત્રીમાં તૈયાર કર્યો, આ તીર્થ આ કળીકાળમાં ઘણા પ્રભાવવાળું છે. આ લેખ સંવત ૧૪૦૦ માં લખેલ છે.

૯૫ શ્રી સાંકળા પાર્શ્વનાથ.

પાટણમાં સાંકળચંદ નામે શ્રાવક ઘણાજ ધર્મના રાગી હતા. પાર્શ્વનાથ ઉપર તેમને ઘણીજ આસ્થા હતી. જેથી જ્યારે કાંઇ પણ મન ઉદાસ થાય કે પાર્શ્વનાથની બહુ ભક્તિ કરતા, જેથી તેનાં સર્વ વિઘ્નો દૂર થતાં, સાંકળચંદના નામ ઉપરથી તે પ્રતિમાનું નામ સાંકળા પાર્શ્વનાથ પડયું.

૯૬ શ્રી સોગટીયા પાર્શ્વનાથ.

નાડલાઈમાં સોગટીયા પાર્શ્વનાથ તથા જીરાવલા પાર્શ્વનાથનું દેરાસર છે.

૯૭ શ્રી સોમચિંતામણી પાર્શ્વનાથ.

એ નામનું જુનું દેરાસર ખંભાતમાં સંઘવીની પોળમાં છે.

૯૮ શ્રી સુખસાગર પાર્શ્વનાથ.

સુખસાગર પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા પરઘર સહીત સીમંધર સ્વામીના દેરાસરમાં ધાતુની છે. પંદરમાં સૈકામાં ભરાવેલી હોય તેમ તેની પાછળ લેખ છે. વર્દ્ધમાન સરૂપચંદ ઈડરવાળાએ લેખની નકલ ઉતારેલી છે. તેમની આજુબાજુ બે કાઉસગ્ગીયા પણ ધાતુના છે. આ પ્રતિમા અમદાવાદ ડોસીવાડાની પોળમાં સીમંધર સ્વામીના દેરાસરમાં આવેલી છે.

૯૯ શ્રી સેસલી પાર્શ્વનાથ.

સેસલી ગામે સફેદ પ્રતિમા સંપ્રતિ રાજાની ભરાવેલી છે, જીહે વાડી કુલેરા સ્ટેશનથી સેસલી પગ રસ્તે જવાય છે. તે સેસલી પાર્શ્વનાથ કહેવાય છે.

૧૦૦ શ્રી સેસફણા પાર્શ્વનાથ.

સણુવાલ ગામે સેસફણા પાર્શ્વનાથનું દેરાસર સં. ૧૭૦૦ ની સાલમાં બંધાવેલું છે. ડીસા કેમ્પથી સણુવાલ બાવન મૈલ છે.

શેધનપુરમાં સંવત ૧૯૪૫ ની સાલમાં શેષફણા પાર્શ્વનાથનું દેરાસર બંધાવેલું છે.

અમલસાડથી પાંચ માઇલ દૂર પાનાર ગામે શેષફણા પાર્શ્વનાથનું દેરાસર છે.

૧૦૧ શ્રી સંખેશ્વર પાર્શ્વનાથ.

રાધનપુર જીલ્લામાં સંખેશ્વર પાર્શ્વનાથનું મોટું તીર્થસ્થળ છે. ગઇ ચોવીસીમાં નવમા તીર્થંકરના વારામાં આષાઢી શ્રાવકે તે પ્રતિમા ભરાવી હતી. ત્યારપછી તે દેવ વિમાનોમાં અનુક્રમે પૂજાઇ. તે પછી બાવીશમા તીર્થંકર શ્રી નેમીનાથના કહેવાથી શ્રી કૃષ્ણવાસુદેવે યાદવો ઉપર પ્રતિવાસુદેવ જરાસંઘે જરા મુકેલી હોવાથી તે જરા નિવારવા માટે અઠ્ઠમ તપ કરી પાર્શ્વનાથનું એકાગ્રચિત્તે ધ્યાન કરવાથી ત્રીજી રાત્રીએ પદ્માવતીએ પ્રગટ થઇ તે પ્રતિમા તેમને આપી. તેના નવણના પ્રભાવથી સર્વ યાદવોની જરા રાક્ષસી દૂર થઇ. તે પ્રતિમા શ્રી કૃષ્ણે સંખપૂરીમાં પધરાવી શ્રી સંખેશ્વર નગર વસાવી સંખેશ્વર પાર્શ્વનાથ નામ સ્થાપ્યું. ત્યાં ચૈત્રી તથા કાર્તિક પુનમ ઉપર સંઘ જાય છે. ધર્મશાળાઓ વગેરેની સગવડ હાલમાં સારી છે.

હવે તે પ્રતિમા ગઈ ચોવીસીમાં નવમા તીર્થંકરના વારામાં આષાઢી શ્રાવકે ભરાવી તેણે કેટલોક કાળ પૂજી; પછી સૌધર્મ દેવલોકે પૂજાઇ. ત્યારપછી આ ચોવીસીમાં રૂષભદેવ સ્વામીના સમયમાં વૈતાઢ્ય પર્વત ઉપર નમિ વિનમિ વિદ્યાધરોએ ઘણો કાલ પૂજી, ફરી તે પછી સુધર્મ દેવલોકના ઇંદ્રે પૂજી. ત્યારબાદ સૂર્યના વિમાનમાં તે પ્રતિમા ઘણો કાળ

પૂજાણી, ત્યાંથી નાગકુમારના સ્વામી નાગરાજે (નાગલોકમાં) ઘણો કાલ પૂજી. એમ દેવતા વિદ્યાધર વગેરેમાં ઘણો કાલ પૂજાયા પછી નાગકુમારના સ્વામીએ ગીરનાર પર્વતની સાતમી ટુંકે રાખી, ત્યાં દેવો પૂજન કરવા લાગ્યા. ત્યાંથી કૃષ્ણ વાસુદેવના ભાગ્યથી દેવતાએ તેમને આપી. તેમણે સંખેશ્વર તીર્થ સ્થાપ્યું. તે સંખપુરમાં પંચ્યાસી હજાર વર્ષથી અધિક સુધી પૂજાણી. તે પછી ઉદયરત્ન સ્વામીએ બાવાની મંજુષમાંથી પ્રગટ કરી, વળી સંવત ૧૧૫૫ માં સજ્જન શેઠે દેરાસર કરીને પધરાવી ને દુર્જનશલ્ય નામે રાજાનો કોઢ રોગ ગયો, તેથી તેઓએ મળીને દેરાસર કરાવ્યું. હાલ પણ સપ્તફણા સહીત પાર્શ્વનાથ ત્યાં બિરાજે છે.

સંખેશ્વરજી તીર્થને અંગે ત્યાં કારખાનું છે. તેનો વહીવટ શેઠ માણેકલાલ મનસુખભાઇ ભગુભાઇ કરે છે.

હારીજ સ્ટેશનથી નવ ગાઉ થાય છે. પગ રસ્તે જવાય છે. સ્ટેશન ઉપર વાહનની જોગવાઇ સારી હોય છે.

શ્રીકૃષ્ણજીને થયાં આજે લગભગ છયાસી હજાર ચારસો ને પચાસ વરસ જેટલો કાળ થયો છે.

૧૦૨ શ્રી સ્થંભન પાર્શ્વનાથ.

તે સમયને આજે ઘણાં વર્ષો વહી ગયાં છે કે જે સમયની આપણે હમણાં વાત કરીએ છીએ. વિશમાં તીર્થંકર મુનિસુ-

વ્રત સ્વામીની હયાતીમાં કૌશલ દેશની અયોધ્યા નગરીમાં વિજયરાજા હતો. તેમના વંશમાં લગભગ બત્રીશમી પેઢી પછી ઇક્ષ્વાકુ વંશમાં આઠમા વાસુદેવ (વિષ્ણુ) રામ–લક્ષ્મણ ઉત્પન્ન થયા. આ વખતે ત્રિખંડાધિપ પ્રતિવિષ્ણુ રાવણની આજ્ઞા જગતમાં દુર્લંધ્ય મનાતી. એવા સમર્થ રાવણની બુદ્ધિમાં વિપર્યાસ થયો અને રામ–લક્ષ્મણ વનમાં ગયા ત્યારે સીતાજીનું છળ–પ્રપંચથી હરણ કરી રાવણ તેમને લંકામાં ઉપાડી ગયો. તે વારે સૈન્ય સહીત રામ–લક્ષ્મણ લંકાની આસપાસ વીંટાએલા સમુદ્રના કિનારે આવ્યા, આ સમય આજથી અંદાજે સાત લાખ વરસ અથવા તો તેની આસ-પાસનો હશે એમ અનુમાન થાય છે; પણ વધારે ફરક નથી.

મહા ભયંકર સમુદ્રને જોઇ રામ અને લક્ષ્મણ બન્ને વિચારમાં પડયા કે સકલ સૈન્ય સહિત આ સમુદ્રની પાર આપણે કેવી રીતે ઉતરવું ? એમ વિચાર કરતાં ત્યાં પડાવ નાખી આસપાસ જોતાં સમુદ્રના કિનારા ઉપર નજીક પાર્શ્વ-નાથજીનું ભવ્ય મંદિર તેમના જોવામાં આવ્યું. આવા નિર્જન પ્રદેશમાં ભગવંતનું આવું અપૂર્વ ચૈત્ય જોઇ તેમને (બન્ને બાંધવોને) હૃદયમાં ભક્તિ ઉત્પન્ન થઇ, બન્ને બાંધવ ભગવંતનાં દર્શન કરી તેમની અલૌકિક પ્રતિમા જોઇ પ્રસન્ન થઇ તેમની આરાધના કરવાને તૈયાર થયા. પછી રામ–લક્ષ્મણ બન્ને બાંધવોએ ભગવંતની સેવા, ભક્તિ, ધ્યાન, તપ, જપથી આરાધના કરવા માંડી અને ભગવંતને અરજ કરી કે " હે

વિશ્વ વત્સલ ! હે વિશ્વ વંદ્ય ! તમારા પ્રભાવ થકી આ સમુદ્રનું જલ થંભી જાવ ! કે જેથી અમે તેની ઉપર પાજ બાંધી લંકામાં જઈ રાવણને જીતી સીતાજીને છોડાવીએ. ” આવી રીતે અભિગ્રહ કરી બન્ને બાંધવ (રામ-લક્ષ્મણ) પ્રભુનું ધ્યાન ધરતા છતાં તેમનું આરાધન કરવા લાગ્યા. એમ કરતાં રામ-લક્ષ્મણને સાત માસ ને નવ દિવસ થયા તે વારે તરતજ સમુદ્રનું જળ થંભાઇ ગયું અને તોફાની સમુદ્ર શાંત થઇ ગયો. આવું અપૂર્વ દૃશ્ય જોઇ સકલ સૈન્ય સહિત રામ-લક્ષ્મણ આશ્ચર્ય પામ્યા ને ભક્તિથી પાર્શ્વનાથનું નામ તેમણે સ્થંભન પાર્શ્વનાથ પાડયું. તરતજ સમુદ્ર ઉપર પાજ બાંધી લંકામાં જઇ રાવણને મારીને લક્ષ્મણ ને રામ જગતમાં આઠમા વાસુદેવ અને બળદેવ તરીકે પ્રગટ થયા. પછી તેઓ સીતાજીને લઈને પાછા આવ્યા તેવારે અહીંયાં અઠ્ઠાઇ મહોત્સવ કરી ભગવાનની ભક્તિ કરી રામ શુદ્ધ શ્રાવક થયા અને લક્ષ્મણ સમકિતવંત થયા. પછી બન્ને બાંધવો સકલ સૈન્ય સાથે અયોધ્યા ગયા. ત્યાં ઘણો કાળ તેમણે વિષ્ણુ વાસુદેવપણાની ઋદ્ધિ ભોગવી. પ્રતિમા પણ અહીંયાં નાગદેવતાઓથી પૂજાવા લાગી.

× × ×

આઠમા વિષ્ણુના જમાનાને આજે લાખો વરસ વહી ગયાં છે, લગભગ છ લાખ વરસ અંદાજનો ગાળો હશે. આજે વર્ત્તમાન સમયમાં શ્રી નેમીનાથ ભગવાનનું શાસન ચાલે છે; હમણાં ખુદ તેઓશ્રી હજારો ભવ્ય જીવોને ઉપ-

દેશ કરી રહ્યા છે તેમના સમયમાં નવમા (છેલ્લા) વિષ્ણુ શ્રી કૃષ્ણુ ત્રિખંડાધિપતિ અર્ધ ચક્રી વાસુદેવ હતા. તેઓ એક દિવસ યાત્રા કરતા સમુદ્રને કિનારે થંભન પાર્શ્વનાથને વંદન કરવાને આવ્યા, જંગલ અને સમુદ્રને કિનારે નિર્જન પ્રદેશમાં પ્રભુની તાજી પૂજા જોઇ વિષ્ણુ વિચારમાં પડ્યા કે "આવા નિર્જન પ્રદેશાં ભગવાનને કોણ પૂજતું હશે ? તેની તપાસ કરવી જોઇએ. એમ ધારી પોતે છુપાઇ ગયા. પછી પાતાલવાસી નાગકુમાર વાસુકી દેવતાઓ આવીને ભગવંતની પૂજા ભક્તિ કરી નાટારંગ કરવા લાગ્યા. પછી શ્રીકૃષ્ણુ પ્રગટ થયા, તેવારે વાસુકીદેવ પણ શ્રી કૃષ્ણુને ઓળખી સાધર્મીકપણાએ કરીને મળ્યા. વાસુકીદેવે ભગવંતના મહિમાની સ્તુતિ કરી તેમનો હેવાલ કહી બતાવ્યો કે પૂર્વે એંસી હજાર વરસ સુધી ઇંદ્રે પૂજી. પછી ધરણેંદ્રે પ્રાસાદ કરાવીને ભગવંતને અહીંયાં થાપ્યા. આઠમા વાસુદેવ અહી આવ્યા ત્યારે સમુદ્રનાં જળ ભગવંતના પ્રભાવથી થંભી ગયાં હતાં જેથી સ્થંભન પાર્શ્વનાથ નામ તેમણે આપ્યું છે. પછી કૃષ્ણુજીનું મન પણ તે પ્રતિમાજીને દ્વારિકામાં લાવવાને લલચાણું કે આ ભગવાન દ્વારિકામાં આવે તોજ મારો જન્મ સફલ થ.ય. વાસુકી દેવતાઓ પાતાળમાં ગયા તેમની રજા મેળવી શ્રીકૃષ્ણુ સ્થંભન પાર્શ્વનાથને દ્વારિકામાં લાવ્યા, ત્યાં સુવર્ણ મંદિરમાં ભગવાનને સ્થાપીને નવમા વિષ્ણુએ ઘણાકાળ પર્યંત થંભન પાર્શ્વનાથની પૂજા ભક્તિ કરી. પછી દ્વારિકાના દહન કાલ અવસરે દેવતાએ સ્વપ્ન આપવાથી પ્રતિમાજીને સમુદ્રમાં

પધરાવ્યાં, શ્રી કૃષ્ણજીનું આયુષ્ય એક હજાર વરસનું હતું. છેલ્લાં દ્વારિકાને અગ્નિકુમાર નિકાયના દેવે બાળી નાખી તે ઉપર સમુદ્રનું પાણી ફરી વળ્યું. અને કૃષ્ણજી તથા બળભદ્ર ત્યાંથી ચાલ્યા ગયા. રસ્તામાં કોઇ ઝાડની નીચે શ્રી કૃષ્ણ સુતા હતા અને બળદેવ તેમને માટે પાણી લેવા ગયા. તે અવસરે તેમના ભાઇ જરાકુમારના બાણથી તેમનું મોત થયું. આવા વિશ્વવત્સલ પુરૂષના જન્મ અને મરણ વખતે પણ પાસે કોઈ નહોતું. અર્ધચક્રી, મહા સમર્થ મહાભૂજ વિષ્ણુની છેવટની પાણી પીવાની ઈચ્છા પણ પૂરી નજ થઇ અને બળભદ્ર પાણી લઈને આવતાં તો શ્રી કૃષ્ણજીના આત્માએ શરીર છોડી દીધું. સમયની બલિહારી છે. કર્મની ગતિ વિચિત્ર છે. આઠમા અને નવમા વિષ્ણુમાં અંદાજે લગભગ છ લાખ વરસનું અંતર જણાય છે.

× × ×

પંચમ કાળનાં કેટલાંક વરસો પસાર થઈ ગયાં છે, પૂર્વના સમયની અને આજના સમયની વચમાં લગભગ ચોરાસી હજાર કરતાં વધારે વર્ષોનું અંતર પડયું છે. તે અરસામાં કાંતિપુર નગરમાં ધનદત્ત નામે શ્રાવક વસે છે. તે વહાણો ભરી વેપાર અર્થે પરદેશમાં જવાને તૈયાર થયો. શુભ મુહૂર્તે તેનાં વહાણ સમુદ્રમાર્ગે ચાલ્યાં. અને જ્યાં સ્થંભન પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા હતી ત્યાં ઉપર આવીને અટકી ગયાં જેથી સર્વ કોઇ ઉદાસ થયા. એમ કરતાં સમુદ્રમાં એક માસ એવી સ્થીતિમાં વીતી ગયો, તેવારે આકાશમાં પ્રગટ

થઇ અધિષ્ઠાયક દેવ બોલ્યા અર્થાત્ આકાશવાણી થઇ. “ તમારા વહાણ છે ત્યાં સમુદ્રમાં શ્રી સ્થંભન પાર્શ્વનાથની મહાપ્રભાવિક પ્રતિમા છે. તો તે પ્રતિમાને પ્રગટ કરી કાંતિપુર નગરમાં જિન ચૈત્ય કરાવી મૂળનાયક તરીકે તેને સ્થાપન કરો! તે પ્રતિમા છેલ્લા વિષ્ણુ પછી વરૂણથી પૂજાણી. ત્યારબાદ નાગલોકમાં પૂજાણી, હમણાં મનુષ્ય લોકમાં આવી છે. પછી પ્રતિમા પ્રગટ કરી ધનદત્ત શ્રાવકે કાંતીપુર નગરમાં મંદિર કરીને પધરાવી, કેટલોક કાળ ત્યાં પૂજાણી.

* * * * * *

વિક્રમની પહેલી સદીનો સમય છે. તે અરસામાં નાગદેવતાનો પુત્ર નાગાર્જુન નામે કોઇ જોગી થયો, તેની પાસે આકાશગામિની, આકર્ષીણી વિગેરે વિદ્યાઓ હતી. વળી તે અનેક પ્રકારના યત્નોવડે રસસિદ્ધિ કરવા લાગ્યો, પણ રસ સિદ્ધિ થઇ નહી. કોઇ દેવતા તેને વિઘ્ન કરવા લાગ્યો. ત્યારે અહીંયાં મહા સમર્થ પાદલિપ્ત નામે જુગપ્રધાન આચાર્ય આકાશગામિની વિદ્યાવડે દરરોજ પંચતીર્થીમાં વંદન કરતાં અનુક્રમે નાગાર્જુન સુવર્ણ સિદ્ધિ કરે છે તે નગરમાં આવ્યા. પછી નાગાર્જુન જોગી તેમનો શિષ્ય થયો, તેમને વિનંતિ કરી કે “ ભગવંત! કોઈ રસ્તો બતાવો કે જેથી મારી રસ સિદ્ધિ થાય. ” તે વારે આચાર્ય તેને યોગ્ય જાણી મરજી નહી છતાં ભાવીભાવને યોગે જણાવ્યું કે “ જેની સુર અસુર અને દેવતાઓ સેવા કરે છે એવા સ્થંભન પાર્શ્વનાથ

હાલ શ્રી કાંતિપુરમાં વિરાજે છે, સર્વ યક્ષ વૈતાલ વ્યંતર તેની સેવા કરે છે. એવા ભગવંતની દષ્ટિ સમક્ષ પદ્મિની સ્ત્રી રસમર્દન કરે તો તમારૂં કાર્ય સિદ્ધ થશે," નાગાર્જુને પછી પોતાની આકાશગામિની ને આકર્ષીણી વિદ્યાવડે કરીને તે પ્રતિમાને કાંતિપુરથી લાવી પોતાની પાસે આણી તેમની દષ્ટિ આગળ શાલીવાહનની સ્ત્રી પદ્મિનીના રસમર્દનથી નાગાર્જુનનો સોવનરસ છ માસે સિદ્ધ થયો. પછી નાગાર્જુને તે પ્રતિમા સેઢી નદીને કીનારે ખાખરાના ઝાડ નીચે ભંડારી. પરન્તુ નાગાર્જુન એ રસનો ઉપભોગ કરવા જીવતો ન રહ્યો ને દગાથી માર્યો ગયો. સંભળાય છે કે થંભનક નગર તે અરસામાં તેની આસપાસમાં વસ્યું હોય ! નાગાર્જુન શાલિવાહન રાજાનો ગુરૂ હતો. વિક્રમ રાજા પછી નજીકમાં શાલીવાહન રાજા થયેલા છે. નાગાર્જુન પછી પાંચસો વર્ષ વચમાં પ્રતિમા યક્ષોથી પણ પૂજાઇ હતી.

* * * * * *

વિક્રમ સંવતના બારમા સૈકાનો સમય હતો. મહા સમર્થ અભયદેવસૂરિ ખરતર ગચ્છના અધિપતિ તે સમયે પ્રખર વિદ્વાન્ ગણાતા હતા. એક વખત અભયદેવસૂરિ ગુજરાતની જાત્રા કરવા નીકળ્યા. કર્મસંયોગે તેમને કુષ્ટિનો રોગ ઉત્પન્ન થયો. રોગની દુસ્સહ પીડાથી સૂરિ વ્યાધિગ્રસ્ત થતાં વિહાર કરવાને પણ અશક્ત થયા. અનુક્રમે સૂરિ સત્તાણું ગામે આવ્યા. રોગની દિન-પ્રતિદિન વૃદ્ધિ થવાથી

નાથના દર્શનના પ્રભાવથી સૂરીશ્વરનું શરીર તરતજ રોગરહીત થયું અને પછી તેમણે આ શહેરમાં રહીને અત્યંત કઠીણ એવી નવાંગની વૃત્તિઓ રચી પોતાનું તથા આ શહેરનું નામ સમસ્ત જૈન કોમના હૃદયમાં કોતરાઇ રહે તેવું મહા સમર્થ કામ કર્યું. સ્થંભન શહેર હાલના ખંભાત શહેરથી પાંચ માઇલ દૂર આવેલું હતું.

સૂરિજીએ પોતાના ગચ્છનો પણ મમત્વ રાખ્યા વગર વૃત્તિ રચવાનું કાર્ય કરેલું છે. તેમની વૃત્તિઓ હાલમાં ભંડારમાં રાખેલી છે. શાસનમાં ઘણી ઉપકાર કરનારી થઇ પડે તેવી છે.

અભયદેવ સૂરિએ સ્થંભન પાર્શ્વનાથને પ્રગટ કરવાને જયતિહુઅણ સ્તોત્ર રચ્યું હતું, તેની બત્રીસ ગાથાઓ હતી, પણ એક વખતે પદ્માવતીએ ગુરૂ આગળ પ્રગટ થઇને કહ્યું કે “ છેલ્લી બે ગાથા આપ ભંડારી રાખો. તે અતિ કષ્ટ વગર ગણવી નહી. કારણ કે એ ગાથાથી વારંવાર ઇંદ્રને આવવું પડે છે, માટે અતિ દુષ્કર પ્રયોજન સિવાય ગણવી નહી. “ પછી સૂરીશ્વરે એ છેલ્લી બે ગાથા ભંડારમાં ભંડારી દીધી. હાલ ‘ જયતિહુઅણ ’ સ્તોત્રની ત્રીસ ગાથા પ્રગટ છે, જે ભણનારને વાંછિત અર્થની સિદ્ધિ કરનારી છે. અહીંયાં લગભગ ૧૦૦ દેરાસરો વર્ત્તમાન છે.

કેટલેક કાળે મ્લેચ્છોના આવાગમનથી આ મૂર્ત્તિને ખંભાત નગરમાં લાવવામાં આવી. હાલમાં તે મૂર્તિ ખંભાતમાં વિરાજમાન છતી સકલ ભક્તજનોના મનોરથોને પૂરે છે.

અભયદેવસૂરિ સંવત ૧૧૩૫ માં કપડવણજમાં કાળધર્મ પામ્યા છે.

૧૦૩ શ્રી સ્વયંભુ પાર્શ્વનાથ.

જોધપુર રાજ્યમાં ઓશીયા, ફલોધી, (મેડતા રોડ) રાણેકપુર, વરકાણા, નાંડોલ; નાડલાઈ, મૂછાળા મહાવીર (ઘાણેરાવ) રાતા મહાવીર (બીજાપુર મારવાડ) પાલીમાં પાર્શ્વનાથ, સેસલી પાર્શ્વનાથ સાંડેરાવ આદિ જૈન તીર્થો પ્રસિદ્ધ છે, તેવું જ જોધપુર-બીકાનેર રેલવેના પીપાડ જંકશનથી બીલાડા જતી રેલવેના શલારી સ્ટેશનથી ચાર માઇલ દૂર કાપરડા ગામ છે. આ ગામમાં હાલ તો બહુ જ ઓછી વસ્તી છે; પણ આસપાસ નજર કરતાં કોઇ જમાનામાં કાપરડા ગામ બહુજ આબાદી ભરેલું શહેર હોવું જોઇએ.

આ ગામમાં સ્વયંભુ પાર્શ્વનાથનું જૈન મંદિર પ્રાચિન જોવાય છે. તે જેતારણના રહેવાશી ઓશવાલ ભાનાજી ભંડારીએ સંવત ૧૬૭૫ માં બનાવ્યું છે.

ભાનાજી ભંડારી જેતારણ શહેરમાં જોધપુર રાજ્ય તરફથી કોઈ મોટા અધિકાર ઉપર નિયુકત હતા. એવા સમયમાં તેમના કોઇ દુશ્મનોએ રાજાના કાન ભંભેરવાથી ભાનાજી ઉપર રાજાનો કોપ ઉતર્યો. તુરતજ રાજાએ રાજસેવકોને હુકમ કર્યો કે "ભાનાજીને પકડી એકદમ અહીંયાં હાજર કરો." રાજસેવકો છૂટયા અને જેતારણ આવી ભાનાજીને રાજાનો

હુકમ રૂક્કો સંભળાવ્યો અને તેમને તાકીદે જોધપુર આવવા રાજસેવકોએ અરજ કરી.

ભાનાજી ભંડારી પણ પોતાના માણસો સાથે જેતારણથી જોધપુર આવવાને નીકળ્યા. માર્ગમાં કાપરડા ગામે આવ્યા, ત્યાં આગળ રાજ્યના અધિકારીઓ સેવકો વગેરેએ ભોજન કરવા અર્જ કરી ને પછી આગળ ચાલવા ફરમાવ્યું.

ભંડારીજીએ કહ્યું કે "તમે સર્વ ભોજન કરો પણ હું તો ખાઈ શકીશ નહી."

કર્મચારીયોએ પૂછયું "આપ શા માટે ભોજન કરવાની ના પાડો છો !"

ભંડારીએ જવાબમાં જણાવ્યું કે, "હું જૈન છું જેથી ભગવંતનાં દર્શન કર્યા વગર હું જમીશ નહી, મારે એવો નિયમ છે."

સાથીઓએ તેમને ભોજન કરવા માટે ઘણોજ આગ્રહ કર્યો; પણ ભંડારીજી પોતાના નિયમથી ચલાયમાન થયા નહી. તેમની એવી શ્રદ્ધા જાણીને રાજસેવકોએ ગામમાં તપાસ કરી તો એક ઉપાશ્રયમાં યતિજીની પાસે જીનપ્રતિમા છે તેવી ખબર મળી. જગતમાં એવો નિયમ છે કે "ધૈર્યની અંતમાં ઇષ્ટ ફલની સિદ્ધિ થયા જ કરે છે." રાજસેવકોએ ભંડારીજીને ખબર આપવાથી ભંડારીજી પ્રસન્નવદને ઉપાશ્રયમાં ગયા. ત્યાં ભગવાનનાં દર્શન કરી કૃતકૃત્ય થઇને પછી યતિજીને પણ વંદના કરી.

યતિજીએ પૂછયું. " આપ કહાં જા રહે હૈ? ઔર આપ ઉદાસ કયું હય? આપકે ચહેરે પર નિરાશાકે ચિન્હ કયોં દિખતે હય!"

ભંડારીજીએ તેના જવાબમાં પોતાની હકીકત યતિજીને સંભળાવી દીધી. અને આવા કષ્ટમાંથી મુકિત કેવી રીતે થાય તે માટે પણ પૂછયું.

યતિએ જણાવ્યું કે " તુમ સત્યનિષ્ટ ઔર નિર્દોષ હો, ખુશીસે રાજાકી પાસ જાઓ. ધર્મકા પ્રભાવસે તુમારા વિજય હોગા! તુમારા બાલ બાંકા ન હોગા!" ગુરૂનું વચન મસ્તકે ચડાવીને ભંડારીજી જોધપુર ગયા ત્યાં રાજાની સામે તેમને ઉભા કરવામાં આવ્યા. રાજાએ એમની ધર્મપ્રિયતાની વાત અધિકારીઓ પાસેથી સાંભળી જેથી તે મનમાં ઘણા ખુશી થયા, અને અધિક માન-સન્માનથી તેમને પાછા વિદાય કર્યા. પછી ભંડારીજી જેતારણ જતાં રસ્તામાં કાપરડા ગામે ભગવાનનાં દર્શન અને ગુરૂવંદન કરવાને આવ્યા. ભગવાનનાં દર્શન કરીને યતિજીને વંદન કરી સર્વ હકીકત કહી સંભળાવી અને વધારામાં કહ્યું કે " મહારાજ! કાંઈ મારા લાયક કામ ફરમાવો!"

યતિજીએ જણાવ્યું કે " તમે શ્રદ્ધાલુ છો, અહીંયાં એક જિન મંદિરની જરૂર છે."

" આપનું વચન સત્ય થાઓ! અને આપના વચન પ્રમાણે મંદિર બનાવવાને હું ઝટ લાયક થાઉં એવો સમય જ-

લઈ આવે. હાલ તો હું પાંચસો રૂપીયા ખર્ચ કરી શકું તેમ છું."

તે વારે યતિજીએ કહ્યું. "તમે મંદિરનું કામ શરૂ કરો ને તમારા પાંચસો રૂપીઆ એક વાસણમાં રાખો અને મરજી મુજબ તેમાંથી કાઢી કાઢીને ખુલ્લે હાથે ખર્ચ કરો, કારીગરો મજુરો વગેરેને વગર ગણ્યે દામ આપો! દેતી વખતે લેવાવાળાના હાથમાં એટલાજ પૈસા જશે કે જેટલો તેનો હક્ક હશે!"

પછી સંવત ૧૬૭૪ માં દેરાસર બંધાવવાનું કામકાજ શરૂ થયું. અને સંવત ૧૬૭૮ માં સ્વયંભુ પાર્શ્વનાથની પ્રતિષ્ઠા થઇ, પાર્શ્વનાથજીની પલોંઠી ઉપર લેખ છે કે:—

"संवत १६७८ ना वैशाख शुदी १५ ने सोमवारे स्वाती नक्षत्रे महाराजाधिराज महाराजश्री गजसिंह विजय राज्ये उकेश वंशे राय लाखण संताने भंडारी गोत्रे भानाकेन भार्या भक्तादेः पुत्र रत्न नारायण नरसिंह सोढा पौत्र ताराचंद खेंगार नेमिदासादि परिवार सहितेन श्री कर्पटहेटके स्वयंभू पार्श्वनाथ चैत्ये श्री पार्श्वनाथ....इत्यादि.

બીજો લેખ—"संवत् १६८८ में वरसे श्री कापरडामां स्वयंभू पार्श्वनाथस्य परिकरस्य कारिताः प्रतिष्ठितः श्री जिनचन्द्र सूरिभिः"

ઉપરના બન્ને લેખો ઉપરથી માલૂમ પડે છે કે દેરાસરજીનું કામ ઘણા વખત સુધી ચાલુ રહ્યું હતું. યતિજીએ જણાવ્યું હતું કે—"रुपीया लगाये जाव, परन्तु गीनना नहीं."

દૈવવશાત્ રૂપીઆ કેટલા ખર્ચાયા એનો હીસાબ મેળવવા ભાજનમાંથી રૂપીઆ કાઢી ગણી જોયા તો પાંચસો જ નીકળ્યા તે ક્યાં સુધી ચાલે? તરતજ ખલાસ થઇ ગયા, ભંડારીજી પશ્ચાત્તાપ કરવા લાગ્યા, પણ હવે શું થાય! બગડેલી બાજી સુધરી શકે તેમ નહોતું. મંદિરનાં ભોંયરા સહીત પાંચ ખંડ, ચાર મંડપ અને ૧૦૮ સ્થંભ તૈયાર થઇ ગયા હતા, બાકીનું કામ અધુરૂ રહ્યું, કેમકે હાથીનો ભાર હાથી વગર કોણ ઉપાડી શકે. ત્યાર પછી આ તીર્થનો કઇ વખતે કોણે ઉદ્ધાર કર્યો તેની માલૂમ પડતી નથી.

કાપરડા પાર્શ્વનાથ તેજ સ્વયંભુ પાર્શ્વનાથ છે. તત્સંબંધી કેટલીક હકીકત કાપરડા પાર્શ્વનાથમાં લખી છે તે સાંભળેલી દંતકથા ઉપરથી લખી છે.

૧૦૪ શ્રી અજાહરા પાર્શ્વનાથ.

અયોધ્યાની ગાદી ઉપર ઇક્ષ્વાકુ વંશના સૂર્યવંશમાં અસંખ્ય રાજાઓ થઇ ગયા. તેમના વંશમાં અનુક્રમે કેટલાક મોક્ષે ગયા, કેટલાક સર્વાર્થ સિદ્ધિ વિમાને તેમજ કેટલાક દેવલોકે ગયા. કાળાંતરે તેમના વંશમાં મુનિસુવ્રત સ્વામીના શાસનમાં રઘુરાજા થયા, તેમની પછી તેમના પુત્ર અજય-

પાલ (અનરણ્ય) રાજા થયા, તેમણે પોતાના પ્રભાવથી સમસ્ત શત્રુઓને જીતી લીધા અને વીર તરીકે જગતમાં પ્રસિદ્ધ થયા. હવે એક દિવસે પૂર્વ કર્મના ઉદયથી તેમના શરીરમાં એકસોને સાત રોગો ઉત્પન્ન થયા. સમકાલે તેઓ રાજાને પીડા દેવા લાગ્યા. રોગથી પીડા પામેલા છતાં બાહુબલી એવા મહાભૂજ અજયરાજાએ કઇક ઉદ્ધત રાજાઓને જીતી લીધા. એમ અખંડ આજ્ઞા પ્રવર્ત્તાવતો અને અનેક રાજાઓના મુકુટરૂપ એવો અજય રાજા સૌરાષ્ટ્ર દેશમાં આવ્યો, ત્યાં શત્રુંજય તીર્થમાં જઇ જાત્રા કરીને (દ્વીપપત્તન) દીવ નગરમાં રહેવા લાગ્યો.

એ અરસામાં રત્નસાર નામે વ્યવહારીઓ મનુષ્યો અને વસ્તુઓથી વહાણો ભરીને સમુદ્રમાં ચાલતાં અનુક્રમે વહાણ કેટલોક માર્ગ ઉલ્લંઘન કરીને દીવ બંદરના કિનારા નજીક આવ્યાં, દૂરથી પર્વતો જોવામાં આવ્યાં ;અને લોકો ખુશી થયા. એવામાં અગ્નિ દિશા તરફથી પ્રતિકુલ એવો પવન વાવા લાગ્યો અને તત્કાળ યોગીની કંથાની જેમ મેઘથી સર્વ દિશાઓ વ્યાકુળ થઇ ગઇ ને આકાશને ઢાંકી દીધું. સમુદ્ર પણ અત્યંત ખળભળવા–ઉચ્છળવા લાગ્યો. તે વારે નાવિકો વિચારવા લાગ્યા કે–" આ જીવનહારક વંટોળીયો છે અને વહાણમાં ઘણાં માણસો છે, હવે શું થશે ? "

રત્નસાર વ્યવહારીયો પણ ફીકરમાં પડ્યો. " અરે ! કિનારે આવીને બાજી બગડે છે, મેં દ્રવ્યના લોભથી ઘણા

માણુસોને વહાણુમાં બેસાડ્યા છે તે ઠીક કર્યું નહીં. વહાણુ હવે જરૂર ડુબી જશે. માટે જ્યાં સુધી વહાણુ ડુબે નહીં અને લોકોનો નાશ ન થાય તે પહેલાં હું જ દરીયામાં ઝંપાપાત કરૂં." એમ સંકલ્પ કરી દરીયામાં પડવાને શેઠ વહાણુના અગ્રભાગ ઉપર આવ્યા. ત્યાં આકાશવાણી થઇ; "હે ભદ્ર! સમુદ્રમાં પડવાનું સાહસ કરીશ નહીં, તારી આવી દશા મેં કરેલી છે. આ સમુદ્રની અંદર કલ્પવૃક્ષના પાટીયાના સંપુટમાં રહેલી ભાવી તીર્થંકર શ્રી પાર્શ્વનાથ સ્વામીની પ્રતિમા છે, એ પ્રભાવિક પ્રતિમાને પ્રથમ લાખ વર્ષ ધરણેંદ્રે પૂજી હતી. પછી છસો વર્ષ કુબેરે પૂજી હતી. ભક્તિવંત એવા વરૂણદેવે તેમની પાસેથી પ્રાર્થના કરીને મેળવી પોતાના ભુવનમાં લઇ જઇ સાત લાખ વર્ષ પર્યંત પોતે તે અદ્ભૂત પ્રતિમાને પૂજી હતી. હમણાં અજય રાજાના ભાગ્ય થકી તે પ્રતિમા અહીં આવેલી છે. માટે તેને બહાર કાઢી તું તે ઇક્ષ્વાકુ રાજાને આપ. તે રાજા હાલ સર્વ દિશાઓને જીતી (દ્વીપપત્તન) દ્વીવ નગરમાં રહેલો છે. માટે ત્યાં જઇ તારે તે પ્રતિમા અજય રાજાને આપવી. જે વારે રાજા આ પ્રતિમાનાં દર્શન કરશે તે વારે તેના ન્હવણુથી તે રાજાના એકસોને સાતે વ્યાધિઓ દુષ્ટ કર્મ સહિત તરત જ નાશ પામી જશે અને બીજાઓને પણુ તેવી જ રીતે ફળ મળશે. આ પ્રતિમાની પાસે રહેનારી હું પદ્માવતી નામે દેવી છું. આ બધો ઉપદ્રવ મેં જ કરેલો છે."

એ સુજબ આકાશવાણી સાંભળી ચતુર એવા રત્નસાર વ્યવહારીએ નાવિકોને બોલાવી બરાબર સમજાવી દરીયામાં ઉતાર્યા. તેઓ પ્રતિમાને લઇને તરત જ ઉપર આવ્યા; એટલે તેમણે એ પ્રતિમાને નાવમાં લઇ લીધી. પછી તત્કાળ દુર્જનની મૈત્રીની જેમ મેઘ વાદળ નષ્ટ થયું, સમુદ્રનું તોફાન શાંત થયું, વંટોળીયો વિખરાઇ ગયો, સમુદ્ર પણ અનુકુળ થયો અને વહાણો પણ ચાલવા માંડયાં. થોડાજ સમયમાં તે દિવ બંદરના કિનારે આવ્યાં. વ્યવહારીયે એક પુરૂષને આગળ મોકલી રાજા પાસે વધામણી મોકલાવી.

રાજા અજયપાલ પણ રોગવાળો છતાં ભગવંતનાં દર્શન કરવાને ભકિતથી રોમાંચિતવાળો થયો છતો એક ઘોડા ઉપર સ્વાર થઇ ત્યાં આવ્યો. નગરમાંથી પણ ખબર પડતાં અનેક વ્યવહારીયા વગેરે ત્યાં આવ્યા. લોકોએ પણ વહાણુમાંથી રાજાના નયનકમલ વિકસિત કરવાને સૂર્ય સમાન એવો પ્રતિમાનો સંપુટ કિનારે ઉતાર્યો. તે વખતે અનેક પ્રકારે રાજાએ દાન દેવા માંડયું. રૂડે પ્રકારે મંગલમય વાદિત્રો ત્યાં આગળ વાગવા લાગ્યાં, આખું શહેર શણગારવામાં આવ્યું. મોટા મહોત્સવ–આડંબરપૂર્વક પ્રતિમાના સંપુટને રાજાએ નગરમાં પ્રવેશ કરાવ્યો. પછી રમણીય સિંહાસન ઉપર રાજાએ સંપુટને મૂકી ઉઘાડી જોતાં શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુનાં દર્શન થયાં અને અનન્ય ભકિતથી પ્રભુની પૂજા કરી પોતાના આત્માને કૃતાર્થ માનવા લાગ્યો.

"પાર્શ્વનાથના પ્રભાવથી, સ્મરણથી, પૂજનથી અને ધ્યાનથી, શાકિની ડાકિની ભૂત પ્રેત, વૈતાળ, યક્ષ, રાક્ષસ વગેરેના ઉપસર્ગો નાશ પામી જાય છે. અને મનુષ્યોનાં દુઃખો પણ દૂર થાય છે. આ પ્રતિમાની જે કોઈ સેવા-પૂજા-ભક્તિ કરશે તેનાં સર્વ પાપો લય પામી, લક્ષ્મી સ્ત્રી પુત્ર સુખ આદિ સકલ મનોરથો સિદ્ધ થશે. જે જીનબિંબ સો વર્ષનું હોય તે તીર્થ ગણાય છે તો આ ભગવાનનું બિંબ તો લાખો વર્ષ દેવતાએ સ્વર્ગમાં અને સમુદ્રમાં પૂજેલું છે. જેથી આ તીર્થ કહેવાય તેમાં શી નવાઇ છે! આ પ્રતિમાથી પ્રથમ તો તમારી એકસોને સાત વ્યાધિઓ નાશ પામી અને સુવર્ણમય કાયા થઇ. વળી અહીં આપેલું દાન પણ અધિક ફળને દેનારૂં થશે." આ પ્રમાણે રાજાને કહી કોઈ ચારણ મુનિ આકાશ માર્ગે પ્રતિમાના દર્શન કરી ચાલ્યા ગયા.

રાજાના રોગો પણ તે દિવસે નાશ પામ્યા. જેથી સર્વ રોગો સ્વપ્નામાં આવી કહેવા લાગ્યા કે "હે રાજન્! પાર્શ્વનાથના દર્શનથી હવે અમે તમારી પાસે રહી શકશું નહી. પણ હજી થોડો વખત (છ માસ) અમારે તમારી પાસે રહેવાનું છે, તો તમે એક કામ કરજો. આ શહેરના પરામાં શૂર નામે પશુપાલ રહે છે તેને ઘેર શ્વેતવર્ણવાળી બકરી છે તેના શરીરમાં અમે તેટલો કાળ રહીશું, માટે તે બકરીને તમે પાળજો, અમે તેટલા દિવસ તેનાં શરીરમાં રહીશું, તમે બકરીનું ઘાસ-પાણીથી બરાબર પાલન કરજો" એમ કહી રોગો અદૃશ્ય થઇ ગયા. વિશેષ હકીકત માટે જુઓ 'શત્રુંજય મહાત્મ્ય!'

રાજા પણ જૈન ધર્મનું આરાધન કરી સ્વર્ગે ગયો. તેમનો મોટો પુત્ર અનંતરથ તેમણે વ્રત ગ્રહણ કર્યું. જેથી તેમનો બીજો પુત્ર દશરથ રાજ્યનો અધિપતિ થયો. તે દશરથને જગત વિખ્યાત એવા આઠમા વાસુદેવ શ્રી લક્ષ્મણ (નારાયણ) તથા રામચંદ્ર ત્રણ ખંડના અધિપતિ (બળદેવ) આદિ ચાર પુત્રો થયા. અને લક્ષ્મણ (નારાયણ) ના હાથથી રાવણ (દશાનન) નો નાશ થયો હતો, તે માટે જુઓ જૈન રામાયણમાં અથવા ત્રેસઠ શલાકા પુરૂષ ચરિત્રમાં.

ઉના અને દેલવાડા વચ્ચે અજારા ગામમાં આ તીર્થ હમણાં થોડાંક વર્ષ પહેલાં પ્રગટ થયું છે એમ તેના સ્તવનમાં લખ્યું છે. આ બિંબને શાસનદેવતાએ સાગર નામે શેઠને આપ્યું હતું. જેથી તેમના સકળ મનોરથ પુરા થયા હતા. જગત ગુરૂ શ્રી હિરવિજયસૂરીશ્વરજીએ છેલ્લુ ચોમાસું ઉનામાંજ કર્યું હતું. તેમને અગ્નિસંસ્કાર પણ અહીંજ કરવામાં આવ્યો હતો. પ્રતિમા ચમત્કારીક છે, તેમના ઉપર લાલ રંગનો લેપ કરવામાં આવેલ છે. અહીં એક ચોતરો પણ વિદ્યમાન છે. થોડા વખત ઉપર બે કાઉસગ્ગીયા એક માણુસ જેટલા ઉંચા નીકળ્યા છે. બીજી પ્રતિમાઓ નીકળે તેવો સંભવ છે, ચોતરા પાસેથી પ્રતિમાજી પ્રગટ થઇ હતી તે જગ્યાએ છ દેરાસરનું એક દેરાસર છે. તે ઉપર એક ઘંટ છે તે સાબુત છે. " સંવત ૧૦૧૪ માં અમરચંદ જેચંદ " એવો લેખ છે.

જે સ્થળે હીરવિજયસૂરિને અગ્નિસંસ્કાર કર્યો તે

જગ્યાએ આંબા સારા ફળે છે. ભાદરવા સુદી ૧૧ ના દિવસ પર્યંત ત્યાં કેરી આવી હતી.

અજારા ગામમાં અજાહરા પાર્શ્વનાથનું દેરાસર તીર્થ સ્થળ છે.

અજય રાજાએ પોતાના નામથી 'અજયપુર' એવું નગર વસાવી પાર્શ્વનાથનું ભવ્ય જીનાલય બંધાવ્યું હતું.

૧૦૫ શ્રી અમીઝરા પાર્શ્વનાથ.

અમીઝરા પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા રૂપાલ ગામમાંથી નીકળી હતી. ત્યાં આગળ ખબર પડવાથી ચાર–પાંચ ગામના લોકો તેને લેવાને આવ્યા હતા. તેમનામાં ચીઠીઓ નંખાણી તો ખેડાના શ્રાવકો લઇ જાય તેવી ચીઠી નીકળી. જેથી ખેડામાં લાવી દેરાસર નવું તૈયાર કરાવેલું તેમાં પ્રતિષ્ઠા કરાવી. ખેડાના સંઘ તરફથી શિખરબંધી દેરાસર જે ભીડ-ભંજનના દેરાસરની જોડે છે, એ દેરાસરજીમાં પધરાવ-વાને પ્રતિમાજીની શોધમાં જ હતા ત્યાં રૂપાલના ખેતરમાં ખોદકામ કરતાં મહાપ્રભાવિક ચમત્કારિક પ્રતિમાજી નીકળ્યાં છે તેવી ખબર પડતાં ખેડાંના શ્રાવકો રૂપાલ ગયા. ને ત્યાંથી લાવીને આ તૈયાર દેરાસરજીમાં પધરાવવામાં આવ્યાં. તે વખતે તે પ્રતિમાને અમી ઝરતી હતી, જેથી અમી-ઝરા પાર્શ્વનાથ કહેવાયા. " સંવત ૧૮૭૧ ના શ્રાવણ સુદી ૬ ના રોજ પ્રતિષ્ઠા કરવામાં આવી. અને તે પ્રતિષ્ઠા

પુન્યરત્નસૂરિએ કરી છે. ” એ પ્રમાણે દેરાસરજીમાં લેખ છે. આ પ્રતિમાજી સંપ્રતિ રાજાના વખતની છે. ભીડભંજનને અમીઝરાની આસપાસ ઘણી પ્રતિમાઓ પણ સંપ્રતિ રાજાના વખતની છે.

કુવા ગામમાં દેરાસર છે, ત્યાં દર વરસે મેળો ભરાય છે.

થરાદમાં પણ દેરાસર છે.

ખેરાલુમાં અમીઝરા પાર્શ્વનાથનું દેરાસર છે.

સરદારપુર રતલામ જીલ્લે પણ દેરાસર છે.

સાણંદમાં શિખરબંધી દેરાસર સં. ૧૪૦૦ માં સંઘે બંધાવેલું છે.

ગીરનારના પહાડ ઉપર ભોંયરામાં અમીઝરા પાર્શ્વનાથની ઘણીજ ચમત્કારીક મૂર્ત્તિ છે.

વડાલીમાં અમી ઝરતી હતી. પણ ઓપટીવાળી બાઇના આવવાથી આશાતના થતાં અમી ઝરતી બંધ થઇ ગઇ.

ગંધારમાં અમીઝરા પાર્શ્વનાથનું મોટું દેરાસર છે ત્યાં પણ ભગવાનને અમી ઝરતી હતી. તેથી અમીઝરા પાર્શ્વનાથ નામ પડયું.

ગોલવાડ જીલ્લે ખેડામાં અમીઝરા પાર્શ્વનાથનું દેરાસર છે.

૧૦૬ શ્રી અહીછત્રા પાર્શ્વનાથ.

ભરતક્ષેત્રને વિષે કુરૂજંગલ દેશમાં શંખાવતી નામે નગરી છે, એકદા વડલાના વૃક્ષ નીચે પાર્શ્વનાથ ભગવાન દીક્ષા લઈને વિચરતા વિચરતા તે જગાએ કાઉસ્સગ્ગ ધ્યાને રહ્યા. હવે રાતના ભગવાન નિષ્કંપપણે ધ્યાનમાં રહેલા છે તે અવસરે કમઠ જોગી તપસ્યા કરીને મરણ પામી ભૂવનપતિ દેવલોકની અસુરકુમાર નિકાયમાં (અસુર લોકમાં) મેઘમાળી નામે દેવ થયેલો તે પૂર્વના વેરને યાદ કરતો ત્યાંથી અસુર લોકના દીવ્ય ભોગ છોડી ભગવાનને ઉપદ્રવ કરવાને મનુષ્ય લોકમાં આવ્યો, તેણે ભગવંત ઉપર પ્રથમ ધુળની વૃષ્ટિ કરી, ત્યારપછી અનુક્રમે તેણે. હાથી, વ્યાઘ્ર, સિંહ, સર્પ વગેરેનાં રૂપો વિકુર્વી પ્રભુને દુઃખ દેવા તત્પર થયો ને તેમની ઉપર તે ક્ષુદ્ર જીવોને છોડી મૂકયા પણ ભગવાન તો ધ્યાનથી લેશ પણ ચલાયમાન થયા નહી. પછી ભયંકર પ્રેત અને વૈતાળનાં રૂપ વિકુર્વી પોતાની શક્તિથી તેણે ભયંકર ઉપસર્ગો કર્યા. તો પણ ભગવાન તેનાથી ક્ષોભાયમાન થયા નહી. છેવટે તેણે જળ વરસાવવાનો સંકલ્પ કર્યો કે જળથી તેમને ડુબાડી દેવા, એમ વિચારી આકાશમાં વાદળાં વિકુર્વી મુશલધાર જળ વરસાવવા માંડયું, એવી રીતે દેવતાએ અગાધ જળ વરસાવ્યું, પૃથ્વી જળથી આર્દ્ર થઈ ગઇ, સર્વત્ર જળ જળ થઇ રહ્યું. જંતુઓ, વૃક્ષાદિકો વગેરે જળમાં તણાવા લાગ્યા.

અને વધતાં વધતાં ભગવંતની નાસિકા પર્યંત જળ આવ્યું તે વારે નાગલોકના સ્વામી નાગરાજ (નાગેંદ્ર) નું આસન સમુદ્રમાં વહાણુની માફક કંપાયમાન થયું.

+ + + + +

પૂર્વે પાર્શ્વનાથ જ્યારે કુમારપણે બાલ્યાવસ્થામાં હતા. તે વખતે મેઘમાળીનો જીવ કસઠ નામે યોગી હતો. એક વખતે કમઠ કાશીના ઉદ્યાનમાં આવીને પંચાગ્નિ તપ સાધન કરતો હતો, ત વારે સમસ્ત કાશી નગર તેનાં દર્શન કરવાને દોડધામમાં પડ્યું હતું. નગરમાં દોડધામ થતી જાણી પાર્શ્વકુમાર પણ ઘોડા ઉપર સ્વાર થઇ પોતાના સેવક વર્ગ સાથે કૌતુક જોવાને કમઠ જોગી પાસે ગયા, ભગવંતે અવધિજ્ઞાનનો ઉપયોગ મુકી તેના તપનું સ્વરૂપ જોઈ લીધું. પછી પાર્શ્વકુમારે કસઠ જોગીની નજીક આવી જણાવ્યું. “ અરે કસઠ ! આત્માને અનિષ્ટકારી હીંસામય આ તું શું કરે છે ! ”

કમઠ કહે “ તમે રાજકુમાર છો જેથી યોગનો મહીમા ન સમજો. એ તો અમે યોગીયોજ યોગનો મહીમા સમજીયે, કુમાર ! તમે તો માત્ર અશ્વ ખેલાવી જાણો. ”

“ અરે, પણ આવું હીંસામય તપ હોઇ શકે કે ? જે તપમાં અનેક પ્રકારે હીંસા થતી હોય, પંચેંદ્રિનો ઘાત થતો હોય તે તપ શું ફળ આપનાર છે વારૂ ? ”

“ રાજકુમાર ! આવા ઉગ્ર તપને તમે હીંસામય કહો

છો ? ખરેખર ! તપનું વાસ્તવિક સ્વરૂપ તમે સમજતાજ નથી." કમઠે પાર્શ્વકુમારને જણાવ્યું.

તે વારે લાખો લોકોના દેખતાં પંચાગ્નિમાંથી બળતું એક કાષ્ટ પોતાના સેવક પાસે બહાર ખેંચી કઢાવ્યું, અને સર્વ લોકના જોતાં તે કાષ્ટને ધીરે ધીરે ચીરાવ્યું તો તેમાંથી અર્ધ બળેલો અને આકુળ વ્યાકુળ થતો સર્પ બહાર નીકળી પડચો. અને તરફડવા લાગ્યો. સર્વ લોકો આવા પાપથી કંપી જઇ કમઠની નિંદા કરવા લાગ્યા. પાર્શ્વકુમારે નાગનો અંત સમય પોતાના જ્ઞાનથી જાણી લઇને સેવક મુખે નવકાર સંભળાવ્યો અને ભગવંત તેના સમીપે હોવાથી તેમનાં દર્શનવડે મોતથી વ્યાકુલ છતાં પણ જાણે અમૃતથી સીંચાણો હોય તેમ ભગવંતનાં દર્શન કરતો સમાધિમાં મરણ પામી તે નાગ, નાગલોકમાં તેઓના સ્વામીપણાએ કરીને નાગાધિપ–ધરણેંદ્ર થયો. ત્યાં એક નિમેષ માત્રમાં તો મહર્દ્ધિક એવા સામાનિક દેવોમાં પણ તેમના સ્વામીપણાએ કરીને શોભવા લાગ્યો. અર્થાત્ નાગ મરીને નાગલોકમાં નાગરાજ (નાગેંદ્ર) થયો. ભુવનપતિની બીજી નિકાયના આ દેવલોકના દેવતાઓને નાગનું ચિન્હ હોવાથી તે દેવલોકને નાગકુમાર દેવલોક અર્થાત્ નાગલોક કહેવાય છે. પાર્શ્વકુમાર પણ લોકોથી સ્તુતિ કરાતા પોતાના ભવન પ્રતિ આવ્યા; અને કમઠ પણ પોતાની નિંદા થવાથી અવહેલના પામતો છતો અને ભગવંત ઉપર દ્વેષ ધારણ કરતો છતો

અન્યત્ર ચાલ્યો ગયો, હઠથી અત્યંત કષ્ટકારી અજ્ઞાન એવું દુષ્કર તપ કરતો એવો કમઠ અન્ત સમયે મરણ પામીને અસુર લોકમાંના દક્ષીણ વિભાગમાં દોઢ પલ્યોપમના આયુષ્ય-વાળો મેઘમાળી નામે સામાન્ય દેવપણે ઉત્પન્ન થયો.

+ + + + + +

પાર્શ્વનાથને 'નાસીકા પર્યંત જળ વરસાવનાર પૂર્વોક્ત મેઘમાલી દેવતા પોતાનું વેર સંભારી અધિકાધિક જળ વર-સાવી ભગવંતને ડુબાવી દેવાનો વિચાર કરતો હતો, ત્યાં તો નાગરાજ (નાગેંદ્ર)નું આસન સમુદ્રમાં વહાણની માફક કંપાયમાન થતાં નાગરાજે અવધિજ્ઞાનથી જાણ્યું કે " ઓહ ! નાદાન કમઠનો જીવ મેઘમાળી ભગવાનને ઉપ-સર્ગ કરે છે ! ભગવંતે તેને હીંસા (પાપ) કરતાં બચાવ્યો, અને મને ભવસાગરથી ઉગાર્યો છતાં એ દુષ્ટ એની દુષ્ટતા છોડતો નથી " તરતજ પોતાની ઇંદ્રાણીઓ સાથે નિમેષ મા-ત્રમાં ત્યાં-ભગવાનની પાસે આવ્યો. પોતે ભગવાનને નમી નીચે કમલની રચના કરી પોતે નાગનું રૂપ કરી ભગવાનના શરીરને પોતાના શરીરથી વીંટી લીધું અને મસ્તક ઉપર ફણા વિસ્તારી છત્ર ધારણ કર્યું આથી ભગવંતનું ધ્યાન આધક સુખવંતુ થયું. જેમ જેમ જળ વધે તેમ તેમ કમલ ઉંચું આવે અને શરીર ઉપર પણ એક પાણીનું બિંદુ માત્ર પણ પડે નહી, ધરણેંદ્રની ઇંદ્રાણીઓ પણ ભક્તિથી જળ ઉપર ભગવંતની આગળ નાટારંગ કરવા લાગી.

"કમઠ અનેક પ્રકારે ઉપસર્ગ કરી રહ્યો છે. નાગરાજ ભગવંતની ભકિત કરી રહ્યા છે. એવી સ્થિતિમાં પણ કમઠના જીવ મેઘમાલી ઉપર પાર્શ્વનાથ ભગવાનને જરા પણ દ્વેષભાવ નથી. તેમજ નાગાધિપ ઉપર તેમને સ્નેહ નથી." બન્ને પર સરખી વૃત્તિવાળા એવા પાર્શ્વનાથ તેમના સેવકોને કલ્યાણને અર્થે થાઓ !

"મેઘમાળીએ ઉપસર્ગો કરવા વડે ઘોર પાપ કર્મ બાંધ્યું ત્યારે નાગેંદ્રે ભકિતથી પોતાના આત્માને સંસારથી પાર ઉતાર્યો." હવે ધરણેંદ્રે જ્યારે પોતાના સેવકોને કમઠને શિક્ષા કરવાનો હુકમ કર્યો તે વારે સેવકો ત્રાડ પાડતા કમઠ ઉપર ધસી ગયા ને કમઠને હાકોટ્યો તેવારે મેઘમાળી આકાશમાંથી જળ વરસાવતો હતો. તેણે જોયું તો નાગરાજને ભગવંતની ભકિત કરતાં જોયા અને તેના સેવકો પોતા તરફ ધસેલા જોઇ પોતાની તમામ મહેનત વ્યર્થ જાણી સેવકોથી ડરીને ભય પામ્યો. કારણ કે ગમે તેવો તોપણ તે એક સામાન્ય દેવ હતો અને આ નાગલોકનો અધિપતિ રાજા ઇંદ્ર હતો, તેના સેવકો પોતા કરતાં પણ ઘણા શકિતવાળા હતા. તરતજ પોતાની શકિતઓ સંક્ષેપી જળ સંહરી લીધું, અને મેઘમાલી ભગવાનને આવીને નમી પડયો અને પાપનો પશ્ચાત્તાપ કરી ભગવંતનો શિષ્ય થયો. નાગરાજના સેવક દેવતાઓ તેને ઘેરીને ઉભા રહ્યા.

"મૂર્ખ ! તારા અનર્થ માટે તું આ શું કરે છે ? તારા

આવા જળથી જે જગતના આધારભૂત છે તે ભગવાન કાંઇ ડૂબવાના નથી. પણ અગાધ સંસાર સાગરમાં તું જ ડૂબવાનો છે. હું ભગવાનનો સેવક છું તારાં આવાં પાપકાર્ય હવે હું સહન કરીશ નહી. હું તને જરૂર શિક્ષા કરીશ.” નાગેંદ્રે મેઘમાળીને એમ કહીને હાંકોટ્યો.

મેઘમાળીએ ભગવાનને ખમાવ્યા. નાગેંદ્રને પણ ખમાવ્યા અને પોતાના પાપની વારંવાર આલોચના કરવાથી અને ભગવાનને નમસ્કાર વગેરે કરવાથો ધરણેંદ્રના રોષથી મુક્ત થયો. પછી પોતે પણ ભગવાનનો ભકત થયો. મેઘમાળી પોતાના ભુવનમાં ભગવાનને નમીને ગયો. નાગરાજ પણ ભગવાનને નમીને પરિવાર સહિત પોતાના સ્થાનકે ગયા.

\+ + + + + +

પછી ત્યાં આગળ અહીછત્રા નગર વસાવ્યું. અને શ્રી સંઘે પાર્શ્વનાથનું દેરાસર કરાવ્યું, દેરાસરની પૂર્વ દિશાએ સાત કુંડ છે. તેનું પાણી પીવામાં મીઠું છે. તે પાણીવડે ન્હાવાથી શરીરના રોગો નાશ પામે છે. સારા લબ્ધિવાળા પુરૂષો સિદ્ધિરસની કુંપીઓ ત્યાં દેખે છે. તે કુંડોના પાણીથી ધાતુર્વાદીને ધાતુની સિદ્ધિ થાય છે નગરમાં અને નગર બહાર મળી સવા લાખ કુવા તથા વાવો છે. પાર્શ્વનાથના દેરાસરની પાસે સિદ્ધ ખેતર છે. ત્યાં ધરણેંદ્ર પદ્માવતી, પાર્શ્વનાથની સેવા ભક્તિ કરે છે. ત્યાં નેમીનાથનું દેરાસર છે. ત્યાં સિદ્ધિ અને બુદ્ધિ એ બે દેવીઓ સિંહ ઉપર

બેઠેલી છે. વળી જેના હાથમાં આંબાની લુંબ છે એવી સિંહ-વાહિકા અંબિકા દેવી પણ છે. તેની ઉત્તર દિશા તરફ એક વાવ છે. જેનું પાણી ચંદ્રના કિરણ સરખું ચોખ્ખું છે. ત્યાં ન્હાવાને આવતા માણસો તે વાવની માટી શરીરે ચોળીને પોતાના કોઢ રોગ પણ દૂર કરે છે. વળી ધનવંતી નામે કુવો છે તેની માટી કાળી ચીત્રી છે, ગુરૂઉપદેશથી તેનું કંચન થાય છે. એક બ્રહ્મકુંડ ત્યાં આગળ છે. તે કુંડમાં ઉગેલું બ્રાહ્મી વનસ્પતિનું એક પાંદડું લઇને એકજ રંગની ગાયના દૂધ સાથે પીવાથી કદરૂપા પણ સારા શરીરવાળા અને મનોહર કંઠવાળા થાય છે. તે જગ્યાએ સર્વ જાતની ઔષધીઓનાં ઝાડ થાય છે. જેવાં કે નાગદમની, સહદેવી, અપરાજીતા, લક્ષ્મણા, તીવરણી, નકુલી, સતફલી સપક્ષી. સુવર્ણસીલા મોહીની, શામળી, રવિભગ્તા, નિર્વિષા, મોરશીખા, શલ્યા, વિશલ્યા આદિ ઘણી ઔષધિઓ ત્યાં થાય છે. તે ઠેકાણે લૌકિક પણ અનેક દેવ છે. એ નગરી તપસ્વીઓની જન્મ-ભૂમિ ગણાય છે.

૧૦૭ શ્રી અૈવંતી પાર્શ્વનાથ.

મુકુંદ પંડિત જ્ઞાતે બ્રાહ્મણ હતા, વળી વિક્રમ રાજાના પુરોહિતના વિદ્વાન પુત્ર એટલે રાજાને ગાનવાયોગ્ય પણ ખરા ! તેમને પોતાની પંડિતાઇનું એવું અભિમાન હતું કે તેમની આગળ સર્વ કોઇ વિદ્વાનને તે તુચ્છ સમજતા. એકદા

જૈનાચાર્ય વૃદ્ધવાદિસૂરિની ખ્યાતિ તેમણે ઘણી સાંભળી જેથી તેમને જીતવાને તે લાટદેશમાં ભરૂચ નગર તરફ ચાલતા થયા. ભરૂચ પાસે આવતાં રસ્તામાં વૃદ્ધવાદિ સૂરિ મળ્યા. તેમને પૂછતાં જણાવ્યું કે " પંડિત ! જ્યારે તમે વૃદ્ધવાદિસૂરિ સાથે વાદ કરવા જાઓ છો તો અનાયાસે જંગલમાં આપણો મેળાપ થયો છે તો આપણે વાદ કરીએ " પછી ગોવાળોને સાક્ષી રાખ્યા અને વાદવિવાદ શરૂ કર્યો.

પંડિતે સંસ્કૃત ભાષામાં પોતાનો પૂર્વ પક્ષ સ્થાપન કર્યો. પણ ગોવાળીયાઓ તેમાં કંઇ સમજ્યા નહીં. ને તેમનું માથુ દુઃખવા આવ્યું.

પછી સૂરિજીએ કમરમાં ઓઘો વગેરે બરાબર બાંધી બે હાથે તાળીયો બજાવતા ગાવા માંડયું.

" નવી મારીયે રે નવી ચોરીયે રે,
પરદારાગમન નિવારીયેજી હો. "

વગેરે બોધદાયક ભજનીયું સાંભળીને ગોવાળીયાઓ તો ખુશી થયા ને તેમની સાથે તેઓ પણ તાળીઓ પાડી ગાવા લાગ્યા. આખરે ગોવાળીયાઓ બોલ્યા કે " મહારાજ જીત્યા-સાધુ જીત્યા. "

તરતજ પંડિત મુકુંદ જંખવાણો પડી ગયો ને આચાર્યને કહેવો લાગ્યો કે " મને તમારો શિષ્ય બનાવો. "

પણ આચાર્યે તેને સમજાવ્યું " સબૂર ! આ તો ગો-

વાળીયાઓનો દરબાર છે તે સાક્ષીભૂત છે તે કાંઈ પ્રમાણું કહેવાય નહીં, પણ ભરૂચ નગરમાં જઈ ત્યાં રાજાને સાક્ષીભૂત રાખી આપણે વાદ કરશું; માટે થોભી જાવ."

"ગમે તેમ છે પણ સમય જાણુવાની જેની શકિત નથી તે પંડિત થયો તો પણ શું ? અમુક અવસરે શું ઉચિત છે તે પ્રથમ સમજવું જોઇએ અને મારામાં તે ખામી છે માટે મને દીક્ષા આપો."

પણ સૂરિજી તેમને સમજાવી પછી રાજસભામાં લાવ્યા ને વાદવિવાદ શરૂ થયો અને મુકુંદ પંડિતની હાર થઇ, પછી સર્વના દેખતાં વૃદ્ધવાદિસૂરિજીએ તેમને ચારિત્ર આપ્યું. અને કુમુદચંદ્ર નામ પાડયું. એક વખત તેમણે નવકારને બદલે "नमोऽर्हत्सिद्धाचार्योपाध्याय सर्व साधुभ्यः" એવું સંસ્કૃતમાં પદ બનાવ્યું. પછી ગુરૂને કહ્યું કે આપણાં સર્વ પ્રાકૃત શાસ્ત્રો હું સંસ્કૃતમાં રચી દઉં."

તેવારે ગુરૂ મહારાજે જણાવ્યું જે, "બાળ, સ્ત્રી, વૃદ્ધ, ગ્લાન અને મંદ બુદ્ધિવાળાને માટે તત્વજ્ઞોએ તેમને સુગમથી બોધ થઇ શકે અને એવા પણ ચારિત્ર લેઇને સહેલાઇથી અભ્યાસ કરી શકે, તે માટે તેમણે શાસ્ત્રો પ્રાકૃત (માગધિ) ભાષામાં રચ્યાં છે, તમે એવા મહા પુરૂષોની ઉથાપના કરી જેથી મોટું પ્રાયશ્ચિત લાગ્યું. માટે આજથી તમે ગચ્છ બહાર છો." એમ કહી સૂરિજીએ તેમને ગચ્છ બહાર કર્યા. પછી સંઘે આવીને આચાર્યને વિનંતિ કરી કે, "કુમુદચંદ્ર

મહા વિદ્વાન અને પ્રભાવિક છે તેથી ગચ્છ બહાર કરવા યોગ્ય નથી.

છેવટે આચાર્યશ્રીએ જણાવ્યું કે " અઢાર રાજાઓને પ્રતિબોધી જૈન કરશો તો સંઘમાં લઇશું." કુમુદચંદ્રનું બીજું નામ સિદ્ધસેનદિવાકરસૂરિ છે પણ તે પદવી વિક્રમ રાજાએ આપેલી હોય તેમ લાગે છે.

હવે કુમુદચંદ્ર અબધુતના વેશમાં ફરતાં ફરતાં અનુક્રમે ચિત્રકુટ ગયા, ત્યાં એક સ્થંભનું દ્વાર ઉઘાડી જોયું તો મંત્રનું પુસ્તક તેમના જોવામાં આવ્યું, તમાંથી પહેલા પાને બે મંત્રો જોવામાં આવ્યા. તે બરાબર વિધિ સહિત ધારી લીધા. પછી જેવા આગળ પાનું ફેરવવા જાય છે કે તરતજ મંત્રાધિષ્ઠાયક દેવતાએ પુસ્તક ખેંચી લીધું ને કહ્યું કે " એ બે વિદ્યા તમારા ભાગ્યમાં છે વધારે મહેનત કરશો નહીં " એમ જણાવી અદૃશ્ય થઇ ગયો.

અનુક્રમે કુમુદચંદ્ર ફરતા ફરતા ઉજ્જયની નગરીએ આવ્યા, તો ત્યાં વિક્રમ રાજા ઘોડો ખેલાવતા જતા હતા. રાજાએ જોઇને તેમને પૂછયું કે " તમે કોણ છો ? "

" સર્વજ્ઞનો પુત્ર છુ " કુમુદચંદ્રે જણાવ્યું.

આવો જવાબ સાંભળીને રાજાએ મનમાંજ નમસ્કાર કર્યો. એટલે આચાર્ય કુમુદચંદ્રે ધર્મલાભ આપ્યો.

રાજાએ પૂછયું " કોને ધર્મલાભ આપો છો ? શું તમારામાં ધર્મલાભ આવા સસ્તા છે ? "

"રાજન્ જેણે મનથી નમસ્કાર કર્યો છે, તેને માટેજ એ ધર્મલાભ છે. એ ખાલી ખ્યાલ નથી. દેવ ગુરૂ અને ધર્મને વંદન–નમસ્કાર કરવા વડે પ્રાણીને ધર્મનો લાભ એટલે ધર્મની પ્રાપ્તિ થાય તો તે પ્રાણી સંસાર સાગરનો પાર પામી મુક્તિપદને વરે છે.

રાજાએ સંતોષ પામી ક્રોડ સોનૈયા આપવા માંડયા તે ન લેતાં ધર્મસ્થાનકે વપરાવ્યા. પછી એક દિવસ કુમુદચંદ્ર ચાર શ્લોક લઇ વિક્રમરાજાની સભામાં આવ્યા, ને પ્રતિહાર દ્વારા રાજાને કહેવરાવ્યું કે "ચાર શ્લોક લઇને એક ભિક્ષુક આવેલો છે તો તે તમારી પાસે આવે કે પાછો જાય ?" પ્રતિહારે રાજાને જઇને તે જણાવ્યું.

પછી રાજાએ કહ્યું કે "દશલાખ સોનૈયા આપો અને ચૌદ હાથી આપો. તે છતાં તેને આવવું હોય તો ભલે આવે. પછી કુમુદચંદ્રે રાજા પાસે જઇ ચાર શ્લોક કહ્યા, જેથી રાજાએ ચારે દિશાનું રાજ્ય આપવા માંડયું, પણ રાજ્ય નહી લેતાં "હું જ્યારે આવું ત્યારે તમારે ધર્મોપદેશ સાંભળવો." એટલું માગી લીધું. પછી રાજા હમેશ ધર્મશ્રવણ કરવા લાગ્યો.

એક દિવસ કુમુદચંદ્ર મહાકાલના મંદિરમાં શિવ-પિંડિકા ઉપર પગ મૂકીને સૂતા. ત્યાં ઘણા લોકોએ ઉઠાડવા માંડયા, પણ ઉઠયા નહિ. પછી લોકોએ રાજા આગળ ફરીયાદ કરી. રાજાએ તરતજ માણસોને હુકમ કર્યો ને બલા-

ત્કારથી કાઢવા કહ્યું. માણસો આવીને ફડાફડ સાધુને ચાબુકો લગાવવા લાગ્યા. તરતજ રાણીવાસમાં રાણીઓને તેના પ્રહારો લાગવા માંડયા ને અત્યંત કોલાહલ મચ્યો. આ સાંભળી રાજા વિક્રમ તરતજ ત્યાં દોડી આવ્યો. ને તેમને ઓળખ્યા પછી રાજાએ જણાવ્યું કે "મહાદેવ પૂજવાને યોગ્ય છે; છતાં તેમના મસ્તક ઉપર તમે પગ કેમ રાખ્યા !"

સાધુએ કહ્યું કે "એ મહાદેવ તો જુદા છે. તેમને હું તમારી આગળ હમણાં સ્તુતિવડે કરીને પ્રગટ કરીશ ?"

પછી તેમણે 'કલ્યાણ મંદિર' સ્તોત્ર રચવા માંડયું. અગીયારમો શ્લોક બોલતાં ભૂમિકંપ થયો; ધૂમાડો નીકળવા માંડયો. તરતજ શિવલીંગ ફાટીને ધરણેંદ્ર સહીત પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા પ્રગટ થઇ, પછી અડતાલીશ ગાથાવડે મહારાજે સ્તોત્ર પૂર્ણ કર્યું.

પછી કુમુદચંદ્રે જણાવ્યું કે "હે રાજન્ ? પૂર્વે અહીયાં ભદ્રા શેઠાણીનો પુત્ર અવંતિકુમાર અનશન કરીને કાઉસગ્ગ ધ્યાને ઉપસર્ગથી મરણ પામીને નલિનીગુલ્મ વિમાનને વિષે દેવ થયો છે. તે સ્થાને પિતાની યાદગીરીમાં તેના પુત્ર મહાકાલે પોતાના નામનું ચૈત્ય બંધાવી પાર્શ્વનાથ પ્રભુની પ્રતિષ્ઠા કરી હતી. ત્યાં કેટલેક કાળે અન્ય ધર્મીઓએ મહાદેવનું લીંગ પધરાવી મૂળ પ્રતિમાને ગોપવી દીધી. તે આજે તમારી નજર આગળ પ્રગટ થયા છે" તે સાંભળી રાજાએ હર્ષ પામીને મંદિર માટે સો ગામ આપ્યાં. અને પોતે સમ્યક્ત્વ અંગીકાર

કર્યું. પછી ત્યાં મોટું દેરાસર બંધાવી પાર્શ્વનાથની પ્રતિષ્ઠા કરી તેનું એવંતી કુમારના નામ ઉપરથી એવંતી પાર્શ્વનાથ નામ પાડયું.

હવે સિદ્ધસેનસૂરિએ વિક્રમ રાજાના અનુયાયી બીજા અઢારે રાજાઓને પ્રતિબોધ્યા. પછી તેઓ અઢાર રાજાઓને પ્રતિબોધી ઉજ્જેનમાં રહેવા લાગ્યા, રાજાએ રાજસભામાં આવવા જવા માટે તેમને સુખાસન આપ્યું. તેમાં બેસીને સિદ્ધસેનસૂરિ રાજસભામાં આવવા જવા લાગ્યા, અહીં આચાર્ય કંઇક શિથિલ થઇ ગયા.

સિદ્ધસેન અઢાર રાજાઓને પ્રતિબોધવા ગયેલા છે તે પોતાનું કામ પુરૂં કરી અત્યારે કાંઇક પ્રમાદમાં પડેલા છે એમ જાણીને તેમને પ્રતિબોધવાને ગુરૂ વૃદ્ધવાદિસૂરિ ઉજ્જન આવ્યા, ત્યાં સુખાસન ઉપાડનાર ભોઇયોની જગાએ ભોઇ બનીને પોતે ઉભા રહ્યા. હવે જ્યારે સિદ્ધસેનસૂરિ પાલખીમાં બેસીને રાજદરબારે જતા હતા, તેવારે વૃદ્ધવાદીસૂરિએ એક ભોઇને ઠેકાણે રહી પાલખી ઉપાડી લીધી. અને વૃદ્ધ હોવાથી ધીમે ધીમે ચાલવા લાગ્યા. ત્યારે સિદ્ધસેનસૂરિએ કહ્યું. " भूरिभार भराक्रान्तः स्कंधः किं तव बाधति ? " અહીંયા बाधति ને બદલે बाधते આત્મનેપદ વાપરવું જોઇએ, જેથી ગુરૂ બોલ્યા. " न तथा बाधते स्कंधो यथा बाधति बाधते "

એવી રીતે પોતાની ભૂલ જાણી સિદ્ધસેનસૂરિ વિચારમાં પડયા કે પોતાની ભૂલ કાઢનાર આ કોણ હશે ! તરતજ પાલખી

ઉભી રખાવી અને જોયું તો પોતાના ગુરૂ માલૂમ પડયા. પછી પાલખીમાંથી ઉતરી ગુરૂને વંદન કરી ખમાવ્યા. ગુરૂએ તેમને પ્રતિબોધી સંઘમાં લીધા, તે મહાન્ કવિ થયા છે. તેમના જેવા ત્યાર પછી બીજા કોઇ કવિ થયા નથી.

સિદ્ધસેન દિવાકરસૂરિએ દક્ષીણમાં પ્રતિષ્ટાનપુર (પેંઠણ) માં સંવત ૩૧ માં કાલ કર્યો છે.

૧૦૮ શ્રી ઉપસર્ગહર પાર્શ્વનાથ.

કરહેટકમાં ઉપસર્ગહર પાર્શ્વનાથનું તીર્થ હતું પણ હાલ જણાતું નથી.

૧૦૯ શ્રી ઉમરવાડી પાર્શ્વનાથ.

સુરત ગોપીપુરામાં ઓશવાલ મહોલ્લામાં ઉમરવાડી પાર્શ્વનાથનું જુનું દેરાસર સંઘનું બંધાવેલું છે.

૧૧૦ શ્રી અંતરીક્ષ પાર્શ્વનાથ.

મારવાડમાં સાચોર નગરને વિષે રાજમલ્લ નામે ધનાઢય શ્રાવક રહેતા હતા, જ્ઞાતે ઓશવાલ હતા, તેમને મુળી નામે સ્ત્રી હતી, ભાનુરામ નામે તરૂણ પુત્ર હતો. એક દિવસ તે નગરમાં ઘણા સાધુઓથી પરવરેલા શ્રીવિજયદેવસૂરિ પધાર્યા, તેમના ઉપદેશથી ભાનુ વૈરાગ્યવંત થયો ને માતા પિતાની

અનુજ્ઞા મેળવી શ્રી વિજયદેવસૂરિ પાસે તેમણે (ભાનુરામે) દીક્ષા ગ્રહણ કરીને ભાવવિજય એવું તેમનું નામ રાખ્યું. આચાર્યની સાથે તેઓ વિહાર કરતા અનુક્રમે ભણી ગણી વિદ્વાન થયા. સૂત્ર-શાસ્ત્રોના જાણકાર થયા, તેમજ વિનય વૈય્યાવચ્ચ, વિવેક વિગેરેથી ગુણવંત થયા, જેથી ગુરૂએ પ્રસન્ન થઇ જોધપુરના સંઘની સમક્ષ તેમને 'ગણિ' પદ આપ્યું. પછી આચાર્ય અનુક્રમે ઉગ્રવિહાર કરતા ગુજરાતમાં આવ્યા, ભાવવિજયગણિ પણ સાથે આવ્યા. પરન્તુ તે ઘણા સુકોમળ હોવાથી તેમને ઘણી મુશ્કેલી પડી અને તેમની આંખોને દરદ થયું. વળી એવા ગ્રીષ્મરૂતુના તાપમાં પણ સૂરીશ્વર તો વિહાર કરતાં કરતા અનુક્રમે પાટણ આવ્યા. ને ભાવવિજયગણિ પણ આવ્યા તો ખરા પણ આંખો તેમની નબળી પડી અને તે દર્દમાં આંખો પણ તેમની જતી રહી અને પડલ વળી ગયાં. પછી સૂરીશ્વર ચોમાસું વિત્યા બાદ તેમને પાટણમાં રાખી ને એક બે સાધુઓ તેમની વૈયાવચ્ચમાં મુકી આચાર્યશ્રી આગળ વિહાર કરી ગયા.

ભાવવિજય ગણિ પોતાના પૂર્વકૃત દુષ્કૃતની નિંદા કરતા અને કિંકર્ત્તવ્યમૂઢ થયા છતાં પોતાના ગુરૂનો ઉપદેશ યાદ કરવા લાગ્યા. સંઘે અનેક પ્રકારની દવા કરાવી પણ તેથી નેત્રોને કાંઇ અસર થઇ નહી. આચાર્ય મહારાજે પદ્માવતી દેવીનું આરાધન કરી તેનો ઉપાય પૂછયો તે વારે દેવીએ તેમને ખુલાસો કર્યો કે જે ખુલાસો આચાર્યશ્રી, ભાવવિજયજી ગણીને જણાવી વિહાર કરી ગયા હતા. હવે ભાવવિજયગણિને એ

અરસામાં એક રાતના સ્વપ્નમાં શાસનદેવીએ અંતરીક્ષ પાર્શ્વનાથ સંબંધી સર્વ હકીકત કહી સંભળાવી.

× × × ×

સમય મુનિસુવ્રતસ્વામીના શાસનનો હતો. અને આશરે આજથી લગભગ તે સાત લાખ વર્ષ પહેલાંનો હતો. જ્યારે રાક્ષસ દ્વીપમાં લંકાધિપતિ આઠમા પ્રતિવાસુદેવ (પ્રતિવિષ્ણુ) મહાભૂજ રાવણ ત્રણ ખંડાધિપતિ હતા, વિશ્વમાં જેમની આજ્ઞા તે સમયે દુર્લંઘ્ય મનાતી. સમસ્ત જગતને જીતવાને તે પોતે એકલાજ મહા સમર્થ હતા. તેમની ભગિનીપતિ ખર અને દૂષણ પાતાલ લંકાના રાજા હતા. તેમને રાવણે કોઇ કાર્ય પ્રસંગે કોઇ ઠેકાણે જવાની આજ્ઞા કરી. જેથી તેઓ પોતાના સ્વામીના કાર્યને માટે પોતાના સેવક પરિવાર સહિત વિમાનમાં બેસીને ચાલ્યા. અનુક્રમે વિમાન વિંગોલી દેશમાં (વરાડ) આવ્યું, ત્યાં વિમાનથી નીચે ઉતરી કોઇ સુંદર જગ્યાએ ખાનપાનની તૈયારી કરવાને રાજાએ સેવકોને ફરમાવ્યું. ખાનપાન તૈયાર થયાં. ખર-દૂષણ રાજાને જૈન હોવાથી સ્નાન કર્યા પછી પૂજન કરવાનો નિયમ હતો. તેમનો સેવક પૂજારી ભગવંતની પ્રતિમા લેવી ભૂલી ગયો હોવાથી ગભરાણો અને રાજાને વિનંતિ કરી કે "હે પ્રભો! પ્રતિમાજી હું પાતાલલંકામાં ભૂલી ગયો છું. તો હવે શું થશે?"

પછી રાજાએ ગાયનું છાણ અને નદીની વેળુ મેળવીને ભાવિ તીર્થંકર શ્રી પાર્શ્વનાથજીની પ્રતિમા બનાવી ઘણી

ભાવભક્તિએ કરીને તેને પૂજી, પછી પોતાના ગયા પછી અન્ય ક્ષુદ્ર જીવો ભગવંતની આશાતના કરશે એવા ભય થકી ખર–દૂષણ રાજાએ પોતે ભગવંતની પ્રતિમાને ઉપાડીને નજીક જળાશયમાં પધરાવી, ત્યાં ક્ષેત્ર દેવતાના પ્રભાવથી વજ્રમય બની ગઈ, ને હમેશ તેની પૂજા કરવા લાગ્યો. પછી રાજા ભોજનકાર્ય સમાપ્ત કરી ત્યાંથી રવાને થઇ પોતાના સ્વામીનું કાર્ય કરી પાતાલલંકામાં ચાલ્યો ગયો. મહાભૂજ રાવણના રાજ્યત્વ કાળમાં જ શ્રી મંદીરસ્વામી પ્રમુખ વીશ તીર્થંકરોનો દીક્ષામહોત્સવ થયેલો છે.

× × × ×

એ વાતને આજે લાખો વરસ (અંદાજે સાત લાખ) વહી ગયાં છે. ચાલુ હકીકતનો સમય તો વિક્રમ સંવત બારમાં સૈકાનો છે. પૂર્વના સમયમાં જ્યારે વીશમા મુનિસુવ્રત સ્વામીનું શાસન હતું તે પછી નમીનાથ એકવીશમા તીર્થંકર દશ હજાર વર્ષના આયુષ્યવાળા થયા. તેમનું શાસન પાંચ લાખ વરસ ચાલ્યું. તે પછી બાવીશમા નેમનાથ ભગવાન એક હજાર વર્ષના આયુષ્યવાળા થયા, તેમનું શાસન ત્યાસી હજાર સાડીસાતસો વર્ષ પર્યંત ચાલ્યું. તે પછી ત્રેવીશમા તીર્થંકર શ્રી પાર્શ્વનાથ કે જેમની પ્રતિમા ખર–દૂષણ રાજાએ પૂજી હતી તે વાત ઉપર આવી ગઇ છે. તે ભગવાન સો વરસને આયુષ્યે ઉત્પન્ન થયા. તેમનું શાસન અઢીસો વરસ પર્યંત ચાલ્યું. તે પછી મહાવીર સ્વામી ચોવીશમા તીર્થંકર થયા, હાલમાં શ્રી વીર ભગવાનનું શાસન ચાલે છે; તેમના શાસનમાં વિક્રમના બારમા સૈકામાં

તેની શરૂઆત પછીના મધ્યકાળમાં વિંગોળી દેશમાં (વર્હાડ) એલચપુર નગરમાં એલચ નામે (બીજું નામ શ્રીપાલ) રાજા થયો. રાજા ન્યાયી, ધર્મી અને પ્રજાપાલક મહા સમર્થ હતો. એકદા પૂર્વ કર્મના ઉદયે કરીને તેને કોઢનો રોગ ઉત્પન્ન થયો. અનેક વૈદ્યો, મંત્રવાદીઓ, તંત્રવાદીઓ, ગારૂડીઓ વગેરેને બોલાવી ઉપચારો કરાવ્યાં, પણ રાજાને લેશ પણ આરામ થયો નહીં. કુષ્ટિપણાથી રાજા કિંકર્ત્તવ્યમૂઢ બની ગયો. શું કરવું અને શું ન કરવું વગેરે વિચારોથી શૂન્ય થઇ ગયો.

એક દિવસ રાજા ઘોડેસ્વાર થઇને ફરવા ગયો. સેવક વર્ગ પણ તેની પાછળ ચાલ્યો; પણ રાજા આગળ ચાલી નીકળ્યો તે વારે તાપ પડતો હોવાથી રાજાને તરસ લાગી અને જંગલમાં પાણીને માટે આમતેમ શોધ કરવા લાગ્યો. ફરતાં ફરતાં અનુક્રમે જે જગ્યાએ પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા ખર–દૂષણ રાજાએ જલકુપમાં પધરાવી હતી, ત્યાં આગળ આવ્યો. અત્યારે કુવો પૂરાઇ ગયો હતો, પણ પ્રતિમા અંદરખાને હતી. ઉપર એક નાનું જાંબડુ (ખાબોચીયું) તેમાં સ્વચ્છ અને ભગવંતની પ્રતિમાથી પવિત્ર થયેલું પાણી હતું. રાજાએ ઘોડા ઉપરથી નીચે ઉતરી તે જાંબડા પાસે આવી હાથ પગ ધોઇ તે પાણીથી મ્હોં સાફ કરી પાણીનું પાન કરી તરસ છીપાવી. તરત જ તે ઘોડેસ્વાર થઇ પોતાની શીબીરમાં (છાવણી)માં ચાલ્યો ગયો. ત્યાંથી પોતાના નગરમાં ગયો. રાતના રાજાએ નિરાંતે નિદ્રા કરી. આ સમયે રાજાને ભરઉંઘમાં દેખી પટરાણી આશ્ચર્ય